

Prsten

UDRUGA HRVATA
Bosne i Hercegovine

BROJ 23 GODINA XVIII. ZIMA 2023.

www.udruga-prsten.hr

SNAGA ZA JEDNIŠTVA

HPB mBanking za poduzetnike

Proleti kroz račune jednostavno i sigurno!

Uz ovako jednostavno mobilno bankarstvo za poduzetnike, posao može biti zadovoljstvo. Preuzmi kontrolu nad **poslovnim i osobnim** računima na jednom mjestu te brzo, lako i sigurno upravljaj svojim financijama u svakom trenutku.

**PLAĆANJE PUTEM
OPCIJE „SLIKAJ I PLATI”**

**PRIJAVA OTISKOM PRSTA ILI
PREPOZNAVANJEM LICA**

Predanost
naših radnika je
energija
koja pokreće
Hrvatsku

HEP Više od
struje

UVODNIK

18 nam je godina tek!

Drage *prstenovke* i *prstenovci*, Prsten je ove godine napunio 18 godina neprekidnog rada i postojanja, čime je i službeno postao punoljetan. Na svojem dosadašnjem putu cijelo je vrijeme rastao i razvijao se, povećanjem članstva i brojnim aktivnostima, tkao duboke veze među nama i prijateljima Udruge te, usudio bih se reći, ostvarivao pozitivne promjene unutar našeg okruženja i time postao svijetla točka angažmana, zajedništva i potpore svim svojim članovima pa i šire.

UDRUGA NIJE SAMO GRADILA MOSTOVE IZMEĐU LJUDI, VEĆ I POTICALA POZITIVNE PROMJENE

Osmišljena s ciljem promicanja zajedništva, potpore, stipendiranja i povezivanja Hrvata iz i podrijetlom iz BiH, Udruga je neprestano evoluirala kako bi odgovorila na potrebe vremena, našeg članstva i šire zajednice. Bila je posebno posvećena pružanju potpore pojedincima, obiteljima i skupinama koji su se suočavali i još uvijek se suočavaju s različitim izazovima, a vezani su uz zemlju našeg podrijetla – BiH i za lijepu našu Hrvatsku, zemlju u kojoj živimo i stvaramo. Obje ih dišemo i uživamo!

Udruga je od prvih koraka svojim aktivnostima, programima, projektima i akcijama promicala važnost razumijevanja, poštovanja i prihvaćanja različitosti. Svojim radom ohrabivala je inkluziju i podizala svijest o važnosti jednakosti svih svojih članova. Danas je Prsten postao neizostavan dio kad se govori o položaju hrvatskog naroda u BiH i Hrvatskoj,

zajedništva

Snaga

Prsten
UDRUGA HRVATA
Bosne i Hercegovine

Prsten
ZAKLADA

pružajući potporu i promičući vrijednosti koje su ključne za osnaživanje pojedinaca i zajednice. Kroz različite inicijative, radionice, projekte i stipendiranje, Udruga nije samo gradila mostove između ljudi, već je u jednoj mjeri i poticala pozitivne promjene.

Upravo je *punoljetnost* Prstena prigoda osvrnuti se na sva dosadašnja postignuća i zahvaliti svima koji su podržavali naš rad, posebice prethodnim vodstvima na njihovoj viziji i ustrajnosti te im možemo obećati da ćemo i ubuduće biti posvećeni temeljnim ciljevima Udruge, unapređujući kvalitetu i međudjelovanje svih naših članica i članova.

Zahvaljujem i svima drugima koji su bili dio naše 18-godišnje priče, poticali naše napore i zajedno s nama gradili bolje sutra i bolji Prsten. Neka nam ovaj jubilej bude poticaj za nove početke i još veća dostignuća u budućnosti.

NASTAVLJAMO RADITI NA RAZVOJU ZAKLADE I OSMIŠLJAVANJU NAČINA NJEZINA OSNAŽIVANJA

Na kraju 2023., izlazi nam dvadeset i treći broj našeg časopisa Prsten. Naš je časopis perjanica naše Udruge putem kojeg, vjerujem, i sami nekad prilikom listanja njegova sadržaja budemo iznenađeni količinom aktivnosti i projekata koje je Udruga tijekom godine odradila. Tako našim članicama i članovima, ali i prijateljima Udruge, na najbolji, najtranspareniji i najjednostavniji način prikažemo trud i napore koji su svi naši članovi uložili tijekom godine.

I ove godine nije nam manjkalo aktivnosti. Humanitarni koncert održan u prepunom zagrebačkom HNK-u, na kojem su nastupili poznata lica s naše estrade predvođena Nikšom Bratošem, te brojne pozitivne reakcije koje su uslijedile nakon koncerta, najbolje pokazuju kako smo i ove godine pogodili s izborom izvođača i stvorili odličnu atmosferu. Hvala svima koji su sudjelovali u organizaciji koncerta!

Udruga je ove godine donijela i odluku o davanju 25 stipendija u mjesečnom iznosu od 200 eura. Povećali smo broj i iznos stipendija koje će biti isplaćivane tijekom deset mjeseci sljedeće akademske godine. Pri tome je nezaobilazan čimbenik Povjerenstvo za stipendije koje ima iznimno važan i opsežan posao odabira najboljih stipendista. Hvala članovima Povjerenstva i svima vama, tihim članovima i podupirateljima, kao i tijelima upravljanja naše Zaklade, s kojom se s pravom posebno ponosimo. Na svima nama je da i ubuduće radimo na razvoju Zaklade i osmišljavanju načina njezina organizacijskog i financijskog osnaživanja.

Prsten

UDRUGA HRVATA
Bosne i Hercegovine

snaga zajedništva

PRSTEN POKAZUJE DA LJUBAV PREMA NAŠEM ZAVIČAJU NIJE SAMO SENTIMENTALNA, VEĆ I PRAKTIČNA

Uz već uobičajene i kontinuirane aktivnosti Udruge, u budućem razdoblju bit ćemo usmjereni na daljnje širenje Prstena, osnivanje novih podružnica i ogranaka, jačanje postojećih aktivnosti i sinergiju svih klubova te osnivanje novih. Sadržajno poboljšanje svih tih aktivnosti također zahtijeva angažman i zajednički napor svih nas.

Nadalje, Prsten će kao i do sada biti aktivan i anagažiran u pružanju pomoći Hrvatima u Bosni i Hercegovini i podrijetlom iz BiH, konkretnim donacijama i volonterskim naporima onima koji su u potrebi te radom na očuvanju kulturne baštine putem folklornih društava i drugih aktivnosti podružnica. Jer upravo kroz ples, glazbu i tradicionalnu hranu članovi Prstena na najbolji način promoviraju bogatu kulturnu baštinu zemlje našeg podrijetla.

Upravo kroz sve te aktivnosti Prsten pokazuje da ljubav prema našem zavičaju nije samo sentimentalna, već i praktična. Drugim riječima, naša privrženost i ljubav prema zemlji našeg podrijetla nije samo zbog njezinih prirodnih ljepota, već i zbog njezinih ljudi, jedinstvene kulture i običaja. Zavičaj je pojam koji ima posebno značenje za svakog od nas, a članstvo u Prstenu svima nama daje priliku za još snažnijim i dubljim povezivanjem s našim korijenima i, još važnije, za izgradnju snažnih prijateljstava.

Djelovanjem u Prstenu prilika je da svi mi upoznamo ljude koji dijele istu strast prema zemlji naših zavičaja, bez obzira na to iz kojeg dijela Bosne i Hercegovine dolazili. I upravo to stvorilo je naš sadašnji osjećaj zajedništva koji je teško opisati riječima, a duboko je utemeljen u ljubavi prema zemlji našeg podrijetla.

S poštovanjem prema dosadašnjim postignućima, vjerujem kako ćemo unapređenjem postojećih aktivnosti omogućiti da Prsten i nadalje bude točka potpore i zajedništva svih nas. Naravno, u svemu tome trebamo pomoć, posvećenost, proaktivnost i angažman svih vas, i unaprijed vam hvala na vašem trudu i vremenu.

Nova tijela upravljanja Udruge te novi sastav Upravnog odbora i Predsjedništva UO-a govore u prilog tome kako je jedan od ciljeva koje je prošlo vodstvo na čelu sa sada počasnim predsjednikom Pavom Zubakom javno proklamiralo i komuniciralo - pomlađivanje Udruge, i ostvareno. Na nama je da to povjerenje i opravdamo, i to prije svega SNAGOM ZAJEDNIŠTVA!

Drage *prstenovke* i *prstenovci*, svima vama i vašim najmilijim želim radostan i blagoslovljen Božić i sretnu novu godinu.

Vaš Vjeko

IZDAVAČ

Udruga Hrvata BiH Prsten
Gajeva 2
10000 Zagreb
prsten@udruga-prsten.hr
www.udruga-prsten.hr

UREDNIŠTVO

**Vjekoslav Bratić
Marija Alvir Trogrlić
Gordana Jelavić**

AUTORI TEKSTOVA

**Lucija Barišić
Pavo Barišić
Sladjan Bešlić
Stipe Čorluka
Ivo Grgić
Vjekoslav Jeleč
Darko Marčinko
Ivana Marelja Cindrić
Boris Marić
Mijo Marić
Ivana Milas
Ana Milanović
Jozo Pavković
Veru Rede
Marija Trogrlić**

LEKTURA I KOREKTURA

Gordana Jelavić

GRAFIČKO OBLIKOVANJE

Zvonimir Frank

NAKLADA

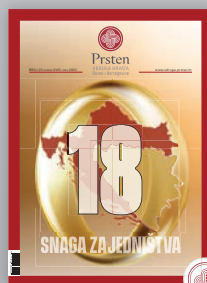
10 000 primjeraka

TISAK

Printera Grupa

ISSN

1846-338X

Mala škola Vareš s *forumašima* na zagrebačkom Adventu

snaga zajedništva

SADRŽAJ

	AKTUALNO
6	Izborna skupština Udruge Hrvata BiH Prsten
	RAZGOVOR
10	Vjekoslav Bratić, predsjednik UHBH Prsten
	UPRAVNI ODBOR
9	Konstituirajuća sjednica Upravnog odbora
14	Krug Prstena se širi, članstvo pomlađuje
	OSVRT IZ BIH
20	Nema napretka i stabilizacije bez pomirenja
	VIJESTI IZ PRSTENA
24	Iz podružnica i ogranaka
38	Iz klubova i foruma
	ZAKLADA PRSTEN
48	Humanitarni koncert Prsten za budućnost
52	Predstavljamo stipendiste Zaklade Prsten
	PRSTEN U RH 18 GODINA
58	Večer Udruge i Zaklade Prsten
62	Snaga zajedništva – kolaž fotografija
	PRSTEN U BIH
70	Vijesti iz UBHH Prsten
	OBLJETNICE
66	Prstenovci u Škabrnji
	PREDSTAVLJAMO
68	Marija Zvijezda u novom sjaju
72	Novi Vareš se rađa
84	Vitez
88	Bugojno
112	Novi projekti Žito grupe
	ISTRAŽUJEMO
80	Kakva će poljoprivreda biti u budućnosti?
100	Transgeneracijska trauma
	INFORMIRAMO
92	Pogled na svijest i umjetnu inteligenciju
	ZDRAVLJE
96	Brinemo li dovoljno o zdravlju kraljevnice?
	SAVJETUJEMO
104	Povjerenje
	TRADICIJA
106	Posavina kroz generacije
110	Palijski (ili pala) i piriz
	KULTURA
108	Pozor-Rama i sjeverna Hercegovina
109	Niti duše posavske
	IN MEMORIAM
114	Fra Stipo Karajica
	PRSTEN ZA NAJMLAĐE
118	Božićna humanitarna akcija Mladi mladima
120	Sveti Nikola u Prstenu

IZBORNA SKUPŠTINA

Na kraju četverogodišnjeg mandata na čelu Prstena, Pavo Zubak zahvalio je svima na suradnji i doprinosu u razvoju Udruge

Zubaka je na čelu Prstena naslijedio Vjekoslav Bratić, dugogodišnji član Prstena aktivan u tijelima upravljanja

IZABRANO NOVO VODSTVO UDRUGE HRVATA BIH PRSTEN

Piše: Marija Trogrlić / Foto: Ilija Pavlović

Jednoglasnim usvajanjem svih prijedloga i kandidata te izborom novog vodstva Udruge Prsten, koje će u razdoblju 2023. - 25. predvoditi novoizabrani predsjednik Vjekoslav Bratić, Prsten je i na djelu pokazao da istinski živi svoj slogan te da će ih i ubuduće voditi prije svega - Snaga zajedništva

snaga zajedništva

Predsjednik Kluba poduzetnika Draženko Mamić zahvalio je prethodnom predsjedniku Zubaku na doprinosu u protekla dva mandata

Udruga Hrvata BiH Prsten održala je 14. listopada 2023. Izbornu skupštinu na kojoj je za predsjednika Udruge izabran Vjekoslav Bratić, ravnatelj Instituta za javne financije i naslovni redoviti profesor na Ekonomskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. On je na tom mjestu naslijedio Pavu Zubaka, uspješnog poduzetnika koji je na čelu Prstena u RH bio od 2018. godine. Skupštinu je otvorio predsjednik Udruge Pavo Zubak te pozdravio sve nazočne, a posebno izaslanstvo iz sestrinske Udruge bosanskohercegovačkih Hrvata Prsten. Nakon izbora radnih tijela, Skupštinu je nastavio voditi predsjednik Radnog predsjedništva Ivan Pandurević, koji je predložio dnevni red. Jednoglasno su usvojeni Poslovnik o radu Izborne skupštine te Izvešće o financijskom poslovanju Udruge Prsten za 2021., 2022. godinu te 9 mjeseci 2023. godine, koje je podnio Tonči Visković.

Nalaz i mišljenje Nadzornog odbora (NO) o radu izabranih tijela upravljanja Udruge Prsten za razdoblje 23. 10. 2021. - 14. 10. 2023. te o urednom financijskom poslovanju Udruge podnio je predsjednik NO-a Ante Mandić.

ZUBAK ZAHVALIO SVIMA NA SURADNJI I DOPRINOSU RAZVOJU I ŠIRENJU PRSTENA

Izvešće o radu Udruge za razdoblje 2021. - 23. podnio je predsjednik Udruge Pavo Zubak. Izrazio je zadovoljstvo provedenim aktivnostima, zahvalio svima na dosadašnjoj suradnji i doprinosu u radu Udruge i privlačenju novih članova. Posebno je istaknuo rad Zaklade Prsten te povećanje broja i iznosa stipendija te činjenicu da se Prsten pomlađuje, u članstvu i u vodstvu, zaključivši da to osigurava budućnost Prstena.

Osvrnuo se na neke od najvažnijih iskoraka u proteklom razdoblju poput sigurnijeg financiranja Udruge i nove, modernije mrežne stranice Udruge. Pohvalio je sva tijela Udruge, zahvalio svima na angažmanu, kao i

prethodnim vodstvima na njihovoj predanosti i trudu.

Na kraju obraćanja nakon četverogodišnjeg mandata na čelu Prstena, još je jednom zahvalio svima na suradnji i doprinosu u razvoju Udruge, završivši riječima: "Ja sam na čelo Prstena došao i odlazim s ovog mjesta kao Pavo iz Posavine, Pavo Ilkin."

Za svoj govor, ali i sva postignuća u proteklom razdoblju nagrađen je velikim pljeskom svih okupljenih članova Prstena.

SVI PRIJEDLOZI I KANDIDATI ZA VODSTVO PRSTENA JEDNOGLASNO USVOJENI

Predsjednik Verifikacijske komisije Tonči Visković izvijestio je da Skupština ima kvorum i da je punovažna te je uslijedio prijedlog izmjena i dopuna Statuta Udruge Prsten, koji je također jednoglasno usvojen. Nakon

Novoizabranom predsjedniku čestitali su brojni *prstenovci*, među kojima i počasni predsjednik Mijo Marić i Marko Buljan te Mirjana Miličević iz Prstena u BiH

toga je predsjednik Kandidacijske komisije Robert Čolić izvijestio da je jedini kandidat za predsjednika Udruge Prsten kojeg je ujedno predložio i Upravni odbor - Vjekoslav Bratić.

Njegov životopis pročitao je prof. dr. sc. Pavo Barišić, a potom je Vjekoslav Bratić jednoglasno izabran za predsjednika Udruge Prsten za razdoblje 2023. - 25.

Članovi Kandidacijske komisije Ilija Ponjavić i Ivona Pranjić pročitali su imena kandidata za 9. saziv Upravnog odbora (UO), Nadzornog odbora i Suda časti, uz napomenu kako će se nakon provedenih izbornih skupština u podružnicama Krk i Slavonski Brod, te ponovne aktivacije Podružnice Vukovarsko-srijemske županije lista članova Upravnog odbora dodatno dopuniti.

Skupština je jednoglasno prihvatila predložene kandidate za tijela upravljanja u razdoblju 2023. - 25. te su nakon toga razriješeni dosadašnji članovi UO-a, NO-a, Suda časti, predsjednik i dopredsjednici, kao i likvidator Udruge.

Predsjednik Kluba poduzetnika Draženko Mamić u ime cijelog Predsjedništva i UO-a zahvalio je prethodnom predsjedniku, Pavi Zu-

baku, posebno naglasivši njegov doprinos u osiguranju novog prostora Udruge, kao i na sveukupnom radu i vodstvu Prstena u protekla dva mandata.

Jednoglasno je usvojen i Program rada Udruge Prsten za razdoblje 2023. - 25. te Financijski plan za 2024. godinu.

S obzirom na rast i razvoj Udruge, posebice u pogledu ukupnog broja članstva, pokazala se potreba i za prilagodbom Statuta. U skladu s time, izbrisan je članak 24. stavak 2. točka 9. Statuta, odnosno stavak koji je propisivao da UO čine dva dopredsjednika UBHH Prsten u BiH te je promijenjen članak 24. stavak 2. točka 10. Statuta, koji je postao točka 9. na način da sada glasi: *Ostale članove do najviše 65 članova Upravnog odbora ukupno bira Skupština iz redova uglednih i aktivnih članova Udruge.*

Nakon izbora novog vodstva Udruge Prsten, članovima Skupštine obratio se i novoizabrani predsjednik Vjekoslav Bratić.

Na Skupštini održanoj u prostorijama tvrtke M SAN Grupa u Buzinu izabrani su i stari-novi članci Kluba žena i Foruma mladih, kojima je njihovo članstvo povjerilo još jedan mandat te je reizabrana Ivana Milas, a u Forumu mladih Robert Čolić.

Uz počasne predsjednike i brojne članove Prstena pristigle iz raznih krajeva RH, Skupštini je nazočio i Davor Pranjić, dopredsjednik Republike Srpske iz reda hrvatskog naroda, ujedno izaslanik predsjednika Udruge bosanskohercegovačkih Hrvata Prsten s drugim članovima Prstena iz BiH, kao i predstavnici udruga i klubova koji okupljaju Hrvate iz BiH i koji s Prstenom planiraju osnivanje Zajednice udruga Hrvata podrijetlom iz BiH.

Na kraju Skupštine predsjednik Bratić uručio je ugovore donatorima Udruge Prsten, tvrtkama M SAN Grupa, Žito d. o. o. i Zubak Grupa, zahvalivši Stipi Matiću, Marku Pipuniću i Pavi Zubaku na dugogodišnjoj potpori radu Udruge Prsten.

U prigodnom dijelu programa nastupio je akademski pjevač i *prstenovac* Ivan Jelić te KUD Prsten Varaždin, a potom je uslijedio domjenak i druženje brojnih okupljenih *prstenovki* i *prstenovaca*.

Na Skupštini održanoj u prostorijama tvrtke M SAN Grupa u Buzinu sudjelovali su članovi Prstena iz svih podružnica i ogranaka

Za dopredsjednike Udruge predloženi su i jednoglasno izabrani Draženko Mamić, Gordana Jelavić, Ivan Pandurević i Ana Babić

ODRŽANA KONSTITUIRAJUĆA SJEDNICA UPRAVNOG ODBORA

Nakon što je izabrano novo vodstvo Udruge Prsten, konstituirajuća sjednica novoizabranog Upravnog odbora održana je 7. studenog u prostorijama tvrtke Zubak Grupa u Sesvetama. Na sjednici su imenovani članovi Predsjedništva UO-a i dopredsjednici Udruge.

Predsjednik Udruge Vjekoslav Bratić pozdravio je nazočne te posebno zahvalio prethodnim vodstvima Udruge. Potom je predstavio članove novog saziva Predsjedništva UO-a: Damir Krešić, Stipe Ćorluka, Ivana Milas, Ivo Grgić, Robert Čolić, Vjekoslav Jeleč, Anita Filipović, Tonči Visković, Ivana Marelja Cindrić, Anto Novaković, posebno istaknuvši da je cilj ovakvog saziva pomlađivanje Udruge i na višim tijelima upravljanja. Za dopredsjednike Udruge predloženi su i jednoglasno izabrani Draženko Mamić, Gordana Jelavić, Ivan Pandurević i Ana Babić.

Bratić je također predstavio okvirni plan rada UO-a sljedećih mjeseci, a posebno se osvrnuo na rad podružnica. Rekao je da je u planu reorganizacija unutar postojećih podružnica, ali i osnivanje novih podružnica i ogranaka u svim županijama u Hrvatskoj. U ime Zaklade Prsten Ivo Grgić izvijestio je UO o radu Povjerenstva za stipendije. Natječaj za dodjelu stipendija u akademskoj godini 2023./2024. završen je 25. listopada, a Povjerenstvo je zaprimilo 52 prijave, što je najviše do sada. Grgić je pozvao sve koji to mogu da svojim donacijama podrže rad Zaklade te zahvalio svima koji su to već učinili i čine.

U sklopu tradicionalne humanitarne akcije Mladi mladima, Forum mladih ove godine organizira humanitarnu aukciju dresova. Predsjednik FM-a Robert Čolić rekao je da će humanitarna aukcija započeti nakon što akcija dobije službeno odobrenje. U sklopu ovogodišnje akcije, šticešnici Male škole Vareš provest će tri dana u Zagrebu s našim forumašima, a donacije će biti upućene i Udruzi za pomoć osobama s poteškoćama u razvoju "Vodopad ljubavi" u Jajcu i Centru Duga iz Novog Travnika.

Na konstituirajućoj sjednici u Udrugu je primljena jedna pravna članica te 32 fizička člana, a među njima je i djevojčica koja je s nepunih godinu dana postala nova najmlađa *prstenovka*.

Ana Babić je u ime Podružnice Primorsko-goranske županije pozvala na Gospodarski forum u organizaciji Udruge Prsten i Gospodarskog savjeta Ekonomskog fakulteta u Rijeci 17. studenog, a na kojem će kao panelisti sudjelovati i prstenovci. Najavila je Izbornu skupštinu Podružnice PGŽ-a 8. prosinca te druženje Kluba poduzetnika predviđeno za 12. prosinca.

Izborna skupština održat će se 9. studenog i u Podružnici Brodsko-posavske županije, a predsjednik je pozvao sve zainteresirane da se odazovu, naglasivši da je ovo podružnica s velikim potencijalom. Potkraj studenog održat će se svečana večera u Osijeku, a početkom siječnja iduće godine i u Varaždinu.

Na sjednici je bilo riječi o svečanoj Večeri članova i prijatelja Zaklade Prsten, koja će se održati 1. prosinca u hotelu Sheraton, kao i o pripremi novog broja časopisa Prsten koji bi trebao izići sredinom prosinca.

Nakon sjednice Upravnog odbora održana je kratka sjednica novoizabranog Predsjedništva kao priprema za sjednicu 21. studenog, a nakon toga *prstenovci* su imali uobičajeno druženje na domjenku.

Piše: Lucija Barišić

Prsten
ZAKLADA

RAZGOVOR

VJEKOSLAV BRATIĆ

PREDSJEDNIK UDRUGE HRVATA BIH PRSTEN

Pripremila:
Marija Trogrlić

“Pred nama je put pun izazova. Ali s povjerenjem koje ste mi ukazali, s timom izvrsnih i vrijednih ljudi koji stoje uz Udruhu, i s potporom članica i članova Udruge, osjećam da smo spremni suočiti se s bilo kojim izazovom,” poručio je članovima Prstena novoizabrani predsjednik Udruge Vjekoslav Bratić

SPREMNI SMO SUOČITI SE S IZAZOVIMA

Kao jedini kandidat za predsjednika Udruge Prsten, kojeg je predložilo Predsjedništvo Upravnog odbora i Upravni odbor, Vjekoslav Bratić jednoglasno je izabran za čelnika najveće udruge koja u Hrvatskoj okuplja Hrvate iz Bosne i Hercegovine. U svojem obraćanju na Izornoj skupštini Udruge održanoj 14. listopada 2023. dao je naslutiti kako bi mogao izgledati njegov dvogodišnji mandat.

JESTE LI OČEKIVALI TAKVU POTPORU KAD STE ODLUČILI PRIHVATITI KANDIDATURU ZA PREDSJEDNIKA PRSTENA?

Prije svega želim zahvaliti svima na doista snažnoj potpori, tijelima Udruge i pojedincima koji su me predložili i podržali, i svim članovima Udruge na jednoglasnom izboru za 7. po redu čelnika Udruge. Biti predsjednik najmnogoljudnije i najveće Udruge koja u Hrvatskoj okuplja Hrvate podrijetlom iz BiH, kao i prijatelje Udruge, bez obzira na podrijetlo, iznimna je čast i odgovornost.

Od 2005. kad je osnovan, Prsten djeluje kao nepolitička i neprofitna udruga za promicanje i zaštitu tradicije, kulture, gospodarske suradnje, druženja i humanitarnog djelovanja Hrvata podrijetlom iz BiH, a ove 2023. godine Udruha je napunila 18 godina djelovanja – i time je Prsten i službeno postao punoljetan.

snaga zajedništva

Sve to govori u prilog tome kako je Udruga svim članovima postala nešto više, simbol naše povezanosti, ali i pokazatelj naše otpornosti, solidarnosti i volje za njezinim očuvanjem, kao i očuvanja svojeg identiteta djelujući putem našeg Prstena. Nadam se da će tako biti i ubuduće.

Prsten uvijek ostaje vjeran svojoj misiji i viziji te cilju

ŠTO BISTE ISTAKNULI KAO NAJZNAČAJNIJE ZA UDRUGU PRSTEN?

Često sam znao čuti kako je ovo Udruga elitnih i velikih. Da to nije baš tako, možda sam i sam u određenoj mjeri dobar primjer, a i činjenica je kako su sva dosadašnja vodstva i tijela upravljanja bila otvorena za sve ljude dobre volje, ali i žara za zemljom našeg podrijetla, odnosno našim zavičajem iz ma kojeg dijela BiH dolazili.

Isto tako bez sustavnog djelovanja i truda svih nas pojedinačno kroz Udrugu, teško bismo bili tu gdje smo sada. A naravno da bez stabilnih izvora financiranja i naših perjanica, tvrtki članica koje nas godinama podupiru, sasvim sigurno ne bismo mogli napraviti ni približno koliko smo napravili.

Ukratko, imamo sreću ili bolje reći Božji blagoslov da je Udruga spoj s jedne strane gospodarstvenika i pojedinaca koji su voljni financirati, a s druge strane brojnih pojedinaca s vizijom, željom i voljom za pomoć u provedbi svih aktivnosti za koje se tijela upravljanja odluču. Udruga danas okuplja brojne gospodarstvenike, intelektualce, znanstvenike, liječnike, sportaše, humaniste, umjetnike i sve ljude dobre volje koji, među ostalim, pokušavaju i nastoje promicati vrijednosti Hrvata iz BiH.

Više od 3400 članova, kao i više od 300 dodijeljenih stipendija od 2007. kad je osnovana Zaklada, odnosno godišnja potpora koja je do sada pružena za gotovo 150 mladih osoba, dokazuje važnost naše Udruge i Zaklade s kojom se posebno i s pravom ponosimo.

Udruga sasvim sigurno nije samo organizacija; to je živi organizam, sastavljen od svih nas, koji diše, raste i mijenja se s vremenom, ali Prsten uvijek ostaje vjeran svojoj misiji, viziji i cilju.

U PRSTENU SE ČESTO MOŽE ČUTI DA JE POMLAĐIVANJE ČLANSTVA PRESUDNO ZA BUDUĆNOST UDRUGE, A I VI STE DOSAD NAJMLAĐI PREDSEDNIK PRSTENA. JESU LI MLADI SPREMNİ PREUZETI ODGOVORNOST?

I ovom prigodom zahvaljujem svim prethodnim vodstvima na njihovoj dosadašnjoj predanosti, viziji, volji i trudu. Naime, oni nisu samo postavili temelje na kojima ćemo Udrugu ubuduće graditi, nego su nam svojim radom i posvećenošću ciljevima Udruge bili i ostali poticaj i inspiracija.

Na nama je mlađima da znamo cijeniti i koristiti iskustva naših starijih članova.

Svako je vrijeme, na svoj način, izazovno, pa tako i ovo u kojem živimo, a to posebno vrijedi za Hrvate koji žive u BiH. Naime, brojni su izazovi s kojima su se Hrvati u BiH, kao i oni koji žive u Hrvatskoj, a podrijetlom su iz BiH, suočavali i još uvijek suočavaju - od demografskih izazova, političkih prepreka, ekonomskih poteškoća do kulturnih izazova, migracija, odlaska trbuhom za kruhom i dr.

Svaki od tih izazova testirao je našu odlučnost. Tu su do izražaja došle i odlike svih nas i naših ljudi vezanih za BiH - prilagodljivost, marljivost, ustrajnost, fokusiranost, napredak. Upravo to su odlike za koje vjerujem da ćemo nastaviti gajiti i ubuduće.

Koliko je jak pojedinačni član, toliko je jaka i Udruga

KAKVI SU VAŠI PLANOVI ZA SLJEDEĆE DVIJE GODINE MANDATA NA ČELU PRSTENA?

U vremenu koje je pred nama moramo se pokušati još aktivnije uključiti u aktivnosti Prstena, jačati veze među svim našim članovima, bez obzira na to gdje žive. Važno je da u tome svi sudjelujemo.

Svaki pojedinac, svaki član ove udruge, mora dobiti priliku i imati ulogu u ovom pothvatu i općenito u djelovanju Udruge. Stoga je iznimno važno naglasiti ono što sam i u govoru na Izornoj skupštini poručio našem članstvu: vaša potpora, vaša strast, vaši prijedlozi i vaša kritika bit će ključni za naš uspjeh.

RAZGOVOR // VJEKOSLAV BRATIĆ

I dalje ćemo organizirati kulturne događaje, radionice, predavanja, prezentacije knjiga, forume, susretati se sa svim čimbenicima društvenog života u BiH i u Hrvatskoj koji iskažu volju i želju za susrete s nama kako bismo se pokušali boriti i izboriti za poštovanje prava Hrvata u BiH, ali i kako bismo osigurali bolju budućnost za naše mlade i očuvali našu bogatu baštinu za generacije koje dolaze. I naravno, aktivno ćemo raditi na širenju Prstena, osnivanjem novih klubova ili novih podružnica i ograna.

ŠTO VAM SE ČINI KAO NAJVEĆI IZAZOV U DALJNJEM RASTU I RAZVOJU PRSTENA?

Smatram kako će svima nama jedan od velikih izazova u budućnosti biti kako zainteresirati i u Prsten privući 2. generaciju odnosno generaciju naše djece, ona koja dolazi iza nas, da se stope i sužive s aktivnostima Udruge i u njoj dobiju osjećaj pripadnosti kakav mi imamo. Upravo su oni naša budućnost, a čini mi se kako njihova poveznica s našim zavičajem i BiH nije onakva kakvu smo mi imali i imamo, što je i razumljivo, ako imamo u vidu mjesto i vrijeme gdje su odrastali. No, vjerujem kako će prije ili poslije i kod njih proraditi ona "žica", želja za domovinom njihovih roditelja i da će ih se pomalo moći zaintrigirati i za snažnije uključivanje u rad same Udruge. Vrijeme će pokazati jesam li i u kojoj mjeri bio u pravu, a odgovornost i strpljenje je na svima nama.

ZA KRAJ, PORUKA NOVOG PREDSJEDNIKA UDRUGE SVIM PRSTENOVKAMA I PRSTENOVcima?

Pozivam sve naše članove, prijatelje i simpatizere Prstena da se u skladu sa svojim interesima, vremenom i mogućnostima u idućem razdoblju još aktivnije uključe u rad Prstena. Svaka je ideja dobrodošla. Uključite se u projekte, rasprave, predložite nove inicijative. Vaša je aktivnost ono što će Udruzi dati daljnji zamah i dinamiku. Jednostavno, Udruga Hrvata BiH Prsten treba biti platforma na kojoj svatko može pridonijeti svojim jedinstvenim vještinama i talentima. Bilo da ste stručnjak za pravo, medicinu, ekonomska pitanja, umjetnik, poduzetnik ili jednostavno član s velikim srcem - svi imate mjesto u našoj Udruzi.

Zajedno moramo raditi na daljnjem osnaživanju naše Udruge, jer koliko je jak pojedinačni član, toliko je jaka i Udruga. Pred nama je put pun izazova. Ali s povjerenjem koje mi je ukazano na Skupštini, s timom izvršnih i vrijednih ljudi koji stoje uz Udrugu, i s potporom naših članica i članova, osjećam da smo spremni suočiti se s bilo kojim izazovom.

I na kraju neka nam svima predstojeće godine donese napredak, jedinstvo i prosperitet. Hvala vam svima na povjerenju. Budimo ponosni, budimo zajedno, budimo Prsten u čijem smo krugu svi povezani. Neka nas na našem zajedničkom putu Bog sve blagoslovi.

Životopis

Vjekoslav Bratić rođen je 1977. godine u Brčkom u BiH, a djetinjstvo je proveo na Uriji, području sela Gornji Hasić, Župa Hrvatska Tišina. Prije polaska u osnovnu školu s obitelji je preselio u Bosanski Šamac, da bi u ratnom vohoru na početku šk. godine 1992./1993. došao u Osijek u kojem je završio I. opću gimnaziju. Ekonomski fakultet upisao je 1996. u Zagrebu, gdje živi i radi i danas.

Diplomirao je 2000., odnosno 2003. magistrirao na Ekonomskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Doktorirao je 2007. na Fakultetu političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu i 2010. na Ekonomskom fakultetu Sveučilišta u Splitu.

Na Institutu za javne financije na znanstvenim i istraživačkim radnim mjestima zaposlen je od 2000., a trenutačno je na funkciji ravnatelja Instituta u drugom mandatu. Naslovni je redoviti profesor na Ekonomskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu te u Institutu za javne financije znanstveni savjetnik u polju ekonomije. Autor je znanstvenih i stručnih radova, monografija, i drugih djela objavljenih u domaćim i međunarodnim publikacijama, a područja znanstvenog i stručnog interesa odnose se na područje ekonomike javnog sektora.

Kao autor i/ili voditelj sudjelovao je na brojnim domaćim i međunarodnim stručnim i znanstveno-istraživačkim projektima. U dosadašnjem radu sudjelovao je ili još uvijek sudjeluje u radu raznih stručnih i znanstvenih povjerenstava, radnih skupina, savjeta, upravnih i sanacijskih vijeća i odbora za različite institucije, kao i uređivačkih i organizacijskih odbora domaćih i međunarodnih znanstvenih i stručnih časopisa i konferencija.

Vanjski je suradnik Ekonomskog fakulteta, Fakulteta političkih znanosti i Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Predstavnik je Instituta za javne financije u Povjerenstvu za fiskalnu politiku od 2011. kad se Povjerenstvo zvalo Odbor za fiskalnu politiku.

Član je Prstena od početka 2006. i u prethodnim mandatima obnašao je dužnosti zamjenika predsjednika Kluba znanstvenika, člana Upravnog odbora i Predsjedništva Upravnog odbora te predsjednika Povjerenstva za dodjelu stipendija Zaklade Prsten. Oženjen je i otac troje djece.

PURE®
intensity

UV-LED PRINTING

nove tehnologije tiska

 PRINTERA

www.printera.hr

UPRAVNI ODBOR

KRUG PRSTENA SE ŠIRI,

Na sjednicama Upravnog odbora članici podružnica i ogranaka te klubova unutar Prstena izvješćuju o provedenim i planiranim aktivnostima

Tekst i foto: Marija Trogljić

Na zadnjoj sjednici Upravnog odbora u prošlom sazivu jednoglasno je usvojen prijedlog da se za novog predsjednika Udruge kandidira Vjekoslav Bratić, uz zaključak da je željeni smjer razvoja Udruge, uz povećanje članstva, i pomlađivanje vodstva Prstena

Na zadnjoj sjednici Upravnog odbora u sada već prošlom sazivu članovi tadašnjeg Predsjedništva pokazali su jedinstvo kada je riječ o ključnim odlukama vezanim uz razvoj Udruge Prsten, koja u proteklom razdoblju pokazala kako snaga zajedništva nije samo puki slogan.

U nastavku donosimo najvažnije iz svih sjednica Upravnog odbora održanih tijekom 2023. godine.

U NOVU GODINU S NOVIM PLANOVIMA

Na prvoj sjednici proširenog Upravnog odbora u protekloj godini, održanoj je 21. veljače u prostorijama tvrtke Zubak Grupa d. o. o. u Sesvetama, predsjednik Udruge

snaga zajedništva

ČLANSTVO POMLAĐUJE

Pavo Zubak naveo je najznačajnije aktivnosti provedene od sjednice održane u listopadu 2022. i planirane za iduće razdoblje, a potom su uslijedila izvješća čelnika podružnica, ograna i klubova.

O statusu izrade nove mrežne stranice Udruge izvijestio je predsjednik Foruma mladih Robert Čolić te najavio početak rada novog weba od 1. ožujka, a dopredsjednica Udruge Gordana Jelavić pozvala je sve da budu aktivni i ažurni u popunjavanju sadržaja weba.

Jedna od tema u sklopu dnevnog reda bilo je i poboljšanje rada Zaklade Prsten, a predsjednik Upravnog odbora Zaklade Marko Pipunić najavio je promjene u pogledu povećanja broja stipendista i iznosa stipendija, što su svi pozdravili. Najavljen je i poseban sastanak na tu temu.

Predsjednik Zubak informirao je članove Upravnog odbora o produljenju ugovora o zajedničkom korištenju prostora u sjedištu Udruge, a predsjednik Kluba poduzetnika Draženko Mamić o ponudi Croatia osiguranja za sistematske preglede članova Udruge.

Raspravljalo se i o raspodjeli prikupljenih donacija u humanitarne svrhe te o korištenju Jenz aplikacije, koju dio članova već koristi dok su ostali pozvani priključiti se, a odredit će se i administrator za podružnice i klubove kako bi motivirali članstvo za komunikaciju putem te aplikacije.

Na kraju sjednice u Udrugu je primljen je 41 novi član, a prihvaćena je i odluka o visini članarina za 2023. godinu koja za fizičke osobe iznosi 10 eura, za tvrtke 250 eura te za samostalne djelatnosti i obrte 150 te 60 eura za OPG-ove.

I ovom prigodom istaknuta je važnost rada na širenju članstva te osnivanju novih podružnica i ograna Prstena, kao i nastavak suradnje s Prstenom u BiH te daljnji rad na osnivanju Zajednice udruga Hrvata podrijetlom iz BiH.

TRADICIONALNE AKTIVNOSTI, UZ PRIJEDLOGE NOVIH ISKORAKA

Na sjednici održanoj 9. svibnja najavljene su aktivnosti Udruge među kojima je Izborna skupština, 14. listopada u prostorijama tvrtke

M-San u Buzinu, te Svečana večer Prstena 1. prosinca u Hotelu Sheraton u Zagrebu, a čelnici podružnica, ogranaka i klubova govorili su o aktivnostima koje su proveli od zadnje sjednice, kao i onima koje planiraju realizirati.

U ime Podružnice Osijek obratio se počasni predsjednik Udruge Marko Pipunić, kazavši kako su i u proteklom razdoblju bili aktivni u klubovima poduzetnika i žena te Forumu mladih, te pozvao sve da im se pridruže u Đakovu 12. svibnja na druženju u prirodi.

Poziv na druženje uputio je i predsjednik Ogranka Sveta Nedelja Pavo Čorluka, a povod je Večer bosanskih pita koja se već tradicionalno održava jednom godišnje u njihovoj organizaciji u suradnji s Klubom žena. Članovi svetonedeljskog ogranaka zajedno s lokalnim Planinarskim društvom posjetili su u travnju Livno i Livanjsko polje te planinarili na Cincar planini. Predsjednik Podružnice Primorsko-goranske županije Krunoslav Kapetanović istaknuo je izvrsno predavanje koje je u organizaciji mladih prstenovaca

na Medicinskom fakultetu održao prof. Dragan Primorac. U suradnji s Gradom Rijekom traže novi prostor za Podružnicu, dogovorili su i predstavljanje Prstena na riječkom korzu od 11. do 18. listopada, a Izbornu skupštinu planiraju provesti početkom iduće godine.

Podružnica Varaždin i dalje okuplja svoje članove svake subote na malom nogometu i druženju, a 12. svibnja planiraju održati Izbornu skupštinu, no tko god bio izabran u vodstvo Podružnice nastavlja se provoditi tradicionalne aktivnosti poput Piknika na Haliću.

I brodsko-posavska Podružnica najavljuje Izbornu skupštinu, rade reviziju članstva i poduzimaju aktivnosti za pomlađivanje Podružnice, a u proteklom su razdoblju proveli humanitarnu akciju i pomogli časnim sestrama u Derventi koje se brinu o starijim i nemoćnim te organizirali promociju Enciklopedijskog rječnika Bosanske Posavine.

O Zakladi Prsten izvijestio je upravitelj Ivo Grgić. Istaknuo je stabilnu financijsku situaciju za ovu akademsku godinu, ali i potrebu iznalaženja stabilnijeg načina financiranja. Upravni odbor Zaklade povećao je iznos mjesečne stipendije sa 150 na 200 eura od sljedeće akademske godine i broj stipendista na 25. Potrebno je također intenzivirati suradnju sa sestrinskom udrugom u BiH u tom pogledu, jer više od polovine stipendija ide studentima u BiH. Pozvao je sve na Humanitarni koncert koji će se održati 10. srpnja u Hrvatskom narodnom kazalištu u Zagrebu. O pripremi koncerta izvijestila je dopredsjednica Udruge Gordana Jelavić. Najavila je eminentne izvođače i predložila da cijena ulaznice bude 30 eura, uz otvorenu mogućnost donacija, s ciljem da se popuni svih 600 mjesta u HNK, a svi su pozvani da i na ovakav način podrže rad Zaklade Prsten.

Predsjednik Kluba poduzetnika Draženko Mamić osvrnuo se na nedavno održani radni ručak, na kojem su uz članove Kluba sudjelovali predstavnici Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja i Hrvatske agencije za malo gospodarstvo, inovacije i investicije. Spomenuo je i da je ugovorena HPB kartica, uz 1 % povrata Udruzi od ostvarenog prometa i bez dodatnih troškova, te da je prihvaćena ponuda Croatia poliklinike za sistematske preglede za sve zainteresirane, a ugovor je potpisan na godinu dana.

snaga zajedništva

Aktivnosti Kluba žena predstavila je predsjednica Kluba Ivana Milas. Izrazila je zadovoljstvo provedenim aktivnostima, među kojima je zanimljivo predavanje o korizmi održano u suradnji s Hrvatskom Paneuropskom unijom, zajednički odlazak na predstavu *Bosanci o Bosancima* te dvodnevni posjet članica Kluba žena iz Zagreba, Rijeke i Osijeka Parlamentu EU-a u Bruxellesu.

Predsjednik Foruma mladih Robert Čolić posebno se osvrnuo na uspješnu treću po redu organizaciju kviza pod nazivom "Upoznaj BiH da bi je još više volio", na kojem su sudjelovali i članovi Kluba bosanskih studenata, s kojim Forum mladih nastoji ojačati suradnju u tekućoj godini. Uspješno su proveli i tradicionalnu Humanitarnu akciju Mladi mladima, kojom su darivali djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi u Varešu i Sarajevu, a sudjelovali su i u aktivnostima drugih tijela Udruge.

Čolić je ujedno najzaslužniji za izradu odnosno redizajn web-stranice, koja je uspješno profunkcionirala te je u prva tri tjedna zabilježeno oko 4000 pregleda stranice, što je više nego obećavajuće. Preduvjet za to je punjenje novim sadržajima i vijestima iz Prstena pa su pozvani svi na aktivniji angažman u tom pogledu.

Klub stipendista organizirao je predavanja stipendista Zaklade na temu dentalne medicine te su najavili seriju predavanja putem Zoom platforme, ponajprije namijenjene mladima i stipendistima, kao i radionicu pisanja životopisa i motivacijskog pisma.

Bilo je riječi i o korištenju Jenz aplikacije, za koju su određeni administratori koji će biti zaduženi za po jednu objavu tjedno. Potrebno je aktivnije korištenje tog kanala interne komunikacije, a oni koji dosad nisu aktivirali aplikaciju pozvani su da to učine kako bi svi zajedno bili bolje povezani i informirani.

Na kraju sjednice uobičajeno su u Prsten primljeni novi članovi, fizičke i pravne osobe, a svim novim članovima predsjednik Udruge zaželio je dobrodošlicu.

MLADI SU NAŠA BUDUĆNOST – PRSTEN ZA BUDUĆNOST

Na sjednici proširenog Upravnog odbora, održanoj 27. lipnja, članove Prstena pozdravio je predsjednik Udruge Pavo Zubak, a potom su uslijedila pojedinačna izlaganja u ime podružnica, ogranaka i klubova o provedenim i planiranim aktivnostima.

U ime uvijek aktivne Podružnice Osječko-baranjske županije najvažnija događanja u proteklom razdoblju od zadnje sjednice iznio je Ivan Pandurević te najavio planove među kojima su putovanja u BiH, predavanja i radionice te humanitarne akcije. I Podružnica Primorsko-goranske županije može se pohvaliti humanitarnim aktivnostima kroz više donacija, a u listopadu planiraju organizirati izložbu na panoima na riječkom Korzu na kojoj bi Prsten predstavili Riječanima, najavila je Ana Babić, zamjenica predsjednika Podružnice.

O radu Podružnice Varaždinske županije govorio je novoizabrani predsjednik Ilija Ponjavić, koji je zahvalio dosadašnjem vodstvu i na ukazanom mu povjerenju, te najavio tradicionalni Piknik na Haliću, koji se uvijek održava početkom srpnja.

Predsjednik Ogranaka Sveta Nedelja Pavo Čorluka podsjetio je na tradicionalnu Večer bosanskih pita, koja je svake godine sve posjećenija i najavio jesenska događanja, a u ime Ogranaka Novi Zagreb Ivan Kapetanović

UPRAVNI ODBOR

osvrnuo se na nedavno održano druženje u njihovoj organizaciji. Aktivnosti Kluba žena predstavila je predsjednica Kluba Ivana Milas te istaknula da članice Kluba žena sudjeluju u brojnim aktivnostima drugih tijela Udruge, pružajući pomoć i potporu u organizaciji i realizaciji, a najavila je više aktivnosti za jesen. Predsjednik Foruma mladih Robert Čolić kazao je da su forumaši obilježili 15. obljetnicu djelovanja, a u idućem razdoblju imaju više različitih aktivnosti među kojima i humanitarne akcije, predavanja i putovanja. Zaključke sa zajedničke sjednice Prstena u RH i u BiH iznio je predsjednik Kluba poduzetnika Draženko Mamić, istaknuvši da je fokus bio na mogućnostima suradnje, ponajprije u pogledu prikupljanja sredstava za Zakladu, zbog čega će se predstavnicima obiju udruga ponovno sastati u užem sastavu.

U skladu s planovima i smjernicama vodstva Udruge, pozivaju se i primaju novi članovi u svim područnicama i ograncima te je članstvo vodeće udruge Hrvata iz BiH sve brojnije

O pripremama za humanitarni koncert Prsten za budućnost ponovno je izvijestila dopredsjednica Udruge Gordana Jelavić. Napomenula je da je rezervirano gotovo 500 ulaznica, te pozvala sve da s obitelji, prijateljima i simpatizerima Udruge dođu na koncert i na taj način daju potporu u prikupljanju sredstava za nove stipendije Zaklade Prsten.

Na sjednici je bilo riječi i o suradnji s Hrvatskom Paneuropskom unijom, čiji je predsjednik Pavo Barišić predstavio dosadašnju suradnju HPEU-a s Udrugom Prsten. Jednoglasno je prihvaćen prijedlog da se suradnja nastavi i ubuduće, uz napomenu da se to odnosi na projekte koji su vezani uz BiH odnosno Prsten, kao što je bilo i do sada. Također, jednoglasno je usvojen i prijedlog da se ne produži ugovor vezan uz Jenz aplikaciju jer njezina uporaba odnosno razmjena informacija na toj platformi nije zadovoljavajuća, a na kraju su svi pozvani da svojim prijedlozima i priložima i nadalje surađuju u pripremi časopisa Prsten.

U skladu s planovima i smjernicama vodstva Udruge, pozivaju se i primaju novi članovi u svim područnicama i ograncima te je članstvo vodeće udruge Hrvata iz BiH sve brojnije, a krug Prstena se i dalje širi. U Prsten su primljena 22 nova člana, od kojih 19 fizičkih i tri pravne osobe.

snaga zajedništva

ZADNJA SJEDNICA UPRAVNOG ODBORA U OVOM SAZIVU

Zadnja sjednica Upravnog odbora u ovom sazivu održana je 26. rujna, a glavna tema bila je organizacija i priprema Izborne skupštine.

Predsjednik Udruge Pavo Zubak osvrnuo se na određene izmjene Statuta vezane uz Upravni odbor, imenovao je tim za pripremu Skupštine te ujedno iznio prijedlog užeg Predsjedništva UO-a da se za novog predsjednika kandidira Vjekoslav Bratić, koji je jednoglasno usvojen.

O predloženom kandidatu svoje su mišljenje iznijeli članovi Predsjedništva te su izrazili punu potporu njegovoj kandidaturi, zaključivši da je željeni smjer razvoja Udruge, uz povećanje članstva, i pomlađivanje vodstva Prstena.

Bratić je zahvalio svima na poticaju i potpori, koju očekuje i ako bude izabran za predsjednika te poručio da će dati sve od sebe kako bi opravdao ukazano mu povjerenje i čast.

Na prijedlog predsjednika Kluba poduzetnika Draženka Mamića, Prstenov poslovni forum odgađa se za proljeće jer trenutačno nema odgovarajuće teme, a ni vremena za pripremu, s čim su se složili i drugi članovi Predsjedništva. Upravitelj Zaklade Prsten Ivo Grgić izvijestio je o pripremama za natječaj za dodjelu stipendija za sljedeću akademsku godinu te istaknuo da je povećan broj stipendista i iznos stipendija pa će ove godine najmanje 25 studenata dobiti 10-mjesečne stipendije u mjesečnom iznosu od 200 eura. Podnio je i Financijsko izvješće humanitarnog koncerta Prsten za budućnost, izrazio zadovoljstvo organizacijom i realizacijom te zahvalio svima koji su dali svoj doprinos kako bi se Prsten mogao pohvaliti još jednim uspješnim koncertom.

Čelnici podružnica, ogranka, klubova i Foruma mladih iznijeli su plan aktivnosti za iduće razdoblje, u pripremi je i novo izdanje časopisa Prsten, a dodijeljeni su i ugovori donatorima Udruge – Stipi Matiću, Marku Pipuniću i Pavi Zubaku za donacije u iznosu od sedam tisuća eura, koji će im biti uručeni na Izornoj skupštini.

Na sjednici su u članstvo Udruge primljene 24 fizičke osobe, kojima je predsjednik Zubak zaželio dobrodošlicu u veliku

Prstenovu obitelj te zahvalio svima koji predano rade na povećanju članstva, uz napomenu da će se i nadalje ustrajno raditi i na osnivanju novih ogranka i podružnica gdje se za to pokaže interes.

Na kraju sjednice Zubak je zahvalio svima na suradnji i potpori u protekla dva mandata te pozvao sve da zajedno podrže i novo vodstvo Prstena, a dopredsjednica Gordana Jelavić i predsjednik Kluba poduzetnika Draženko Mamić uručili su mu simboličan dar u znak zahvalnosti za njegov doprinos radu i razvoju Udruge.

Na kraju sjednice Zubak je zahvalio svima na suradnji i potpori u protekla dva mandata te pozvao sve da zajedno podrže i novo vodstvo Prstena

OSVRT

Bez obzira na europski put, prijateljske geste susjednih i drugih zemalja, stvarnog napretka i stabilizacije u BiH nema bez istinskog pomirenja njezinih triju naroda i prihvaćanja minimuma interesa svakog od njih

“Ovdje je k'o nekada, sve isto je, ali ništa isto nije”, ovaj stih Halida Bešlića iz njegova hita “U meni jesen je” možda najbolje opisuje 2023. u Bosni i Hercegovini.

Kad se osvrnemo, vidjet ćemo cijeli niz važnih događaja koji su imali snažna obilježja promjena ili barem naznaka promjena u društvu i državi. Da ne govorimo o regionalnim i globalnim kretanjima koja se reflektiraju na gotovo svaki djelić velikog planeta, pa tako i na malu BiH. No, suštinski, u BiH je sve (nažalost) ostalo isto. Država je i dalje nefunkcionalna, opterećena političkim prijeporima, nacionalne podjele itekako su izražene, a ekonomska situacija daleko od dobre.

Piše:
Jozo Pavković, glavni urednik Večernjeg lista u BiH

Izvor: Večernji list BiH

NEMA NAPRETKA I STABILIZACIJE BEZ POMIRENJA

Promjene je nagovijestio politički dogovor o uspostavi vlasti na državnoj i federalnoj razini u kojoj, prvi put, nije bilo SDA. Iako je i dalje najveća bošnjačka stranka, morao je u uporbu. Jednostavno, nitko s njim nije želio surađivati.

Hrvati, umorni od stalnih prijevara i izigravanja dogovora, rado su, ovaj put, zaobišli SDA, a druge probošnjačke stranke nisu tu stranku ni mogle birati, jer je predizbornoj kampanji gradila na obećanju o uklanjanju Izetbegovićeve stranke iz vlasti.

Novu federalnu vlast uspostavile su stranke okupljene oko Hrvatskog narodnog sabora BiH s jedne, i “trojke” s druge strane. Tako koalicija SDP-a, NiP-a i NS-a prvi put sudjeluje u upravljanju ovim entitetom, ali i državom, gdje joj se u vlasti pridružio SNSD Milorada Dodika kao pobjednik izbora u Republici Srpskoj. Nova vlast ambiciozno je krenula uz otvorenu potporu zapadnih saveznika, prije svih SAD-a i EU-a.

BOŠNJAČKA I SRPSKA POLITIKA KONTRA VISOKOG PREDSTAVNIKA

SDA se nije lako predao i prešao u oporbu. Organizirao je “događanja naroda” pred Uredom visokog predstavnika u Sarajevu okrivljujući visokog predstavnika Christiana Schmidta, a zapravo cijeli Zapad, da promjenama izbornih pravila pogoduje Hrvatima i ignorira izbornu volju većine Bošnjaka. Prvi su se put iz Sarajeva i Banje Luke čule slične kritike i uvrede na račun visokog predstavnika. U zapaljivim reakcijama bošnjačkih i srpskih političara, ponukani različitim motivima, nazivali su Schmidta nacistom, križarom, okupatorom...

Poražena bošnjačka politika u međuvremenu se pomirila s porazom. Možda je tomu pridonijelo i utješno pozicioniranje SDA u vlasti u nekoliko županija. Jedna od njih je i Hercegovačko-neretvanska, gdje je, nakon dvaju izbornih ciklusa, konačno imenovana nova Vlada, i to u dosad neviđenoj kombinaciji HDZ-a, SDA i SDP-a. Kako će funkcionirati, tek će se vidjeti.

Specifičnosti odnosa na lokalnim razinama vidljivi su i u Srednjobosanskoj županiji, gdje su HDZ i SDA ostali zajedno u vlasti. Gledano kroz prizmu političke situacije u BiH, nestabilnosti su posebice izražene zbog problematiziranja tematike imovine.

Političari iz RS-a tvrde kako ona pripada entitetima, a Milorad Dodik došao je i u verbalni sukob s predstavnicima međunarodne zajednice, napose OHR-om. A to je tek jedan od sukoba jer je godinu obilježilo dodatno zaostřavanje odnosa na relaciji RS - OHR.

Srbi danas ne priznaju Schmidta kao visokog predstavnika, jer ga nije potvrdilo Vijeće UN-a, negiraju ili zaobilaze njegove odluke. A zbog zakonske zabrane OHR-ovih odluka u Narodnoj skupštini, predsjednik RS-a, Milorad Dodik završio je i na optuženičkoj klupi pred Sudom BiH. Taj sudski proces dodatno je zakomplirao političku situaciju.

HRVATSKA - NAJISKRENIJI PRIJATELJ I STRATEŠKI SAVEZNIK BiH

Pozitivnih rezultata ima, i to aktualnoj vlasti treba priznati. Odblokirana je provedba nekih reformi, doneseni su važni zakoni što je, u konačnici, rezultiralo dodjelom kandidacijskog statusa za članstvo u EU-u i najavom otvaranja pristupnih pregovora.

Unutar EU-a nema jedinstva o ovom pitanju, ponajprije zbog tvrdog stava Njemačke, Nizozemske i još nekih sjeverozapadnih članica Uniji. S druge su strane susjedi i srednjoeuropske zemlje koje snažno podupiru europski put BiH i drugih zemalja zapadnog Balkana, a predvodi ih Hrvatska, koja na čelu s premijerom Andrejem Plenkovićem radi veliki lobistički posao u Bruxellesu. Hrvatska diplomacija mjesecima je u snažnoj ofenzivi kako bi se ostatku EU-a objasnio značaj i potreba što bržeg integriranja BiH. Poglavitito u kontekstu globalnih promjena izazvanih ruskom agresijom na Ukrajinu i širenjem utjecaja drugih velikih sila. Činjenica je kako je BiH do kandidacijskog statusa došla u svojevrstnom paketu s Ukrajinom, Gruzijom i Moldavijom.

Hrvatska je najzaslužnija i za dodjelu statusa kandidata BiH, baš kao što se nebrojeno puta do sada dokazala kao najiskreniji prijatelj i strateški saveznik BiH, državi koja u svojem ustavnom temelju ima konstitutivnost triju naroda, na što Hrvatska konstantno ukazuje i pred europskim institucijama. Dokaz tomu je i činjenica da je, zahvaljujući zalaganju Hrvatske, u dokument “Strateški kompas”, ključni dokument EU-a za vanjsku politiku, uvrštena referencija o konstitutivnim narodima u BiH.

Početak pregovora uvjetovan je napretkom u nekoliko područja, od vladavine prava do izborne reforme. U izvješću Komisije prepoznati su rezultati u prvoj godini mandata nove vlasti. Nitko nema iluzije da će BiH do ožujka 2024. i provesti sve potrebne reforme, ali napredak prema EU-u i NATO-u jasan je imperativ.

MNOGO JE RAZLOGA ZA BiH U EU-u

Određena istraživanja pokazuju rast euroskepticizma u BiH i to je, donekle, i logično, imajući u vidu probleme unutar EU-a, ali i činjenicu da proces pridruživanja traje dugo. Mnogo je, međutim, razloga za BiH u EU-u. Osim što ulazak u EU znači primjenu standarda i cjelokupne pravne stečevine EU-a, to je ujedno i jamstvo ekonomskog napretka.

Jedinstveno tržište, pristup brojnim fondovima i drugi praktični privilegiji, olakšali bi i stabilizaciju unutarnjih političkih odnosa u BiH. U okviru jedne velike obitelji, političke razlike i nepovjerenje unutar BiH izgubit će na snazi. Unutarnji strah od sukoba i podjela neće više biti aktualni.

SAD i EU će, samo prihvaćajući BiH u svoje okrilje, spriječiti rast ruskog i drugih utjecaja izvan europskog kulturno-civilizacijskog kruga. Na to najviše i upozorava vodeći bh. lobist na međunarodnoj sceni - Hrvatska. Nestabilna BiH destabilizira i Europu i to je, valjda, danas jasno čak i najvećim protivnicima proširenja unutar samog EU-a. Zanimanje za što brže pridruživanje BiH EU-u je, dakle, obostrano. Zato, ako je mogao u slučaju nekih drugih zemalja zažmiriti na oba, EU, kad je BiH u pitanju, može i treba zatvoriti barem jedno oko.

U protivnom, ruski utjecaj među Srbima u BiH samo će dodatno jačati. Krug srpskih političara iz BiH koji su završili na američkoj “crnoj listi” ove je godine proširen. Istina, našlo se tu poneko mjesto i za druge, ali SAD i dio EU-a zabrinuti su prije svega za

Osim što ulazak u EU znači primjenu standarda i cjelokupne pravne stečevine EU-a, to je ujedno i jamstvo ekonomskog napretka. Jedinstveno tržište, pristup brojnim fondovima i drugi praktični privilegiji, olakšali bi i stabilizaciju unutarnjih političkih odnosa u BiH

secesionističku politiku koju demonstrira srpsko političko vodstvo u BiH. Produžetak mandata EUFOR-a zato se činio kao logičan korak. Bilo je to jedno od rijetkih pitanja o BiH oko kojeg se usuglasilo cijelo Vijeće sigurnosti UN-a. Na većinu drugih gleda se dijametralno suprotno i taj se sukob međunarodnih silnica u BiH itekako osjeti. Kao da nije dovoljno što tri naroda u BiH imaju svojih problema, od nprestanke migrantske krize koja je (potpuno nezasluženo) našla jedno od žarišta upravo na tom dijelu Balkanskog poluotoka, do prijatnije koju predstavlja povratak bh. državljana sa stranih ratišta, od Sirije i Iraka, preko Ukrajine, a i s gorućeg ratišta Bliskog istoka. Oko kojeg se bh. društvo također podijelilo, treba li reći, po nacionalnoj liniji.

STABILIZACIJA BiH IMPERATIV ZA CIJELU REGIJU

Sve to otežava pokušaje i onih dobronamjernih u BiH da se postigne unutarnji dogovor i konsenzus oko budućnosti zemlje. Bez obzira na europski put, prijateljske geste susjednih i drugih zemalja, stvarnog napretka i stabilizacije u BiH nema

Izvor: Večernji list BiH

Na otvorenju Konzulata RH u Orašju, u srpnju 2023.

bez istinskog pomirenja njezinih triju naroda i prihvaćanja minimuma interesa svakog od njih.

Ne umanjujući značaj izgradnje mostova sa Srbima, čini se kako je ključ početka te stabilizacije BiH u odnosu Bošnjaka i Hrvata. Kada i ako ta dva naroda uspiju zacijeliti rane iz prošlosti i uspostaviti iskreno partnerstvo u Federaciji, lakše će biti prenijeti to i na državnu razinu, odnosno na odnos sa Srbima kao trećim tronošcem BiH.

Opstrukcije izborne reforme, uskraćivanje nacionalnih prava na pojedinim područjima, a posebno napadi na povratnike, poput ubojstva Hrvata Marka Mišića u Derventi, otežavaju takva nastojanja.

Međutim, ohrabruje činjenica da se pitanje izborne reforme veže uz europski put zemlje, pri čemu treba uputiti kako i Mišljenje Europske komisije, kojim je definirano 14 prioriteta za BiH, navodi kako je potrebno osigurati provođenje odluka Ustavnog suda. Podsjećamo, jedna je od njih i ona koja govori o legitimnom političkom predstavljanju.

Stabilizacija unutarnjih prilika u BiH, postaju sve više svjesni u europskim središtima moći, imperativno je pitanje o kojem ovisi i stabilizacija regije u cjelini. Regije koje je izložena i određenim silnicama iz Beograda uobličena kroz sintagmu "srpski svet", a koja se očituje i na konkretnim primjerima, počevši od jačanja radikalizma srbijanskog političkog vrha, preko povezivanja i sve tješnje suradnje srpskih predstavnika iz BiH i Srbije, pa do provedbe popisa stanovništva u Crnoj Gori gdje se vodila kampanja da se što veći broj građana izjasni Srbima.

SUSPENDIRANA DEMOKRACIJA

Živo je bilo u 2023. i kad su u pitanju unutarstranački izbori, posebno za predsjednike stranaka. Još su jednom pokazali da je demokracija u stranačkom životu BiH odavno ukinuta ili barem suspendirana na dulje razdoblje.

Izborni kongresi stranaka dosadni su, predvidljivi, a rezultati unaprijed poznati. A kako i ne bi bili, kad se, u pravilu, glasa samo o jednom kandidatu.

Demokracija nije suspendirana samo u strankama. Malo je ima ili nema nimalo i u parlamentima, u kojima bi se i najviše trebala njegovati. Na izborima birani zastupnici pretvorili su se u dizače ruku. Izvršavaju isključivo ono što unaprijed dogovore njihovi stranački lideri.

I za sve to nisu jedini, a možda ni glavni krivci, čelnici stranaka. Cijeli politički sustav u BiH funkcionira tako da favorizira lidere. A oni se samo brinu kako podijeliti izborni, stranački "plijen" (funkcije), a gotovo nikako strategijom uređenja države.

U gospodarskom je smislu, 2023. donijela otvaranje vrata za dosad neslućene mogućnosti financiranja brojnih projekata u BiH putem sredstava EU-a, a spreman je i plan rasta za zapadni Balkan vrijedan šest milijardi eura (2024. - 2027.). U ovom, a pogotovo kontekstu sredstava iz europskih fondova, kao i projekata prekogranične suradnje, Hrvatska također igra značajnu ulogu. No, osim zajedničkih projekata, Hrvatska je i ključan vanjskotrgovinski partner BiH. Obujam razmjene s Hrvatskom prošle je godine iznosio rekordnih osam milijardi KM.

snaga zajedništva

Otkad je Plenković na čelu Vlade RH, raste i financijska potpora projektima Hrvata u BiH. Hrvatski premijer nekoliko je puta posjetio BiH, sudjelovao u svečanostima početka i završetka dvaju važnih projekata koje podržava Hrvatska - polaganju kamena temeljca za gradnju Osnovne škole "Ivan Goran Kovačić" u Fojnici te otvaranju Pastoralno-socijalnog centra "Sv. Josip" u Kiseljaku. Osim toga, Hrvatska je velik financijer i niza drugih projekata iz različitih područja, od obrazovanja, kulture, crkve... Hrvatska je u Orašju otvorila šesti Konzulat u BiH, što je pokazatelj jasne potpore Hrvatima u BiH, ali i reprezentativan primjer želje za jačanjem gospodarskih i političkih odnosa dviju zemalja. Odnosi dviju zemalja konstantno se podižu na višu razinu, dokaz je i zajednička sjednica Vijeća ministara BiH i Vlade Hrvatske održana tijekom ove godine, a na kojoj su podržani važni projekti izgradnje novih mostova i cesta koje će povezivati susjedne i prijateljske države.

SUPERIZBORNA GODINA

Što nas čeka u 2024.? Izvjesno je tek kako će to biti superizborna godina. Nešto više od godinu dana nakon općih i desetak mjeseci do lokalnih izbora u BiH, već se zauzimaju startne pozicije i prave koalicijske računice koje mogu osigurati zadržavanje ili preuzimanje vlasti u pojedinim gradovima i općinama, ali i otkriti političke trendove na državnoj razini.

Već se zna što su čiji ciljevi na izborima iduće godine. Tako je HDZ BiH obznanio da želi osvojiti načelničke i gradonačelničke pozicije u svim općinama i gradovima gdje su Hrvati apsolutna ili relativna većina, a ako je suditi po ranijim izborima, tijesnu suradnju s ostalim strankama iz HNS-a očekuju u nacionalno mješovitim sredinama, posebice u središnjoj Bosni.

Zapravo, HDZ brani stečeno na prethodnim izborima, jer je vrlo dobar rezultat ostvario u svim ciljanim sredinama, s iznimkom Rame i Tomislavgrada. Sigurno je da će mu ponegdje u Hercegovini računicu pokušati pokvariti druge hrvatske stranke.

U Republici Srpskoj već se tradicionalno u gradovima i općinama vodi borba između dvaju blokova koji egzistiraju i na višim razinama. S jedne je strane SNSD Milorada Dodika s provjerenim partnerima, a s druge blok SDS-PDP, koji računa i na neke regionalno jake pokrete u ovom entitetu.

Najzanimljivije će svakako biti na bošnjačkoj političkoj sceni, gdje svjedočimo novim preslagivanjima koja će se odraziti i na lokalne izbore.

Poučen iskustvom s prošlih izbora, kada je, osim Komšićeva DF-a ostao usamljen na političkoj pozornici, SDA sve više pozornosti pridaje izgradnji koalicijskog kapaciteta. Privlači sve bošnjačke stranke koje su ostale izvan vlasti na federalnoj razini pa je tako već uspostavio politički savez s nekima od njih u borbi protiv "trojke".

Naravno, pod uvjetom da "trojka" kao takva opstane, jer, za razliku od odnosa između uži rukovodstava SDP-a, NiP-a i NS-a, međustranački odnosi u mnogim gradovima i općinama unutar te koalicije daleko su od idiličnih.

Stabilizacija unutarnjih prilika u BiH, postaju sve više svjesni u europskim središtima moći, imperativno je pitanje o kojem ovisi i stabilizacija regije u cjelini

To se najjasnije vidi u Sarajevu, koje je, ujedno, i najveća utvrda stranaka "trojke". Poznato je da je taj politički savez i nastao u Sarajevu te prvu pravu pobjedu nad SDA-om odnio upravo na lokalnim, a potom i na općim izborima. To jedinstvo ozbiljno je narušeno sukobima između lokalnih odbora stranaka u Sarajevu.

Kako stvari stoje, malo je vjerojatno da će "trojka" imati zajedničke kandidate za načelnike u većini sarajevskih općina. Ako nastupe samostalno na izborima, znatno će olakšati posao SDA-u i ponovno preuzimanje vlasti u Sarajevu, što je i jedan od ciljeva Bakira Izetbegovića u listopadu 2024. U svakom slučaju, lokalni izbori iduće godine bitni su, ne samo zbog toga tko će vladati općinama i gradovima, već i kao svojevrsna najava trendova pred opće izbore dvije godine kasnije. Hrvati u BiH će, osim lokalnih, izlaziti na još troje izbore u 2024. – one za EU parlament, Hrvatski sabor i predsjednika RH. Za njih je iduća godina doista superizborna. Nije da će presudno utjecati na njihov ishod, ali Hrvati iz BiH i ispunjavanjem ove građanske dužnosti pokazuju da su dio jedin-stvenog nacionalnog korpusa kojem je jamac opstojnosti i sigurnosti jaka i zdrava Hrvatska.

Među ostalim, i zbog te želje da budu što bliži Hrvatskoj kao matici, Hrvati u BiH s velikim nadama čekaju i početak pregovora o pridruživanju EU-u koji je najavljen za proljeće. Europsko proljeće koje bi moglo donijeti sunčanu budućnost napaćenoj BiH. Ili će pjevač s početka priče ipak biti bliže istini: "U meni jesen je, mada kažu svi da sad je proljeće". Sumorna, mračna balkanska jesen...

U okviru jedne velike obitelji, političke razlike i nepovjerenje unutar BiH izgubit će na snazi. Unutarnji strah od sukoba i podjela neće više biti aktualni

PODRUŽNICE I OGRANCI

U varaždinskom Hotelu Turist okupilo se oko 200 članova Udruge Prsten te njihovih gostiju i uzvanika, a na jedanaestom Blagdanskom druženju obilježena je 13. obljetnica djelovanja Prstenove podružnice u Varaždinu

BLAGDANSKO DRUŽENJE PRSTENOVACA U VARAŽDINU

Blagdansko druženje članova i prijatelja Udruge Hrvata BiH Prsten, koje tradicionalno početkom godine organizira Podružnica Varaždinske županije, nakon dvogodišnje pauze zbog pandemije, održano je 7. siječnja 2023. u Varaždinu.

U varaždinskom Hotelu Turist okupilo se oko 200 članova Udruge Prsten te njihovih gostiju i uzvanika, a na jedanaestom Blagdanskom druženju obilježena je 13. obljetnica djelovanja Prstenove podružnice u Varaždinu.

U ime domaćina i organizatora nazočne je pozdravio predsjednik Podružnice Ivica Andrić. Osvrnuo se na proteklu 2022. godinu te izrazio nadu da se pandemija više neće ponoviti, a rat na tlu Europe ubrzo završiti.

Prisjetio se kako su u vrijeme rata u Bosni i Hercegovini mnogi Hrvati iz BiH našli utočište u svojoj drugoj domovini, Hrvatskoj, a među njima su i oni koji su novi dom zasnovali u

Varaždinskoj županiji. Podsjetio je da Prsten od svojeg osnivanja 2005. godine djeluje kroz šest podružnica i tri ogranka te više klubova unutar kojih se odvijaju najvažnije aktivnosti Udruge, a spomenuo je i sestričnu Udrugu bosanskohercegovačkih Hrvata u BiH sa sjedištem u Vitezu.

Istaknuo je snagu Prstena u brojkama, fizičkih i pravnih osoba, i njihova značajnog udjela u hrvatskom gospodarstvu, a posebno se osvrnuo na broj stipendija Zaklade Prsten koje iz godine u godinu rastu, kao i na brojne humanitarne akcije i donacije kojima Prsten pomaže potrebitima, zaključivši kako je to dobra naznaka budućnosti Udruge.

"Prsten simbolizira pouzdanost, poštenje, odgovornost, povjerenje, zajedništvo. Naš Prsten sastavljen je od malih dijelova koji čine naši članovi, a uvjeren sam da će u budućnosti biti još čvršći i sjajniji te uvijek otvoren za nove članove i druženja," zaključio je Andrić te je potom uručio zahvalnice zaslužnim članovima i prijateljima Prstena. Blagdanskome druženju i obilježavanju 13. obljetnice djelovanja županijske podružnice Udruge Prsten nazočio je i varaždinski župan Anđelko Stričak, koji je pohvalio dobru suradnju Udruge i Varaždinske županije.

”Želim da se svi oni koji se zateknu na području Varaždinske županije, koji ovdje žive i koji su putnici dobronamjerni, kao i oni koji ovdje rade, osjećaju dobro i ugodno,” rekao je Stričak te posebno izrazio zadovoljstvo što je uvijek dobro surađivao s Prstenom u Varaždinu, bilo kao saborski zastupnik ili župan.

Osvrćući se na prošlu godinu u kojoj, dodao je, izazova nije nedostajalo, podsjetio je na brojne poteškoće s kojima su se suočavali na tom području pa i u cijeloj Hrvatskoj i šire te zaključio kako je sve moguće prevladati u zajedništvu i dijalogu.

”Posebno me raduje što nježete svoje korijene, jer kad čovjek ostane bez korijena postavlja se pitanje tko je i što je. Danas smo članica najprestižnijih svjetskih integracija te, iako nas ima samo četiri milijuna, kad vidite crveno-bijele kockice znate tko su i što predstavljaju. Na to smo svi ponosni,” kazao je Stričak. Posebno je istaknuo doprinos 7. gardijske brigade Puma u obrani Bosne i Hercegovine, gdje su mnogi pripadnici Puma poginuli, poručivši: ”To je neraskidiva veza Varaždinske županije i vaše domovine i zaista želim da te veze još više učvrstimo.”

U ime predsjednika Udruge Prsten Pave Zubaka obratila se dopredsjednica Gordana Jelavić, koja je posebno istaknula snagu zajedništva kao najvažniju odrednicu Prstena, a to zajedništvo na djelu je i na varaždinskim bregima gdje su, dodala je, mnogi Hrvati iz BiH našli svoj novi dom, zasnovali obitelj i obnovili život. ”Zajednica nas veže, vežu nas korijeni koji se ne mogu i ne smiju zaboraviti i zato je važna uloga Prstena koji nas sve povezuje,” kazala je Jelavić te se posebno osvrnula na djelovanje Zaklade Prsten koja ove akademske godine stipendira 21 studenta iz i u BiH, dodavši kako je cilj povećati broj stipendija jer nema boljeg ulaganja nego u obrazova-

nje mladih na kojima počiva budućnost svijeta.” To je naša velika zadaća i velika radost,” zaključila je.

Program je moderirala Tatjana Andrić, a prigodnom pjesmom otvorila ga je Vanesa Andrić. Glumac Hrvatskog narodnog kazališta iz Travnika Matej Baškard monologom iz Travičke kronike oduševio je nazočne, kao i KUD Prsten iz Varaždina svojim izvrsnim nastupom. Goste je zabavljao glazbeni sastav Maestral band.

Pred kraj Blagdanskog druženja održana je i tradicionalna tombola, a iako su samo neki osvojili vrijedne nagrade vjerujemo kako su istinski dobitnici bili svi koji su te večeri bili s *prstenovcima* na izvrsno organiziranoj večeri u Varaždinu.

M. Trogrlić

Aparati
za vodu i
prirodna
izvorska
voda

tel. 01 2451 804
info@matic.hr
www.matic.hr

PODRUŽNICE I OGRANCI

Snaga zajedništva – nekadašnji predsjednici Podružnice Andrić, Paurević i Stjepić s novim predsjednikom Ilijom Ponjavićem

VARAŽDINSKA PODRUŽNICA PRSTENA IZABRALA NOVO VODSTVO

Podružnica Udruge Prsten Varaždinske županije održala je 12. svibnja 2023. u Društvenom domu Turčin redovitu Izvještajnu i Izbornu skupštinu, na kojoj je izabrano novo vodstvo na dvogodišnji mandat.

Za predsjednika Podružnice izabran je Ilija Ponjavić, a za dopredsjednike Ivica Andrić i Alen Ilić. Uz njih, članovi Izvršnog odbora su Mario Paurević, tajnik Podružnice, Dragan Ilić, Stjepan Stjepić, Anto Matijević, Zdravko Stanić, Ivan Jandrijević, Alojzije Pavlović i Alen Stanić, a članovi Nadzornog odbora Daniel Gavran, Anto Babić i Brane Buhic. Dosadašnji predsjednik Ivica Andrić podnio je izvješće o radu Podružnice u razdoblju od zadnje sjednice. Tijekom Skupštine obratili su se i prethodni čelnici Podružnice Stjepan Stjepić i Mario Paurević, a svi zajedno pozdravili su izbor novog predsjednika i zaželjeli mu uspješan rad u predstojećem mandatu.

Novoizabrani predsjednik Ilija Ponjavić zahvalio je svima na ukazanom povjerenju te najavio nastavak provedbe već tradicionalnih aktivnosti i događanja u organizaciji Podružnice Varaždin, kao i daljnji angažman na jačanju svih segmenata njihova djelovanja.

Nakon službenog dijela Skupštine uslijedilo je druženje okupljenih članova Podružnice i gostiju uz prigodan domjenak.

PRSTENOVCI NA HALIĆU

Piknik na Haliću, tradicionalno druženje članova i prijatelja varaždinske podružnice Prstena na izletištu u prirodi, održan je 9. srpnja 2023., a ove godine na Varaždin Bregu okupilo se najviše prstenovaca do sada, kako onih s područja Varaždinske županije, tako i gostiju iz Zagreba i okolice.

Riječi dobrodošlice uputio im je novi predsjednik varaždinske podružnice Ilija Ponjavić, posebno je pozdravio predstavnike Središnjeg ureda Prstena te zahvalio svima na odazivu i potpori u organizaciji druženja, napose onima koji su pripremali hranu, za koju je blagoslov izmolio Marko Paurević.

Unatoč velikoj vrućini, održana je tradicionalna nogometna utakmica na velikom travnatom terenu, gdje su bili i sadržaji za djecu, a zaigralo se i kolo uz zvuke šargije, kako je to već uobičajeno kad se okupe *prstenovci* na Haliću, a da ti prizori ostanu ovjekovječeni organizatori su osigurali snimanje dronom iz zraka. Tako je tzv. milenijskom fotografijom trajno zabilježeno to tradicionalno druženje svih generacija *prstenovaca*, koje se na Varaždin Bregu održalo po trinaesti put, a ujedno je provedena humanitarna prodaja majica s logom Prstena u korist Zaklade Prsten te su naši Varaždinci još jednom pokazali veliko srce.

Nazočne je pozdravio predsjednik Udruge Prsten Pavo Zubak, pohvalio je aktivnosti Podružnice te izrazio uvjerenje da će uspješan rad nastaviti i ubuduće, na ponos Prstena i Primorsko-goranske županije

IZVJEŠTAJNA SKUPŠTINA PODRUŽNICE PRIMORSKO- GORANSKE ŽUPANIJE

Podružnica Primorsko-goranske županije održala je 1. veljače 2023. Izvještajnu skupštinu u prostorijama Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci. Okupilo se četrdesetak članova Udruge Prsten, uz uzvanike i goste.

Na početku Skupštine nazočne je pozdravio predsjednik Udruge Prsten Pavo Zubak, pohvalio je aktivnosti Podružnice te izrazio uvjerenje da će uspješan rad nastaviti i ubuduće, na ponos Prstena i Primorsko-goranske županije.

Skupštini su nazočili i počasni predsjednik Udruge Mijo Marić te upravitelj Zaklade Ivo Grgić, kao i saborski zastupnik Radoje Vidović, a u ime domaćina dobrodošlicu je zaželio dekan Medicinskog fakulteta i član Udruge Prsten prof. dr. sc. Goran Hauser. Predsjednik Podružnice Krunoslav Kapetanović podnio je Izvješće o radu Podružnice u 2022. te iznio planove za 2023. godinu. Kao dugoročno najvažniju aktivnost istaknuo je promociju i pozicioniranje Prstena na području Primorsko-goranske županije, čemu je značajno pridonio i Humanitarni koncert Prsten za budućnost održan u Rijeci u svibnju prošle godine.

Bilo je lijepo čuti da je dvorana Hrvatskog narodnog kazališta Ivana pl. Zajca bila premala za iskazan interes te je od rasprodanih ulaznica prikupljeno 250 tisuća kuna u korist Zaklade Prsten, a uskoro će se na riječkom Korzu postaviti slikovni zapis s

Humanitarnog koncerta kao zahvala Gradu Rijeci i Primorsko-goranskoj županiji te svim donatorima. Bit će to ujedno još jedna prigoda za promociju Prstena i vrijednosti koje Udruge njeguje, a na ponos Prstena su i mnoge druge humanitarne aktivnosti Podružnice.

Kako je najavio predsjednik Podružnice, u ovoj godini planiraju nastaviti sa sličnim aktivnostima, a trajna i vrlo uspješna aktivnost jest povećanje članstva te rad klubova, posebno Kluba mladih. Kapetanović je posebno naglasio važnost poticanja i povezivanja članova s rodnim krajem, zbog čega su u planu i posjeti BiH te jačanje suradnje s drugim podružnicama Prstena.

Nakon Skupštine uslijedilo je druženje članova Prstena s uzvanicima i gostima. Bila je to također prigoda za razmjenu iskustava i promišljanja o djelovanju u Prstenu i za Prsten, uz Snagu zajedništva na kojoj i počiva Prsten.

PODRUŽNICA PGŽ-a PRIPREMA JESENSKE AKTIVNOSTI

U prostorijama tvrtke NetCom d. o. o. 6. lipnja 2023. održana je 9. proširena sjednica Izvršnog odbora Podružnice Primorsko-goranske županije Udruge Prsten na kojoj se govorilo o aktualnim temama i idućim događajima.

Sjednicu je vodio predsjednik Podružnice Kruno Kapetanović, a među ostalim, razgovaralo se o sadržaju i detaljima postera koji će biti izloženi na 20 panoa postavljenih na riječkom Korzu i kojima bi se predstavio Prsten kroz rad Podružnice PGŽ-a, s posebnim naglaskom na prošlogodišnji Humanitarni koncert Zaklade Prsten. Izložba će se održati od 11. do 17. listopada 2023., a dogovoreno je i druženje Kluba poduzetnika i poslovnih partnera, koje je također u planu za ovu jesen, a točan termin definirat će se do iduće sjednice.

Usto, dogovoren je i sastanak s Upravom Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci o pridruživanju Prstena stručnoj konferenciji na jesen u Opatiji.

PODRUŽNICE I OGRANCI

U Rijeci održano predavanje prof. dr. sc. Dragana Primorca

BUDUĆNOST PRIPADA ONIMA KOJI VJERUJU U LJEPOTU SVOJIH SNOVA

Izvor: Novi list / tekst: Ervin Pavleković / foto: Sergej Drechsler i Udruga Prsten

U organizaciji podružnice Udruge Prsten PGŽ-a i Medicinskog fakulteta u Rijeci 6. travnja 2023. održano je predavanje "Ključevi uspjeha" prof. dr. sc. Dragana Primorca, našeg istaknutog znanstvenika i bivšeg ministra znanosti, obrazovanja i sporta, kojim je ukazao na mogućnost uspjeha koji je dostupan svakome i "otključao ga".

Prisutne su pozdravili dekan Medicinskog fakulteta prof. dr. sc. Goran Hauser, te Ana Babić i Željko Marjanović iz Udruge BiH Hrvata Prsten,

nakon čega je uslijedilo predavanje prof. Primorca čiji je cilj osvješćivanje potencijala koji leži u svakom od nas i koji nije unaprijed određen ili zadan.

BITNO JE USUDITI SE IMATI SAN I SANJATI

Istaknuti liječnik, pedijatar, znanstvenik, predavač, genetičar i forenzičar, dobitnik mnogih svjetskih priznanja koji je objavio više od dvije stotine radova u najprestižnijim svjetskim znanstvenim časopisima, prof. Primorac održao je predavanje kojim je svojim vlastitim životnim i karijernim primjerom poslao poruku o postojanju skrivenog potencijala koji leži u svakom, samo ga je potrebno "otključati".

Secirajući sustavno svoj život i karijeru, no ne i posve temeljito, jer s obzirom na njegovu bogatu karijeru u svakom segmentu i iznimna postignuća ona u jednome predavanju i nije moguća, Primorac je istaknuo neke od svojih najvažnijih životnih trenutaka koji su mu otvorili put k nekoj novoj spoznaji ili saznanju.

snaga zajedništva

Tijekom dosadašnjeg životnog putovanja Primorac je istaknuo važnost uloge mentora u životu mlade osobe, jer, kako kaže, mentor može usmjeriti na pravi put, nesebično prenositi znanje i može prepoznati skriveni potencijal.

U svojoj je karijeri, ističe, imao više osoba koje su vjerovale u njega i prepoznale njegov rad, a posebno se ističe Shimon Peres kojeg je smatrao i mentorom i prijateljem, a bio je "jedan od mnogobrojnih sanjara kojem su se gotovo svi snovi ostvarili".

U životu općenito, pa i radu, kaže, bitno je usuditi se imati san i sanjati, jer time smo korak bliže ostvarenju toga sna, bez obzira na razne životne uspone i padove, odnosno nedaće koje snađu svakog. Jer, iako se percipira kao uspješan, i on sam imao je razne padove i trenutke nesigurnosti, no ipak je vjerovao u ono što radi i nije se bojao izazova.

Također, sanjao je u svoje ime i u ime svih nas, jer nas je u inozemstvu predstavio u najboljem svjetlu.

Samo pojedinac koji se u ime sporta dizao u ranim jutarnjim satima i penjao na Marjan, a danas vrhu planine zvane znanost; Primorac je primjer uspjeha, pojedinac koji principom red-rad-disciplina i dalje stvara i mnogo daje, a sigurni smo da u znanosti može još mnogo toga dati, kao i Hrvatska općenito za koju i sam ponavlja da – može.

Inspiriran mudrim izrekama, Primorac je svaku od životnih situacija ili izazova povezao s pojmovima i/ili ključnim riječima njegova predavanja – uspjeh, snovi, moć uma i misli, usponi i padovi, želje i snovi, prioriteti, promjena, strast, red, rad i disciplina – koje su ujedno životna vodilja. A budućnost, rekla bi Eleanor Roosevelt, a ponovio je Primorac – pripada onima koji vjeruju u ljepotu svojih snova.

DRUŽENJE PRSTENOVACA PODRUŽNICE OSIJEK I OGRANKA ĐAKOVO

U organizaciji Ogranka Đakovo članovi Udruge Prsten s područja Osječko-baranjske županije okupili su se 12. svibnja 2023. kod jezera Borovik, a zbog loših vremenskih uvjeta družili su se u istoimenom restoranu uz jezero.

Na svojevrsnom teambuildingu bili su brojni članovi Prsteneve osječko-baranjske podružnice, a ideje za daljnji razvoj Podružnice razmjenjivali su članovi Izvršnog odbora, Kluba poduzetnika i Kluba žena te Foruma mladih.

Iako je tijekom cjelodnevnog izleta bila predviđena i šetnja u prirodi, kiša je poremetila planove, ali ne i druženje *prstenovaca* koji su se prilagodili uvjetima te umjesto uz jezero družili se u ugodnom ambijentu restorana Borik.

Tako su još jednom pokazali kako je za ostvarenje plana, osim dobre ideje, potrebna i snažna volja, a kad se zna da druženja u organizaciji Prstena uvijek jamče dobar provod u dobrom društvu, k tome uz domaće specijalitete, onda ni volje ne manjka.

PODRUŽNICE I OGRANCI

PODRUŽNICA BRODSKO- -POSAVSKE ŽUPANIJE PONOVO AKTIVNA

**Predsjednik Udruge
Vjekoslav Bratić**

**Saborska zastupnica
Ljubica Maksimčuk**

Reaktivacija Prstenove Podružnice Brodsko-posavske županije ponovno je aktualizirana te je 9. studenog 2023. održana Izborna skupština u prostorijama Sveučilišta u Slavonskom Brodu, gdje su se okupili članovi Prstena i gosti.

Među 120 sudionika Skupštine bili su predsjednik Udruge Vjekoslav Bratić i počasni predsjednik Pavo Zubak te član Predsjedništva Vjekoslav Jeleč, saborska zastupnica Ljubica Maksimčuk, gvardijan plehanskog samostana fra Ante Tomas i drugi uzvanici. Skupštinu je otvorio tajnik Podružnice Stjepan Aračić, pozdravio je nazočne u ime v. d. predsjednice Mande Golemović te podnio izvješće o radu. Tijekom Skupštine usvojen je novi Statut kojim se definirala i pravna osobnost Podružnice.

Izvršni odbor kandidirao je i jednoglasno izabrao dr. Roberta Kuduza za predsjednika Podružnice. Izabrano je i 35 članova Izvršnog odbora te po tri člana Nadzornog odbora i Suda časti.

Novoizabrani predsjednik Kuzuh zahvalio je svima na iskazanoj potpori kao i dosadašnjim vodstvima Podružnice. U sljedećem mandatu planira se obnoviti članstvo i pokrenuti projekte uz vlastite snage, ali i potporu Središnjice te stabilizirati rad Podružnice. "Podružnica Brodsko-posavske županije, kao i druge Prstenove podružnice, dokaz su onog što nas sve okupljene u Udrugu Hrvata BiH Prsten i vezanih zemljom podrijetla nas i/ili naših roditelja povezuje - a to je upravo ono što nas i čini posebnim - naše

Predsjednik Podružnice Robert Kudzuh

zajedništvo," kazao je tom prigodom predsjednik Udruge Vjekoslav Bratić.

"Svjesni smo da ponekad male geste, malo dobre volje, usmjerenih prema zajedničkom cilju rezultiraju nevjerojatnim postignućima, a u Prstenu su to brojne aktivnosti kao što su naša Zaklada, akcije Mladi mladima, humanitarni koncerti, poslovni forumi i brojni drugi projekti", istaknuo je Bratić te dodao da reaktivacija brodsko-posavske podružnice Prstena, s obzirom na brojnost i kvalitetu ljudi kao i potencijal kojim raspolažu i koji žive na njezinu području, svakako može rezultirati brojnim daljnjim pozitivnim promjenama.

Prigodnim govorom nazočnima se obratila i saborska zastupnica Ljubica Maksimčuk, čestitajući novoizabranom vodstvu Prstena u Brodsko-posavskoj županiji, a na Skupštini su nastupili KUD Tamburica Koraće i muška pjevačka skupina Veseli šokci.

Na prvom sastanku Izvršnog odbora, 6. prosinca, za potpredsjednike su izabrani Ivka Bosnić i Siniša Stanić te tajnik Podružnice Krunoslav Prusina, a za predstavnike Podružnice u Upravni odbor Udruge izglasani su Anto Pivac i Dražan Kozak. Najavljeno je niz aktivnosti, među ostalim, i izrada *web*-stranice Podružnice.

IZABRANO NOVO VODSTVO PODRUŽNICE PRIMORSKO-GORANSKE ŽUPANIJE

Izborna skupština Prstenove podružnice Primorsko-goranske županije održana je 8. prosinca 2023. u Rijeci, a tim povodom u dvorani Medicinskog fakulteta riječkog sveučilišta okupili su se brojni članovi Podružnice, uz prstenovce pristigle iz Zagreba.

Nazočne je pozdravio predsjednik Podružnice Krunoslav Kapetanović, zahvalivši svima koji su bili aktivni u njegovu dvogodišnjem mandatu. Podnio je izvješće o radu Podružnice PGŽ-a za proteklo dvogodišnje razdoblje, od 17. prosinca 2021. do 7. prosinca 2023., kao i financijsko izvješće o poslovanju Podružnice.

Među provedenim aktivnostima posebno je istaknuo uspješnu organizaciju humanitarnog koncerta za Zakladu Prsten, održanog u Rijeci 2022. godine. Kazao je kako je stipendiranje studenata najznačajniji projekt Udruge uopće te zaključio kako se smisao Prstena ogleda i u činjenici da bivši stipendisti Zaklade postaju zakladnici.

Usljediла je razrješnica dosadašnjim članovima tijela upravljanja i predsjedniku Podružnice te potom i izbor novog vodstva.

Za novog predsjednika Podružnice PGŽ-a izabran je stomatolog Emil Čosić rodom iz Banje Luke, a uz njega za članove Izvršnog odbora izabrani su dosadašnji predsjednik Krunoslav Kapetanović, Ana Babić, Goran Brašnić, Frano Mrnjavac, Luka Barišić, Ilija Beljan, Adrijana Jukić,

Anto Domić, Petar Petrinić i Ivo Matić, dok su za članove Nadzornog odbora izabrani Vinko Tomas, Vladimira Vuletić i Goran Hauser. Novoizabrani predsjednik zahvalio je dosadašnjem predsjedniku s nadom da će imati isto toliko energije za sve projekte. Predstavio je prijedlog Programa rada i financijskog plana za 2024. godinu, najavivši zanimljiva kulturna i sportska događanja.

Prigodnim govorom članove Prstena i goste pozdravio je i predsjednik Udruge Vjekoslav Bratić, čestitao je novom vodstvu i zaželio uspješan rad, a nakon Skupštine druženje je nastavljeno uz prigodan domjenak.

PODRUŽNICE I OGRANCI

Novi osječko-baranjski župan Mato Lukić u svojem je obraćanju istaknuo kako su Hrvati iz BiH vrijedni i radišni ljudi, vjernici i domoljubi, koji vole svoje korijene, uz poruku da te vrijednosti koje ih krasi prenesu na svoju djecu i unuke

Tradicionalno predblagdansko druženje na godišnjoj svečanoj večeri Prstenove Podružnice Osječko-baranjske županije okupilo je 24. studenog 2023. u dvorani Gardens u Osijeku brojne članove i prijatelje Udruge Prsten.

Predsjednica Podružnice Ana Stanić u ime domaćina pozdravila je sve okupljene. Zahvalila je svima na odazivu, posebno sponzorima i donatorima, kao i onima koji su sudjelovali u organizaciji i pripremi svečane večeri, istaknuvši da se ponovno na djelu pokazala snaga zajedništva koja je odrednica Prstena već punih 18 godina.

“Lijepo je pripadati negdje, lijepo je voljeti i poštovati svoje. Zna se da je bosanska duša velika pa stoga pozivamo i prihvaćamo sve one koji žele biti dio naše sadašnjosti i budućnosti, a naše povezivanje pridonijet će jačanju i širenju naše Podružnice i Udruge,” poručila je Stanić.

Gradonačelnik Osijeka Ivan Radić zahvalio je članovima Prstena na njihovu humanitarnom djelovanju i na tome što su dio svojeg života dali Slavoniji i Baranji, a da pritom nisu zaboravili svoje korijene. Zahvalio je svima koji daju svoj doprinos razvoju

ČLANOVI I PRIJATELJI PRSTENA PONOVO ZAJEDNO NA SVEČANOJ VEČERI U OSIJEKU

Piše: Marija Trogrlić

Osijeka te se osvrnuo na gospodarski napredak koji je dijelom i zbog uspješnog povlačenja sredstava EU-a, istaknuvši da toga ne bi bilo bez građanki i građana Osijeka pa i udruga civilnog društva poput Prstena. Novi osječko-baranjski župan Mato Lukić u svojem je obraćanju istaknuo kako su Hrvati iz BiH vrijedni i radišni ljudi, vjernici i domoljubi, koji vole svoje korijene, uz poruku da te vrijednosti koje ih krasi prenesu na svoju djecu i unuke. Zaželio je svima dobrodošlicu u Osječko-baranjsku županiju te istaknuo da moramo nastaviti podržavati Hrvate u BiH, kao i u Crnoj Gori i Vojvodini.

U ime predsjednika Udruge Vjekoslava Bratića obratila se dopredsjednica Prstena Gordana Jelavić. Izrazila je zadovoljstvo što su se nakon četverogodišnje stanke i izoliranosti ponovno okupili u Osijeku, što čini taj trenutak još radosnijim i važnijim. Osvrnula se na proteklih 18

KUD Napredak iz Odžaka društvo je obnovljeno 2003. godine i broji više od 90 članova

snaga zajedništva

godina djelovanja Prstena, poručivši: "Nismo zastali ni na trenutak niti ćemo ubuduće." Izrazila je ponos zbog rasta Zaklade te istaknula najvažnije projekte i aktivnosti Udruge u proteklom i idućem razdoblju, zaključivši da svega toga ne bi bilo da nije vrijednih i dobrih ljudi koji ulažu svoje vrijeme, sredstva i entuzijazam. "Mi smo svi važni kamenčići u mozaiku Prstena," poručila je Jelavić te pozvala sve da nastave u zajedništvu raditi za dobrobit Prstena. Večeri je nazočila i ministrica znanosti, prosvjete, kulture i sporta Županije Posavske Ana Andrić te brojni uzvanici i gosti. U sklopu prigodnog programa *prstenovka* Marija Brtan izvela je pjesmu *Vila Bana zvala priko Vrana*, a održana je i tradicionalna tombola. Cjelovečernje druženje proteklo je u ugodnom ozračju i veselom raspoloženju, uz Quattro band i KUD Napredak iz Odžaka. Društvo je obnovljeno 2003. godine i broji više od 90 članova, od kojih je 40 u folklornoj sekciji. Sudjelovanjem na brojnim smotrama i manifestacijama u domovini i inozemstvu čuvaju i promiču tradiciju svojeg rodnog kraja, a organizatori su kulturnih manifestacija u Odžaku kao što su Posavsko kolo, Posavsko sijelo te Dani sjećanja.

Cjelovečernje druženje proteklo je u ugodnom ozračju i veselom raspoloženju, a održana je i tradicionalna tombola

paket24.hr | Povezujemo vas!

ONLINE
kupi,
u paketomatu
POKUPI!

PODRUŽNICE I OGRANCI

Večer bosanskih pita, tradicionalno godišnje događanje koje se održava u organizaciji Prstenova Ogranka Sveta Nedelja, okupila je 18. svibnja 2023. u prostorijama svetonedeljske Turističke zajednice brojne članove i prijatelje Prstena.

Predsjednik Ogranka Pavo Ćorluka zahvalio je Turističkoj zajednici Svete Nedelje i direktorici Renati Vlahović na ponovnom gostoprimstvu te gradonačelniku Dariju Zurovcu na dobroj suradnji, kao i djelatnicima Sanatorija Ćorluka na potpori u organizaciji događanja svetonedeljskog ogranka Prstena. Posebnu zahvalu uputio je članicama Prstenova Kluba žena i svim vrijednim *prstenovkama* koje su pripremile različite vrste pita.

“Večer bosanskih pita organiziramo već više godina jer je jedan od ciljeva Udruge Prsten očuvanje tradicije pa je ovo naš doprinos tome, naša tradicija koju smo donijeli iz različitih krajeva Bosne i Hercegovine, iz naših zavičaja, i održavamo je i danas,” kazao je Ćorluka. Okupljene je pozdravio i predsjednik Udruge Prsten Pavo Zubak, koji je također zahvalio svima koji njeguju tradiciju i običaje svojih zavičaja i na takav način pridonose promociji Prstena i krajeva iz kojih potječu, a posebno je pohvalio vrijedne članove Ogranka Sveta Nedelja.

VEČER BOSANSKIH PITA PRERASTA U FESTIVAL TRADICIJE I OBIČAJA

Na večeri bosanskih pita okupljaju se sve generacije bosanskohercegovačkih Hrvata, koji znaju da se tradicija i običaji najbolje čuvaju prenošenjem "s koljena na koljeno" kako nikad ne bismo zaboravili svoje korijene

"Kao što se uvijek pitamo je li pita jelo ili kolač, to ni danas ne znamo precizno odrediti, ali znamo da je to tradicijsko jelo koje nas je othranilo i koje nam pripremaju generacije naših baka i mama te se nadamo da će se ta tradicija prenijeti i na našu djecu i unuke," poručio je Zubak.

U ime domaćina okupljene je pozdravila članica Prstena Petra Jozipović, a posebne pozdrave uputila je načelniku Općine Stupnik Bruni Perkoviću i predsjedniku riječke podružnice Prstena Krunoslavu Kapetanoviću.

Na ovogodišnjoj Večeri bosanskih pita moglo se kušati na desetke vrsta pita i bureka iz krajeva Bosne i Hercegovine, pripremljenih s različitim nadjevima – sarajevska i ramska krumpiruša, posavska i derventska sirnica, livanjski i usorski burek, gučogorska zeljanica, žepački i tuzlanski miješani burek te jajuša. Bilo je više vrsta slatkih pita od jabuka i višanja te ponešto zagorskih specijaliteta pa i dalmatinske fritule, nazdravljalo se domaćom rakijom, a za

još bolji ugođaj pobrinuo se harmonikaš Siniša Kuprešak pa se i zapjevalo i kolo zaigralo, kako to već i priliči kad se okupe prstenovci.

Ove je godine uz pite predstavljen i plehanski mlin, mlinski kamen kao dio tradicije Bosanske Posavine. Na videozidu je prikazana prezentacija rada mlina, a član Ogranka Ivica Bratić u usorskoj narodnoj nošnji pokazao je kako radi mlinski kamen i melje kukuruzno brašno, koje su na kraju domaćini darovali svojim gostima.

Unatoč lošem vremenu i neumoljivoj kiši ovih dana, i ove godine svetonedeljsko nebo bilo nam je naklonjeno te su se okupljeni družili i ispred Turističke zajednice, iz koje su rekli da njihove prostorije nikad nisu bile punije i veselije.

No, s obzirom na sve veći odaziv na ovo događanje, za koje kažu da prerasta u festival pita, čini se da će dogodine trebati i veći prostor kako bi bilo mjesta za sve koji žele provesti večer u krugu Prstena, uz domaće pite i veselo društvo. Okupljaju se sve generacije bosanskohercegovačkih Hrvata, koji znaju da se tradicija i običaji najbolje čuvaju prenošenjem "s koljena na koljeno" kako nikad ne bismo zaboravili svoje korijene.

M. Trogrlić

Ove je godine uz pite predstavljen i plehanski mlin, mlinski kamen kao dio tradicije Bosanske Posavine

PODRUŽNICE I OGRANCI

DRUŽENJE PRSTENOVACA U OGRANKU NOVI ZAGREB

Prstenov Ogranak Novi Zagreb organizirao je druženje članova i prijatelja Udruge Prsten 18. lipnja 2023. u prostorijama Mjesnog odbora Sveta Klara, gdje je u rujnu prošle godine održana i Osnivačka skupština Ogranka.

Na nedjeljnom druženju okupili su se brojni članovi Ogranka i Udruge, a sve ih je pozdravio predsjednik novozagrebačkog ogranka Ivan Marčeta, koji je izrazio želju da se svake godine *prstenovci* i *prstenovke* okupe između sv. Ante i sv. Ive, blagdana koji se slave diljem Bosne i Hercegovine, i da to postane tradicionalno okupljanje u organizaciji Ogranka Novi Zagreb te pozvao sve da nastave raditi na širenju članstva Prstena.

Prigodnim govorom nazočnima se obratio i predsjednik Udruge Prsten Pavo Zubak, koji je izrazio zadovoljstvo širenjem Prstena na još jedan ogranak, kao i nadu da će se taj trend nastaviti i ubuduće. *S prstenovcima* je bila i saborska zastupnica Zdravka Bušić. Čestitajući svima na ideji Prstena, posebno je istaknula važnost Zaklade Prsten i stipendiranja studenata kao najboljeg i najznačajnijeg Prstenova projekta.

Među gostima i uzvanicima bio je i predsjedatelj Općinskog vijeća u Jajcu Josip Topić koji je govorio o životu u BiH te pozvao na povratak, kao i sve koji imaju pravo na glasanje u BiH da to pravo obvezno iskoriste.

Druženje u veselom ozračju i uz obilje domaćih specijaliteta potrajalo je do večeri, a svi su se složili s prijedlogom da to postane tradicionalno okupljanje u organizaciji Prstenova Ogranka Novi Zagreb.

snaga zajedništva

PRSTEN U RH I BIH – SNAGA ZAJEDNIŠTVA NA DJELU

Zajednička sjednica proširenog Predsjedništva Upravnog odbora Udruge Hrvata BiH Prsten i Udruge bosanskohercegovačkih Hrvata Prsten održana je u Središnjem uredu u Zagrebu 20. lipnja 2023., a predstavnici sestrinskih udruga sastali su se kako bi predstavili način rada Prstena u RH i BiH te razmotrili mogućnosti daljnje suradnje.

Sjednicu je otvorio predsjednik Kluba poduzetnika Prstena u RH Draženko Mamić, koji je pozdravio sve nazočne u ime predsjednika Udruge Pave Zubaka, nakon čega su se predstavili svi sudionici sjednice.

Potom je dopredsjednica Udruge Gordana Jelavić predstavila organizaciju i način rada

Prstena u RH, koji se u 18 godina djelovanja i s respektabilnih oko četiri tisuće članova može pohvaliti brojnim projektima i događanjima.

Upravitelj Zaklade Prsten Ivo Grgić predstavio je način rada Zaklade i potaknuo raspravu na temu ujednačavanja načina rada i kriterija za odabir stipendista, s prijedlogom da se zajednički prikupljaju i dodjeljuju sredstva kako bi se izbjeglo dupliciranje, ali i potaknulo više kandidata iz BiH da se prijave za stipendiju.

Iz sestrinske Udruge iz BiH na sastanku su bili Svjetlan Stanić, Veseli Čule, Drago Kafadar, Davor Pranjić, Anto Domić, Drago Bokšić, Damir Vidačak, Boris Marić, Radoje Vidović i Darko Kasap.

Prsten u BiH predstavio je predsjednik Udruge Svjetlan Stanić, koji je istaknuo da u svojem radu i djelovanju primarno nastoje pomoći manjim poduzetnicima u BiH te su stoga osnovali Ekonomsko vijeće, a Klub žena kao i u RH i u BiH je srce Prstena, primarno usmjereno na humanitarne aktivnosti. Predstavnici Prstena u BiH složili su se s prijedlogom da se posebno razmotri pitanje načina funkcioniranja Zaklade Prsten i definira buduća suradnja, za što će se odrediti po troje predstavnika iz oba Prstena.

Razmotrit će se i mogućnosti jačanja daljnje suradnje te razvoj klubova i usklađivanje njihova rada, kako klubova poduzetnika, znanstvenika i žena tako i mladih prstenovaca na kojima i počiva budućnost Prstena s obje strane granice. Nakon sjednice kojoj je nazočilo 24 predstavnika Prstena u RH i u BiH uslijedio je radni ručak, na kojem se i nadalje razgovaralo o svim aspektima djelovanja te najjače zajednice Hrvata iz BiH i u BiH koju primarno povezuje snaga zajedništva – temelj na kojem počiva i prošlost i budućnost Prstena.

Razgovaralo se o svim aspektima djelovanja te najjače zajednice Hrvata iz BiH i u BiH koju primarno povezuje snaga zajedništva – temelj na kojem počiva i prošlost i budućnost Prstena

KLUB PODUZETNIKA

Član Kluba poduzetnika Ivan Miloloža govorio je o važnosti i ulozi rukovođenja u doba kriza i pandemija

PREDAVANJE O MENADŽMENTU I RUKOVOĐENJU

U organizaciji Kluba poduzetnika Udruge Prsten, u Središnjem uredu Udruge 14. ožujka 2023. član Kluba Ivan Miloloža održao je predavanje na temu *Menadžment – vodstvo – vođenje: važnost i uloga rukovođenja u doba kriza i pandemija.*

U ime organizatora nazočne je pozdravio predsjednik Kluba poduzetnika Draženko Mamić, koji je uvodno istaknuo važnost ove teme za sve poduzetnike koji se svakodnevno suočavaju s novim izazovima u poslovanju te zahvalio predavaču, koji je ujedno član Prstena i Kluba poduzetnika. Dr. sc. Ivan Miloloža izvanredni je profesor i prodekan na Fakultetu za dentalnu medicinu i zdravstvo u Osijeku na Katedri za interdisciplinarna područja. Bio je gost predavač na više sveučilišta u Hrvatskoj i svijetu te ima dugogodišnje iskustvo rukovođenja u različitim nepovoljnim okolnostima i društveno-političkim promjenama, od raspada države i ratnih događanja preko gospodarskih kriza pa do aktualne pandemije i novog kriznog razdoblja.

Predavanje u Prstenu započeo je iznošenjem osnovnih pojmova o menadžmentu, naglasivši kako najbolji menadžment kroz povijest ima Crkva. Istaknuo je da su

inteligencija, upornost, elokvencija i prilagodljivost najvažnije osobine menadžera i vođe, a integritet, integracija, povjerenje, povezanost, pouzdanost, podrška i snaga, integritet, integracija, povjerenje, glavne karakteristike uspješnog menadžera. Posebno se osvrnuo na važnost vodstva u poslovanju institucija, tvrtki i ustanova te pojasnio vodstvo kroz različite faze razvoja poslovanja, kao i razlike između vodstva u malim i srednjim poduzećima i institucijama u odnosu na velike, kao i različite stilove i nove oblike vodstva, zaključno s modelima vodstva u doba globalizacije, kriza i pandemije. Tijekom predavanja govorio je i o međunarodnom menadžmentu koje se primjenjuje u multinacionalnim poduzećima i podružnicama, kao i o financijskoj,

tržišnoj i procesnoj perspektivi te o uspješnosti upravljanja znanjem, a svoje izlaganje završio je zaključkom da su poslovi vođenja jedna od najtežih i najodgovornijih ljudskih djelatnosti. Izrazio je nadu i uvjerenje da će izloženo i izneseni zaključci pomoći budućim rukovoditeljima, menadžerima i vodstvu u kreiranju stila i načina vođenja jer menadžer i vodstvo ne utječu samo na rezultate ili uspješnost tvrtki, institucija ili ustanova kojim rukovode, već i na sudbine i živote ljudi kojima rukovode, poručio je prof. Miloloža na kraju zanimljivog i informativnog predavanja.

M. Trogrlić

snaga zajedništva

OSNOVE KOMUNIKACIJSKIH VJEŠTINA

Predavanje o osnovama komunikacijskih vještina, o kojima je govorio komunikolog dr. sc. Kristijan Sedak predavač s Hrvatskog katoličkog sveučilišta i Govorničke akademije Demosten, održano je 4. listopada u organizaciji Kluba poduzetnika Udruge Prsten, u Središnjem uredu Udruge

Još uvijek imate tremu? Kad ste posljednji put nekog u nešto uvjerali? Kako naučiti komunikaciju? Kako izgledati samopouzdana? Kako ostaviti snažan dojam? Pitanja su to kojima je najavljeno predavanje komunikologa dr. sc. Kristijana Sedaka pod nazivom *U početku bijaše riječ*.

U ime organizatora predavača je predstavio prstenovac Šimun Babić, a predavanju su nazočili predsjednici ogranaka Sveta Nedelja i Novi Zagreb Pavo Čorluka i Ivan Marčeta, te predsjednici Kluba poduzetnika, Kluba žena i Foruma mladih, Draženko Mamić, Ivana Milas i Robert Čolić, zajedno sa svojim članovima. U tom, kako ga je sam predavač nazvao, provokativnom predavanju nastojao je odgovoriti na neka od najčešćih pitanja i nedoumica s kojima se susrećemo prilikom javnog komuniciranja, pritom odgovarajući i na pitanja nazočnih članova Prstena. Posebno je obrazložio zašto je važan prvi dojam, osvrnuvši se na stereotipe i predrasude, kao i važnost zanimanja za druge,

te kakva je učinkovita komunikacija, a po izboru publike pojasnio je i tehnike uvjeravanja, istaknuvši da su najvažniji psihološki motivatori strah, krivnja, ponos, ljutnja i osjećaj oslobođenja.

U sat vremena, koliko je trajalo predavanje, bilo je nemoguće obuhvatiti sve segmente iz osnova komunikacijskih vještina, no zanimljiva rasprava nastavila se i nakon predavanja, uz uobičajeno druženje *prstenovaca* koji su se i ovaj put odazvali u velikom broju.

M. Trogrlić

KLUB ŽENA

STAND-UP SHOW NA BOSANSKI NAČIN

Klub žena Udruge Prsten organizirao je zajednički odlazak na najpopularniji stand-up show *Bosanci o Bosancima*, održan 24. ožujka 2023. u Kazalištu Vidra. Na inicijativu i poziv predsjednice Kluba Ivane Milas odazvalo se više od 50 prstenovki i forumaša.

“*Stand-up comedy made in Bosnia* by Hazim Mujčinović i Filip Andronik“ već godinama puni dvorane na prostorima bivše države, a u Hrvatskoj su gostovali u više gradova te su i ovom prigodom napunili kazališnu dvoranu do posljednjeg mjesta.

Kada, gdje i kako Bosanci idu na more, kako Bosanac razgovara s djevojkom u restoranu, a kako snima pornofilm, kako je Izet Fazlinović nadživio Mustafu Nadarevića, zašto Hrvatska ima najbolju reprezentaciju, a Bosna i Hercegovina najbolje navijače i još puno toga nudi ovaj show za koji nema bolje preporuke od ove - dva sata smijeha do suza. Kako bi ovjekovječile sjećanje na ovu izvrsnu večer, *prstenovke* su se na kraju fotografirale s Hazimom i Filipom, a oni su pozvali sve da im se pridruže i na idućoj predstavi u Vidri, 26. svibnja, uz obećanje da će biti i novih razloga za smijeh.

KORIZMA

Ususret Uskrsu, Klub žena Udruge Prsten u suradnji s Hrvatskom Paneuropskom unijom organizirao je tribinu pod nazivom Korizma suvremenog doba, održanu 30. ožujka 2023. u Zagrebu. Predavač je bio rektor Hrvatskog katoličkog sveučilišta prof. dr. sc. Željko Tanjić.

Tim povodom u prepunoj dvorani HPEU-a okupili su se brojni članovi i prijatelji Prstena, a na početku ih je sve pozdravila članica Kluba žena Petra Jozipović, moderatorica tribine. Podsjetivši kako korizma nosi poruku nade u konačnu pobjedu dobra i vječnu radost, istaknula je da bismo promijenili svijet na bolje, moramo najprije promijeniti sebe. Zapitala se koji je smisao i cilj korizmenog odricanja, zašto se odričemo, te ujedno odgovorila kako savršen motiv odricanja treba biti ljubav, o čemu je bilo riječi i u nastavku tribine.

Kako je nastalo korizmeno vrijeme u liturgijskoj godini i koji joj je smisao, što nam je potrebno činiti u ovom darovanom vremenu i kako se nositi s izazovima današnjice, objasnio je u predavanju dr. Tanjić. “Čini se da je čovjek oduvijek težio ostvarenju tog cilja, biti savršen. Taj radikalni čovjek vođen željom za moći i oslobođen svakog odnosa s istinom doživljava sebe prije svega kao individu, a ne kao osobu. Korizmu svake godine iznova započinjemo liturgijskim slavljem u kojem glavu posipamo pepelom u znak pokore i obraćenja. Snažan govor liturgije nikog ne ostavlja ravnodušnim. Sliku obreda pepeljenja pohranjujemo duboko u svoju nu-

snaga zajedništva

SUVREMENOG DOBA

trinu. Ono je izričaj vjere i nade. Vjerujemo da je Bog po svojem Sinu milosrdan i nadamo se da idemo po Njegovu milosrđu i našem obraćenju zadobiti spasenje. Pepeo je znak poziva na obraćenje i naše predanosti tome hodu unatoč tomu što često u vlastitoj svakodnevnici zaboravljamo na Boga. Korizma nas poziva kako da ga se sjetimo, kako da ga vratimo u središte vlastitog života. A današnje nam evanđelje otkriva put spomena Boga i Njegova stavljanja u središte," poručio je Tanjić.

PRSTEN I PANEUROPSKA UNIJA NASTAVLJAJU SURADNJU

U ime domaćina i suorganizatora obratio se predsjednik HPEU-a profesor Pavo Barišić, član Europske akademije znanosti i umjetnosti i Udruge Prsten. Napomenuo je kako je Paneuropska unija najstariji pokret za ujedinjenje Europe, a ove godine obilježava stoljeće plodnog djelovanja te je taj jubilej bio povod da sve okupljene podsjeti kako je zaštitni znak europskog ujedinjenja znak Sunčeva križa.

"Pod tim simbolom čovječnosti i umnosti ujedinjuje se Europa, a u tom je duhu organizirana i ova tribina," naglasio je Barišić te zahvalio Klubu žena Udruge Prsten na inicijativi, najavivši da će se u sklopu daljnje suradnje uskoro održati tribina o Europskom centru za mir i suradnju "Marija Zvijezda", na kojoj će gostovati biskup Franjo Komarica.

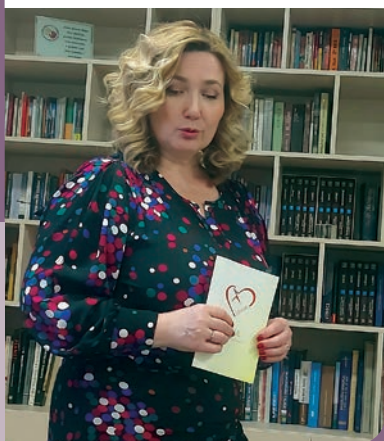
Kako je nastalo korizmeno vrijeme u liturgijskoj godini i koji joj je smisao, što nam je potrebno činiti u ovom darovanom vremenu i kako se nositi s izazovima današnjice, objasnio je u predavanju dr. Željko Tanjić

Predsjednica Kluba žena Ivana Milas pozdravila je okupljene u ime Udruge Prsten te je također izrazila zadovoljstvo obnovljenom suradnjom s Paneuropskom unijom. Istaknula je kako je ova tribina ujedno povod kako bismo malo dublje promislili o sebi i o drugima, kao i o vremenu korizme, koja se često trivijalizira i svodi na puko nabranje čega smo se odrekli, a ponekad i to smetnuli. "A možda smo jednostavno u žurbi života zaboravili da postimo zato kako bismo se distancirali od svjetovnih stvari i da bismo mogli čitavog sebe predati duhovnom životu," kazala je Milas, izrazivši nadu kako će i ova tribina potaknuti na dublje promišljanje i otvorenija srca za nadolazeći Uskrs.

Nakon predavanja uslijedila su pitanja i komentari sudionika tribine koji su sa zanimanjem pratili izlaganje te potom i odgovore prof. Tanjića, koji je također izrazio zadovoljstvo održanom tribinom, a večer je završila druženjem uz zanimljivu raspravu na temu korizme.

M. Trogrlić

KLUB ŽENA

PRSTENOVKE OBILJEŽILE DAN ŽENA

Stručno predavanje o pojavnosti kardiovaskularnih bolesti kod žena te važnosti ranog prepoznavanja i liječenja održala je dr. med. Ivana Portolan Pajić

Uoči Međunarodnog dana žena, u organizaciji Kluba žena Udruge Prsten održano je predavanje na temu *Žensko srce - prevencija kardiovaskularnih bolesti*, a tim povodom u Središnjem uredu okupile su se *prstenovke* i prijateljice Prstena.

Čestitajući im Dan žena, predsjednica Kluba žena Ivana Milas istaknula je kako je to dobar povod da i same osvijeste koliko je važna briga za vlastito zdravlje te je ovo predavanje najbolji dar prstenovkama, zaključila je, zaželjevši svima prije svega dobro zdravlje.

Stručno predavanje o pojavnosti kardiovaskularnih bolesti kod žena te važnosti ranog prepoznavanja i

liječenja održala je dr. med. Ivana Portolan Pajić, univ. mag. sanit. publ., načelnica Sektora za primarnu zdravstvenu zaštitu i zdravstveni turizam u Ministarstvu zdravstva. Kao dugogodišnja zamjenica pročelnika Ureda za zdravstvo Grada Zagreba organizirala je brojne javnozdravstvene aktivnosti, a kao članica Upravnog odbora Zaklade Hrvatska kuća srca provodi hvalevrijedan projekt i kampanju pod nazivom "Oživi me", u suradnji s Hrvatskim kardiološkim društvom i Udrugom STEPP.

U zanimljivom i nadasve informativnom predavanju istaknula je kako žene trebaju više brinuti o sebi kako bi mogle brinuti i o drugima te navela iz osobnog iskustva kako se žena može ostvariti na više polja, a da pritom bude uspješna i zadovoljna na privatnom i poslovnom planu.

Posebno se osvrnula na mit kako su bolesti srca primarno bolesti muškaraca te pojasnila kako od kardiovaskularnih bolesti umire više žena, kod kojih se rizik od moždanog udara povećava nastupom menopauze. Navela je ključne čimbenike rizika za moždani udar

snaga zajedništva

te specifične čimbenike i simptome kod žena, kao i preporuke kako prevenirati, ali i prepoznati simptome te učinkovito reagirati. Ukazala je na važnost podizanja razine svijesti o ranom prepoznavanju znakova kardiovaskularnih bolesti i njihovoj prevenciji, kao i na potrebu educiranja ukupne populacije o postupanju u slučaju zatajenja srca odnosno pružanju prve pomoći o kojoj ovisi preživljavanje.

Naime, Hrvatska je zemlja visokog kardiovaskularnog rizika, a prije provođenja javnozdravstvenih aktivnosti bila je vrlo visokog rizika. U ukupnoj smrtnosti od tih i drugih cirkulacijskih bolesti umire 36 % naših građana, a od njih oko 23 tisuće prošle je godine od moždanog udara umrlo pet tisuća, a od bolesti srca gotovo 18 tisuća ljudi u Hrvatskoj. Nakon izlaganja članice i prijateljice Prstena postavljale su brojna pitanja i iznosile svoja iskustva na tu temu, a zaključak je predavanja da je prevencija najučinkovitija u borbi protiv bolesti srca, kao i općenito za očuvanje zdravlja.

Na kraju je Milas zahvalila gošći na informativnom i poučnom predavanju, uručivši joj cvijeće u znak zahvalnosti, a svim sudionicama podijeljene su edukativne knjižice s informacijama kako spasiti nečiji život nastale u sklopu kampanje "Oživi me".

I ovogodišnje obilježavanje Međunarodnog dana žena završilo je tradicionalnim druženjem prstenovki i gošći, tijekom kojeg su imale priliku i osobno se konzultirati s predavačicom, a dr. Portolan Pajić pozvala je sve da podrže javnozdravstvene akcije na tu i druge važne teme.

M. Trogrlić

Predsjednica Kluba stipendista i bivša stipendistica Zaklade Prsten Ivana Marelja položila je specijalistički ispit i stekla zvanje doktorice hitne medicine

TRADICIONALNI GODIŠNJI SASTANAK SA STIPENDISTIMA

Klub žena i Klub stipendista krajem listopada, na početku akademske godine, održali su tradicionalni sastanak sa stipendistima Zaklade Prsten u Središnjem uredu Udruge...

Stipendiste koji su bili na sastanku i one koji su se uključili *online* pozdravila je predsjednica Kluba žena Ivana Milas. Istaknula je kako je Zaklada Prsten najvažniji projekt Udruge kojim se posebno ponaše. Najveći je uspjeh kad bivši stipendisti postanu zakladnici, kazala je, zaželjevši svima uspješno studiranje kako bi i sami jednog dana mogli nekom pomoći.

Stipendistima se putem videoveze obratio i upravitelj Zaklade prof. dr. sc. Ivo Grgić, zahvalio organizatorima sastanka te naglasio da je na ovogodišnji natječaj za stipendije pristiglo dvostruko više prijava nego ranijih godina, zbog čega će Povjerenstvo za dodjelu imati težak posao. Studentima je čestitao na dosadašnjem uspjehu i poručio da i nadalje budu uporni i vrijedni.

Da su dosad bili upravo takvi, pokazali su njihovi rezultati o kojima su govorili sami studenti. Neki su već diplomirali ili su pred obranom diplomskog rada, ima među njima i dobitnika Rektorove i Dekanove nagrade, sudionika različitih natjecanja i projekata...

Nakon njihova predstavljanja, obratila im se i predsjednica Kluba stipendista Ivana Marelja. Čestitala je svima na izvrsnim rezultatima, poručivši da su oni naš ponos i dokaz da je to najisplativije ulaganje, posebno zahvalivši svim donatorima Zaklade.

Marelja je bivša stipendistica Zaklade Prsten, a nedavno je položila specijalistički ispit i stekla zvanje doktorice hitne medicine te joj je u ime Kluba žena na tome čestitala Ivana Milas, a zajedno su pozvale sve stipendiste da i nakon završetka studija ostanu u krugu Prstena i angažiraju se u Klubu stipendista, koji je i osnovan upravo s ciljem okupljanja bivših stipendista Zaklade Prsten.

FORUM MLADIH

ne bi bilo moguće održati turnir. Među njima je i hrvatski reprezentativac Filip Glavaš, koji je donirao potpisani dres Hrvatske rukometne reprezentacije, te osobni trener Rinaldo koji je darovao poklon-bon za individualni fitness, kao i Hotel Navis s donacijom večere za dvoje. Caffe bar Infinity na Viškovu ustupio je prostor za održavanje turnira, Pikado klub "Nevera" uređaje za natjecanje, a tvrtka Markanovic d. o. o. osigurala je njihov transport te je i njima upućena zahvala.

Članovi riječkog Foruma mladih izrazili su zadovoljstvo što su prikupili 360 eura zahvaljujući donacijama i kotizacijama, a uz potporu Podružnice Prstena Primorsko-goranske županije akciju su zaključili s ukupno 500 eura. Nakon turnira posjetili su Socijalnu samoposlugu "Kruh Svete Elizabete" u Rijeci te uručili prikupljena sredstva.

HUMANITARNI TURNIR FORUMA MLADIH ZA SOCIJALNU SAMOPOSLOGU U RIJECI

U organizaciji Foruma mladih iz Primorsko-goranske županije, u Rijeci je 18. veljače 2023. održan humanitarni turnir u pikadu za Socijalnu samoposlugu "Kruh sv. Elizabete".

Riječ je o projektu Franjevačkog svjetovnog reda koji se provodi od 2010. godine povodom Dana siromaštva s ciljem pomaganja potrebitima na području Rijeke i okolice, a koji su organizacijom turnira podržali i naši forumaši iz Rijeke.

Turnir je protekao u veselom ozračju i natjecateljskom duhu, iako je rezultat bio u drugom planu, a zabava je potrajala do kasnih večernjih sati. Organizatori su zahvalili svima koji su podržali i ovu humanitarnu akciju svojim donacijama te svim donatorima nagrada bez kojih

snaga zajedništva

Mladi mladima

FORUM MLADIH POSJETIO DOMOVE ZA DJECU U BiH

U sklopu humanitarne akcije Mladi mladima, zagrebački Forum mladih tijekom vikenda 18. i 19. ožujka 2023. posjetio je djecu u domovima bez odgovarajuće roditeljske skrbi u Bosni i Hercegovini.

U subotu rano ujutro sedmero *forumaša* zaputilo se prema BiH kako bi razveselili svoje male prijatelje. Nisu skrivali radost i uzbuđenje zbog posjeta, posebno zbog toga što je ovo bio prvi susret s dječicom iz Vareša i Sarajeva od početka pandemije. I ove godine nastojali su ispuniti želje i potrebe štitičenika domova, a sva novčana sredstva kojima su financirane donacije prikupljena su početkom prosinca prodajom ulaznica za humanitarni stand-up i drugih donatora koji su podržali ovu tradicionalnu akciju mladih *prstenovaca*. Prvo odredište bila je "Mala škola Vareš" pod vodstvom Školskih sestara franjevki u kojoj trenutačno boravi 19-ero djece. Prije odlaska u Vareš, *forumaši* su u Maglaju kupili higijenske potrepštine za štitičenike doma, a vrijednost donacije iznosila je više od 1000 konvertibilnih maraka. Za svakog štitičenika pripremili su poseban paketić, a u popodnevnom satima stigli su u Vareš, gdje su ih dočekali sestra Snježana Pavić i štitičenici doma.

Bio je to emotivan susret *forumaša* i dječice u kojem su se jedni zapoznali od ranije, a drugi tek upoznali. Smijeh i buka brzo su zavladali blagovaonicom gdje su *forumaši* i štitičenici imali priliku razgovarati i još bolje se upoznati. Nakon ručka, zajedno su proslavili rođendan jednog od štitičenika za kojeg su naši mladi pripremili poseban dar, a ostatak popodneva i večeri proveli su uz košarku, društvene igre i razgovor.

Forumaši su noć proveli u domu s dječicom, a sljedeće jutro nakon mise i doručka došlo je vrijeme za rastanak. Nakon brojnih zagrljaja, suza i obećanja vidimo se uskoro opet, Forum mladih krenuo je prema Sarajevu. Toplo proljetno prijepodne iskoristili su za kavu i čevape na Baščaršiji, a nakon šetnje gradom uputili su se prema domu "Egipat" pod vodstvom Služavki Malog Isusa. U tom je domu trenutačno šest djevojčica, a s njima je Forum mladih dočekala sestra Pija Pilić. Kako su oni izrazili želju za novim prijenosnim računalom, *forumaši* su im tu želju i ispunili. Ostatak vremena proveli su u druženju sa štitičenicama te obilasku samostanskih prostorija, a u kasnim popodnevnom satima, emotivni i prepuni dojmova, krenuli su prema Zagrebu.

Forum mladih još jednom zahvaljuje svima koji su na bilo koji način podržali ovu humanitarnu akciju kojom svake godine razvesele štitičenike domova za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi u Bosni i Hercegovini.

FORUM MLADIH

MLADI IZ PRSTENA PROVJERILI ZNANJE O BOSNI I HERCEGOVINI

Forum mladih po treći je put organizirao kviz pod nazivom “Upoznaj BiH da bi je još više volio”, održan 9. ožujka u Zagrebu.

Nešto više od dvadeset mladih podrijetlom iz BiH provjerilo je svoje znanje o Bosni i Hercegovini i pokazalo koliko poznaju njezinu kulturu, glazbu, književnost, povijest i geografiju. Na kvizu su sudjelovali i članovi Kluba bosanskih studenata, s kojim Forum mladih nastoji ojačati suradnju u tekućoj godini. Predsjednik Foruma mladih Robert Čolić preuzeo je ulogu voditelja kviza, a šest ekipa natjecalo se za vrijedne nagrade. Ipak, put do nagrada nije bio lagan, pa su tako natjecatelji trebali odgovoriti na pitanja poput onog koji grad u BiH ima najveći broj mostova, što znače riječi *zijan*, *basamake*, *hefta* i *firanga*, što u prijevodu znači ime rijeke Neretve ili što su Sejdić i Finci. Ekipa iz Kluba bosanskih studenata – Rama, Đuturumi i HBŽ zasluženo su osvojili prva tri mjesta te tako potvrdili svoj status Bosanaca.

Bio je to prvi kviz održan izvan prostorija

Udruge zahvaljujući *forum*ašu Ivanu Kapetanoviću, koji je ugostio Forum i natjecatelje u svojem *caffe baru Remy* u središtu Zagreba. Ekipa koja je pokazala najbolje poznavanje BiH osvojila je roštilj platu za četiri osobe u zagrebačkom restoranu Makedonski merak, a zahvaljujući Stanić Grupi na donaciji pića, nagrada za osvojeno drugo mjesto bila je poklon vrećica s Maraskinim pićima. Ekipa koja je osvojila treće mjesto počastila se s dva kilograma pite u Pita Cutu. Forum mladih zahvaljuje *caffe baru Remy* koji je osigurao piće na račun kuće kao utješnu nagradu za osvojeno zadnje mjesto.

Party je humanitarnog karaktera, a sredstva prikupljena prodajom ulaznica namijenjena su za humanitarne aktivnosti koje provodi Forum mladih osječke podružnice

snaga zajedništva

STUDENTI IZ BIH NA TRADICIONALNOM DRUŽENJU U OSJEČKOJ TVRĐI

Druženje studenata iz Bosne i Hercegovine, koje se održava na početku akademske godine, održano je 26. listopada u Q-Clubu u osječkoj Tvrđi.

Party je humanitarnog karaktera, a sredstva prikupljena prodajom ulaznica namijenjena su za humanitarne aktivnosti koje provodi Forum mladih osječke podružnice.

Druženje je trajalo od kasnih večernjih pa do ranih jutarnjih sati, a sa studentima podrijetlom iz BiH bili su i mnogi drugi osječki studenti, te je to bio jedan od najposjećenijih dosad organiziranih *partyja*.

“Za Forum mladih Podružnice Osječko-baranjske županije ova je aktivnost posebno značajna jer prije svega na zabavan način dolazi do mladih koji možda prije nisu znali za našu Udrugu, ali i pokazuje kako i studenti skromnim donacijama mogu pomoći potrebitima. Hvala svima koji su se odazvali,” poručio je predsjednik osječkih *forumaša* Pejo Bosnić te najavio *reprizu partyja* pred kraj ove akademske godine.

S VAMA UZ KAVU, JER KAVA JE ZA USPJEŠNE!

www.mega-alfa.hr

HUMANITARNI KONCERT ZA ZAKLADU PRSTEN NAPUNIO ZAGREBAČKI HNK

Humanitarni koncert Prsten za budućnost okupio je u Hrvatskom narodnom kazalištu u Zagrebu brojne članove i prijatelje Udruge Hrvata BiH Prsten, među kojima su bili i stipendisti Zaklade Prsten kojima je i posvećena ova Prstenova večer za budućnost

PRSTENOVA VEČER ZA BUDUĆNOST

Tradicionalni koncert kojim se prikupljaju sredstva za stipendije, koje studentima iz Bosne i Hercegovine dodjeljuje Zaklada Prsten, održan je 10. srpnja 2023. u organizaciji Udruge Prsten, pod pokroviteljstvom predsjednika Vlade RH i medijskim pokroviteljstvom Večernjeg lista.

Koncert kojim se ujedno obilježava 16. obljetnica Zaklade Prsten vodio je poznati televizijski voditelj Frano Ridjan, a prigodnim govorima obratili su se predsjednik Udruge Pavo Zubak, upravitelj Zaklade Ivo Grgić i predsjednik Upravnog odbora Zaklade Marko Pipunić te ministar znatnosti i obrazovanja Radovan Fuchs, izaslanik predsjednika Vlade.

Među uzvanicima bili su i izaslanik predsjednika Hrvatskog sabora Krunoslav Katičić, predsjednik HAZU-a Velimir Neidhardt, ministar zdravstva Vili Beroš, državni tajnik Zvonko Milas, saborska zastupnica Zdravka Bušić te izaslanici i predstavnici drugih institucija.

Pozdravljajući nazočne u ime predsjednika Vlade Andreja Plenkovića i svoje osobno, ministar Fuchs izrazio je zadovoljstvo što je Udruga Prsten

TEKST

Marija Trogrlić

FOTO

Sandra Malić
Stjepan Stjepić

Glazbeni producent koncerta je Nikša Bratoš, a njegov bend pratio je sve izvođače, među kojima je i naš prstenovac Ivan Jelić

prepoznala važnost obrazovanja i potpore onima kojima je potrebna te ulaže u taj segment.

"Ljudski je potencijal ono što definira društvo i bez kvalitetnih, obrazovanih mladih ljudi teško je zamisliti budućnost, kako u Hrvatskoj tako i u svijetu," kazao je Fuchs te istaknuo da Vlada i resorno ministarstvo kontinuirano povećavaju ulaganja u obrazovanje i stipendiranje, a pohvalio je i napore Udruge Prsten u tom pogledu te izrazio daljnju potporu Vladi Prstenu i napose našim mladima u BiH.

Predsjednik Udruge Prsten Pavo Zubak zahvalio je stipendistima na tome što su nam pružili mogućnost da im pomognemo, uzvanicima i svima nazočnima što su svojim dolaskom i kupnjom ulaznica podržali Zakladu Prsten i ovaj hvalevrijedan projekt stipendiranja studenata, Vladi i Večernjem listu na pokroviteljstvu, producentu i izvođačima na koncertu te prstenovcima na organizaciji, kao i svim sponzorima i donatorima.

"Primjerom pokazujemo da je hrvatski narod svjestan svoje odgovornosti, pun dobrote i da nitko ne smije ostati usamljen," poručio je Zubak te dodao da su prodane 694 ulaznice za ovaj humanitarni koncert i popunjen HNK, kojima je također zahvalio na domaćinstvu.

Humanitarni koncert

PRSTEN ZA BUDUĆNOST

Predsjednik Upravnog odbora Zaklade Marko Pipunić osvrnuo se na često isticanje kako danas živimo u izazovnim vremenima te zaključio kako živimo u dobrim vremenima u našoj lijepoj Hrvatskoj, puno boljim nego prije nekoliko desetljeća, a posebno je istaknuo potrebu da se u živote svih unese više empatije, koja pomaže potrebitima i oplemenjuje one koji pomažu.

"Ovo su dobra vremena, nikad bolja!" poručio je Pipunić i pozvao sve da pruže pomoć onima kojima je potrebna. Zahvalio je svima koji podupiru rad Zaklade Prsten i stipendiranje studenata iz i u BiH, a stipendistima je poručio da slijede taj primjer kad i sami budu u mogućnosti pomoći drugima.

Svim dosadašnjim i budućim donatorima zahvalio je i upravitelj Zaklade Ivo Grgić, koji je istaknuo da Zaklada Prsten počiva na tri principa, a to su javnost, uključivost i održivost. Pozvao je sve da i nadalje podupiru Zakladu, kao i bivše i sadašnje stipendiste da pruže ruku pomoći kad budu u mogućnosti, te u skladu s nazivom koncerta Prsten za budućnost poručio: "Mi budućnost ne očekujemo, mi budućnost kreiramo!" Na repertoaru glazbenika, koji su svojim nastupima pokazali veliko srce i pružili svima još jednu večer za pamćenje, bile su neke od najpoznatijih skladbi pojedinih izvođača, hitovi legendarnih bosanskohercegovačkih glazbenika poput Indexa, Bijelog dugmeta i Jadranke Stojaković, kao i

čuvane sevdalinke koje su bile posebno emotivne i dojmljive. Glazbeni producent koncerta je Nikša Bratoš, a njegov bend pratio je sve izvođače, među kojima su bili Vanna, Goran Karan, Amira Medunjanin, Marko Kutlić i naš prstenovac Ivan Jelić, svi odreda izvrsni izvođači koji su raspjevali, ali i rasplakali publiku u prepunom zagrebačkom HNK-u, a nasmijala nas je satiričarka Ena Rajić koja je izvela zanimljiv performans.

Tako je u odličnom ozračju, uz smijeh i suze, protekla ova Prstenova večer za budućnost, koncert za pamćenje koji su iz prvog reda pratili oni na kojima i počiva budućnost Prstena, ali i našeg naroda u naše dvije

HUMANITARNI KONCERT ZA ZAKLADU PRSTEN NAPUNIO ZAGREBAČKI HNK

Amira Medunjanin

Vanna

domovine - naši stipendisti, a iz svečanih loža i prepunog partera potporu su im pružili mnogi članovi i prijatelji Prstena koji znaju da je ulaganje u znanje i obrazovanje najbolja investicija. U svrhu prikupljanja sredstava za Zakladu Prsten, Udruga je do sada organizirala deset humanitarnih koncerata, i to u Zagrebu, Slavonskom Brodu, Osijeku i Rijeci. U proteklih 15 godina Zaklada Prsten dodijelila je 316 stipendija i omogućila višegodišnje stipendiranje 142 studenata i učenika u BiH i iz BiH, za što su sredstva osigurali članovi i prijatelji Udruge Prsten, a broj stipendista i iznos stipendije s godinama se povećava.

Stipendisti Zaklade Prsten

snaga zajedništva

BROJ 23 godina XVIII. zima 2023.

Pokrovitelji koncerta

Vlada Republike Hrvatske

Suorganizator

HDS - ZAMP

Medijski pokrovitelj

Večernji list

Sponzori koncerta

ZLATNI SPONZORI

- Zubak Grupa
- Žito Grupa
- King ICT
- HP za Paket 24 - usluga paket 24, brza dostava Hrvatske pošte
- Skilled Labor - Agencija za posredovanje pri zapošljavanju
- Boutique & Hotel Navis Opatija

SREBRNI SPONZORI

- Radman's building services d.o.o.
- BKS Bank Glavna podružnica Hrvatska, Rijeka

BRONČANI SPONZORI

- BIT Promet d.o.o.
- AZ mirovinski fondovi
- MATINS d.o.o.
- PAX PRO d. o. o.
- Podravka
- OKI d.o.o.

DONATORI

- Ustanova za zdravstvenu njegu Čorluka
- Stanić Grupa
- Hrvatska poštanska banka
- PP Orahovica

Goran Karan

Marko Kutlić

Ena Rajić

ZAKLADA PRSTEN

DODIJELILA 25 NOVIH STIPENDIJA

U 16 godina postojanja Zaklada Prsten dodijelila je više od 340 stipendija za studente i učenike u BiH i iz BiH, za što su članovi i prijatelji Udruge Prsten osigurali sredstva, a broj stipendista i iznos stipendije s godinama se povećavao

Piše: Marija Trogrlić

Novi stipendisti Zaklade Prsten, njih 25, primili su ugovore o stipendiranju na Večeri članova i prijatelja Udruge i Zaklade Prsten za mjesečnu stipendiju od 200 eura tijekom akademske 2023./2024. godine. Stipendije su dodijeljene temeljem natječaja koji je raspisao Upravni odbor Zaklade, većinom studentima u Bosni i Hercegovini te studentima iz BiH koji studiraju u Hrvatskoj, a ugovore su uz stipendiste potpisali predsjednik Upravnog odbora Marko Pipunić i upravitelj Zaklade Ivo Grgić, koji ih je uručio.

Prof. Grgić poručio je stipendistima da nikad ne zaborave svoje podrijetlo i svoje korijene te da uvijek nastoje biti prije svega ljudi i pomagati jedni drugima kao što Zaklada pomaže njima. Smisao Zaklade i Prstena općenito najbolje se ogleda u tome da su među onima koji pomažu rad Zaklade i bivši stipendisti, istaknuo je predsjednik Udruge Vjekoslav Bratić te pozvao i sadašnje stipendiste da slijede taj primjer, sa željom da i sami budu u mogućnosti pomoći drugima.

Ovogodišnji stipendisti Zaklade Prsten su: Marcela Bojčetić, Pejo Bosnić, Andrija Brajko, Mia Brčina, Ivana Čorić, Antonija Čorluka, Ruža Domić, Matea Gabelić, Petar Herceg, Josipa Iveljić, Ivana Jezidžić, Ivan Kobaš, Martina Loina, Karla Lovrinović, Marija Martić, Nikolina Mostarac, Matea Oršolić, Matea Penavić, Petra Radić, Maja Radman, Antonija Soldo, Blaž Stipičić, Lana Šteko, Jelena Vasilj i Kristijan Živković. Više o njima čitajte u nastavku...

PREDSTAVLJAMO STIPENDISTE ZAKLADE PRSTEN

Pripremila: Ivana Marelja Cindrić,
predsjednica Kluba stipendista

Prsten
ZAKLADA

MARCELA BOJČETIĆ iz Jajca, studentica 5. godine Medicinskog fakulteta u Mostaru:

Stipendija Zaklade Prsten velika mi je financijska potpora, ali je još veći vjetar u leđa koji nas motivira za daljnji rad i konstantno usavršavanje za dobrobit našeg društva. Dokaz je da se isplati truditi i biti vrijedan, te da je taj trud prepoznat i nagrađen. Sretna sam što sam baš ja, zajedno s drugim vrijednim mladim osobama, izabrana za stipendisticu. Zahvaljujem svima koji nesebično pomažu nama mladima da lakše i odvažnije svladamo naše studentske prepreke.

PEJO BOSNIĆ iz Odžaka, student 2. godine diplomskog studija na Ekonomskom fakultetu Sveučilišta u Osijeku:

Biti stipendist Zaklade Prsten za svakog je od nas velika nagrada za sve do sada ostvarene rezultate u nastavnim i izvannastavnim aktivnostima, ali i obveza da opravdamo ukazano nam povjerenje, da ćemo nastaviti ići putem kojim smo krenuli i zajedno čuvati i razvijati našu Udrugu i njezine vrijednosti. Zahvalan sam što i ove akademske godine imam priliku biti stipendist naše Zaklade, a poseban značaj ima činjenica da netko drugi tko dijeli jednake vrijednosti kao vi vrednuje vaš trud i zalaganje. Kako je ovo zadnja godina u kojoj mogu biti stipendist, nadam se da ću u skorije vrijeme moći barem dijelom vratiti Udruzi ono što je ona meni pružila tijekom studentskih dana i na taj način pomoći budućim stipendistima što i jest bit Zaklade.

ANDRIJA BRAJKO iz Livna, student 5. godine Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu:

Ponosan sam i privilegirani što sam i treću godinu zaredom stipendist Zaklade Prsten. Stipendija mi olakšava studiranje i omogućava nesmetano razmišljanje isključivo o fakultetskim obvezama. Osim financijskog aspekta, koji zasigurno nije zanemariv, stipendija mi je omogućila da se približim i integriram u Udrugu Prsten, pritom mislim na Forum mladih i Klub stipendista, gdje studenti i stipendisti uistinu mogu dati svoj doprinos. Stipendija me tako, zapravo, spojila s velikim brojem ljudi istih korijena, razmišljanja i stavova. Također, dodatno me povezala s Bosnom i Hercegovinom kao domovinom iz koje potječem. Na stipendiju gledam kao na ulaganje Zaklade koja je prepoznala mene kao odgovarajućeg kandidata. Stoga sam motiviran za buduće izazove, ali također osjećam odgovornost da se Zakladi ili društvu općenito odužim u budućnosti.

Prsten
ZAKLADA

MIA BRČINA iz Vinkovaca, studentica 3. godina prijediplomskog studija psihologije na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Osijeku:

Iznimna mi je čast i veoma sam zahvalna Udruzi Prsten što su od mnoštva studenata izabrali upravo mene za jednu od svojih ovogodišnjih stipendistica. Stipendija mi puno znači i u financijskom smislu, jer mi omogućava više vremena i prostora za učenje i daljnji napredak na mojem akademskom putu, ali jednako tako i velik je pokazatelj da netko brine o nama mladima, prepoznaje naš trud i rad te da se tako trudi priuštiti nam što lakši put k ostvarenju naših ciljeva.

IVANA ČORIĆ iz Mostara, studentica 2. godine dizajna audiovizualnih komunikacija na Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli:

Iznimna mi je čast što sam postala stipendist Udruge Prsten. Motivirana sam i ambiciozna studentica te uvijek ulažem u proširenje svojeg obrazovanja. Zahvalna sam što mi je Udruga olakšala financijske prepreke takvih ambicija. Uzbudena sam sa svim mogućnostima preda mnom i radujem se novim iskustvima i poznanstvima koje Udruga pruža.

ANTONIJA ČORLUKA iz Ljubuškog, studentica 5. godine Pravnog fakulteta Sveučilišta u Mostaru:

Stipendija ima neizmjeran značaj jer mi pruža priliku fokusirati se na svoje obrazovanje bez dodatnih briga oko financija. Ova potpora nije samo materijalna, već motivira da ostvarim svoje akademske ciljeve i pridonosim zajednici. S obzirom na izazove financiranja visokog obrazovanja, ova je stipendija ključna potpora koja oblikuje moju budućnost. Hvala Udruzi Prsten što vjeruje u moj potencijal i pruža ovu dragocjenu priliku. Čestitke svim stipendistima!

RUŽA DOMIĆ iz Brčkog, studentica 4. godine Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, smjer istraživačka fizika:

Velikodušna stipendija Zaklade Prsten omogućit će mi da svu svoju pažnju usmjerim na uspješno završavanje fakulteta, kao i ispunjenje drugih akademskih ciljeva poput pisanja rada za Rektorovu nagradu te angažmana u Vijeću fizičkog odsjeka. Također, veselim se stjecanju novih poznanstava i povezivanju s drugim članovima.

MATEA GABELIĆ iz Žepča, studentica 2. godine Fakulteta zdravstvenih studija Sveučilišta u Mostaru, smjer fizioterapija:

Velika mi je čast što sam dobitnica stipendije koja će mi puno olakšati studentski život, a naravno i mojim roditeljima, dati mi veliku motivaciju za još boljim uspjehom. Trudit ću se kroz ovu godinu biti još bolja i uspješnija, te opravdati očekivanja svih ljudi koji stoje iza Zaklade. Zadovoljstvo mi je biti dio ovog projekta. Želim iskreno zahvaliti Udruzi Prsten što su me izabrali za ovogodišnju stipendisticu.

snaga zajedništva

PETAR HERCEG iz Mostara, student 4. godine Fakulteta strojarstva, računarstva i elektrotehnike Sveučilišta u Mostaru:

Velika mi je čast i ove godine biti stipendist Udruge Prsten, od srca želim zahvaliti Zakladi na pruženoj prilici. Stipendija će mi pomoći u daljnjem studiranju, bit će mi velika olakšica u troškovima studija te nagrada za moje zalaganje i pokazatelj da postoje organizacije kao što je Udruga Prsten koja potiče studente na daljnji uspjeh. Motiviran sam i uvjeren da ću uz Udrugu Prsten steći nova iskustva, prijateljstva i mnoge uspomene. Uvelike sam zahvalan i ponosan što sam član Udruge Prsten.

JOSIPA IVELJIĆ iz Zagreba, studentica 2. godine Sveučilišnog odjela za forenzične znanosti Sveučilišta u Splitu:

Ponajprije želim zahvaliti Udruzi za dobivenu stipendiju. Dokaz je to da sav prijašnji trud nije bio uzaludan i da zaista postoji netko tko će ulagati u vaš uspjeh. Stipendija pomaže u lakšem studiranju kao financijska pomoć i kao motivacija za bolja postignuća u nadolazećim godinama. Iako sam dobitnica stipendije tek prvu godinu, potrudit ću se opravdati povjerenje Udruge Prsten u najvećoj mogućoj mjeri te pridonijeti njezinu djelovanju.

IVANA JEZIDŽIĆ iz Bugojna, studentica 4. godine Farmaceutskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru:

Kao *stara* stipendistica želim reći kako značaj stipendije nije samo novčana potpora. Dakako, uz financijsku potporu koja nam olakšava svakodnevnicu, istaknula bih i poznanstva koja sam stekla kroz Zakladu. Upoznala sam puno mladih ambicioznih studenata kojima je stalo do njihove budućnosti i sutrašnjeg boljeg svijeta. Uz stipendiste veliku ulogu imaju i sami članovi Udruge koji nam se nesebično daju na raspolaganje u svakom trenutku, čime se osjećamo poput jedne velike obitelji.

IVAN Kobaš, student 3. godine preddiplomskog studija na Građevinskom i arhitektonskom fakultetu Sveučilišta u Osijeku:

Iznimno mi je zadovoljstvo i čast biti po drugi put stipendist Zaklade Prsten. Sretan sam znajući da postoji Zaklada poput ove koja ulaže u mlade ljude kojima je ovo velik poticaj za daljnji rad i trud. Stipendija je dodatna motivacija za postizanje što boljih akademskih rezultata. Zahvaljujem Udruzi Prsten što su u mnoštvu studenata prepoznali moj trud i rad te se nadam da ću kroz različite aktivnosti opravdati ukazano povjerenje.

MARTINA LOINA iz Zenice, studentica 4. godine Prirodno-matematičkog fakulteta, smjer biokemija i fiziologija, Univerzitet Sarajevo:

Kao stanovnica Bosne i Hercegovine te osoba koja je rođena i odrasla u BiH, konkretno u Zenici, nikad nisam imala previše doticaja s hrvatskim narodom, sa svojim narodom. Članstvo u Udruzi Prsten važno mi je zbog sudjelovanja u aktivnostima i provođenju vremena s ljudima istih ili sličnih interesa, stavova i običaja. Usto što me ova stipendija približila ovoj zajednici Hrvata iz BiH, važna mi je zbog financijskog aspekta, jer samim time što pomažete meni, pomažete i cijeloj mojoj obitelji.

KARLA LOVRINOVIĆ, studentica 6. godine studija DENTALNE medicine na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Mostaru:

Jako sam ponosna što sam sada već drugu godinu stipendistica Zaklade Prsten. To je potvrda da se trud i rad uvijek isplati, ali i motivacija za daljnje napredovanje. Zahvalna sam Zakladi i njezinim članovima što vode brigu o budućnosti mladih i nesebično ulažu u naše obrazovanje.

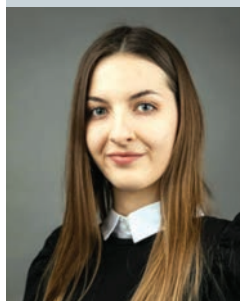
MARIJA MARTIĆ iz Posušja, studentica 2. godine studija politologije na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Mostaru:

Ova stipendija mi je prije svega značajna zbog financijski lakšeg studiranja, a osim toga omogućila mi je i upoznavanje s drugim mladim ljudima iz naše zemlje.

NIKOLINA MOSTARAC iz Žepča, studentica 4. godine Fakulteta zdravstvenih studija u Sarajevu:

Iznimno mi je drago što sam već treći put stipendistica Zaklade Prsten. Stipendija nije samo financijska potpora, nego nam pruža priliku za druženje kroz različite aktivnosti koje organizira Udruga kako bi se studenti što više zblížili. Stipendija mi daje velik vjetar u leđa kako bi postigla što bolji uspjeh na fakultetu i na taj način nastavila putovanje s Udrugom. Nadam se da ću i ove godine opravdati povjerenje i zahvaljujem na tome.

MATEA ORŠOLIĆ iz Vinkovaca, studentica 4. godine Akademije umjetnosti, smjer violina, Univerzitet u Banjoj Luci:

Dio sam Udruge Prsten već dugi niz godina, a velika mi je čast i ove godine biti jedan od stipendista Zaklade. To mi jako puno znači te pruža želju i motivaciju da budem što uspješnija. Osim financijske pomoći, Prsten nam pruža priliku da steknemo nova iskustva i upoznamo nove ljude. Zadovoljstvo mi je biti dio ovog projekta. Još jednom velika hvala Udruzi Prsten koja nam kroz Zakladu omogućava bezbrižne i lijepe studentske dane.

MATEA PENAVIĆ iz Širokog Brijega, studentica 5. godine Farmaceutskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru:

Iznimna mi je čast biti stipendistica Zaklade Prsten po treći put. Ne možete ni zamisliti koliko mi znači vaša financijska potpora, a posebno povjerenje koje ste mi ukazali. Ponosna sam i zahvalna što sam dio Prstenove obitelji. Od srca vam hvala.

PETRA RADIĆ iz Nove Bile, studentica 5. godine Stomatološkog fakulteta, Univerziteta u Sarajevu:

Stipendija ne samo da pruža financijsku potporu, nego i otvara vrata Udruge Prsten s nesebičnim ciljem. Omogućava mi pristup novim prilikama i poznanstvima koja će, vjerujem, pozitivno utjecati na moj život. Iznimno je motivirajuće kad znaš da je tvoj trud prepoznat i zato sam iznimno zahvalna Udruzi.

snaga zajedništva

MAJA RADMAN iz Nove Bile, studentica 5. godine Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru:

Iznimna mi je čast biti stipendistica Udruge Prsten već drugu godinu, jer smatram kako tu priliku ne može dobiti svatko. Jedna od motivacija za stjecanje titule prvostupnice ekonomije bila je upravo ova stipendija, ali i pokazatelj da trebam nastaviti dalje. Stipendija mi je pokazala da nisam sama na akademskom, ali i životnom putu, s obzirom na to da sam upoznala mnogo mladih i predivnih ljudi. Ovo je moja zadnja godina na fakultetu, ali se nadam kako ću i nadalje ostati vezana uz Udrugu.

ANTONIJA SOLDO iz Širokog Brijega, studentica 3. godine Pravnog fakulteta, Sveučilišta u Mostaru:

Velika mi je čast i zadovoljstvo biti ovogodišnji stipendist Udruge Prsten. Lijepo je znati da se trud, rad, upornost i zalaganje prepoznaje i isplati. Stipendija mi mnogo znači i olakšava mi studentski život. Osim financijske pomoći, velika je motivacija za budući napredak i uspjeh. Od srca zahvaljujem na ukazanoj prilici te ću nastojati da tu priliku i opravdam i da na bilo koji način pridonosim vašem prepoznatljivom radu.

BLAŽ STIPIĆ iz Novog Travnika, student 5. godine Fakulteta strojarstva, računarstva i elektrotehnike Sveučilišta u Mostaru:

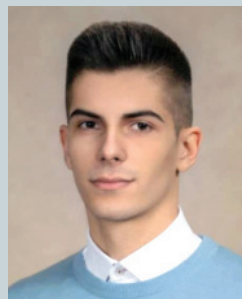
Kao stipendist koji već četvrtu godinu prima stipendiju Zaklade Prsten s ponosom mogu reći kako je Zaklada uvelike zaslužna za moj akademski uspjeh. Kao i svakom studentu, tako i meni financijska potpora uvelike znači u mojoj svakodnevnici. Osim toga, tijekom svih ovih godina upoznao sam mnogo divnih ljudi, studenata i članova Udruge koji se za nas nesebično trude. S ponosom mogu reći kako mi je cijelo moje fakultetsko obrazovanje Prsten čuvao leđa i na to im velika hvala.

LANA ŠTEKO iz Nove Bile, odrasla u Kiseljaku, studentica 3. godine prijediplomskog studija na Rudarsko-geološko-naftnom fakultetu, Sveučilište u Zagrebu:

Stipendija mi je značajna financijska pomoć, kao i financijsko rasterećenje za moje roditelje, ali i osjećaj pripadanja zajednici ovdje gdje sam daleko od doma.

JELENA VASILJ iz Čitlika, studentica 4. godine na Medicinskom fakultetu Univerziteta u Banjoj Luci:

Iznimna mi je čast i zadovoljstvo postati stipendistica Zaklade Prsten. Dodijeljena stipendija uvelike će mi olakšati fakultetsko obrazovanje te će mi biti motivacija za akademski uspjeh. Usto, moći ću se više posvetiti društvenom djelovanju, prije svega volontiranju. Drago mi je da kao Hrvatica iz BiH nisam zaboravljena te da su moj trud i rad prepoznati. Iskreno zahvaljujem Zakladi Prsten što su me izabrali za stipendisticu te ću se truditi opravdati ukazano povjerenje kroz djelovanje u Prstenu.

KRISTIJAN ŽIVKOVIĆ iz Orašja, student 3. godine na Odjelu za kemiju Sveučilišta u Osijeku:

Želim izraziti iskrenu zahvalnost što ste mi dodijelili stipendiju. Vaša potpora ne samo da će mi pomoći u financijskom smislu, već mi pruža i dodatnu motivaciju da nastavim s predanim radom i postignem svoje ciljeve u obrazovanju. Cijenim vašu predanost potpori mladima i radujem se mogućnosti dijeljenja svojeg napretka s vama.

Prsten
UDRUGA HRVATA
Bosne i Hercegovine

PROSLAVIO

Večer članova i prijatelja Udruge Hrvata BiH Prsten i Zaklade Prsten održana je 1. prosinca 2023., čime je ta najveća udruga Hrvata podrijetlom iz BiH, i jedna od najvećih u Hrvatskoj uopće, obilježila 18 godina uspješnog djelovanja i zapaženih rezultata na okupljanju, međusobnom povezivanju i pomažanju Hrvata BiH.

Tim povodom u zagrebačkom hotelu Sheraton okupilo se oko 400 gostiju i uzvanika, među kojima i predsjednik Hrvatskog sabora Gordan Jandroković, potpredsjednik Vlade RH i ministar unutarnjih poslova Davor Božinović, predsjednik Hrvatskog narodnog sabora BiH Dragan Čović, ministar zdravstva Vili Beroš, predsjednik HAZU-a Velimir Neidhardt, zastupnici u EU-ovu parlamentu te

PRSTEN

18 GODINA OD
OSNUTKA

Tekst: Marija Trogrlić / Foto: Prsten

Posebna je ovo večer za Udruhu Prsten i sve njezine prijatelje, mjesto susreta i druženja, ali prije svega humanosti i plemenitosti, što pokazuje povećan iznos stipendija i broj stipendista Zaklade Prsten

drugi uzvanici i predstavnici političkog i javnog života iz Hrvatske i Bosne i Hercegovine, kao i brojni članovi i prijatelji Prstena u RH i BiH. Kao i svake godine uoči božićnih blagdana, osim u vrijeme pandemije, na ovoj tradicionalnoj godišnjoj večeri Prstena, koja se održala pod visokim pokroviteljstvom Vlade RH i supokroviteljstvom HNS-a BiH po 16. put, uručeni su ugovori novim stipendistima Zaklade Prsten, uz povećan iznos stipendija i broj stipendista.

VEČER ČLANOVA I PRIJATELJA UDRUGE I ZAKLADE PRSTEN

snaga zajedništva

Hrvati u BiH imaju posebnu ulogu u stvaranju hrvatskog nacionalnog i kulturnog identiteta, a imali su je i u obrani Hrvatske - poručio je ministar Davor Božinović

PRSTEN S OKO 3400 FIZIČKIH I 300 PRAVNIH OSOBA NASTAVLJA ŠIRITI SVOJ KRUG

Posebna je ovo večer za Udrugu Prsten i sve njezine prijatelje, mjesto susreta i druženja, ali prije svega humanosti i plemenitosti, istaknuto je na početku svečanog dijela programa, a prigodnim govorima okupljenima su se obratili organizatori i najviši uzvanici koji su istaknuli ulogu i važnost Prstena u borbi za ravnopravnost Hrvata u BiH te povezivanju Hrvata s obiju strana granice.

U ime domaćina članove i prijatelje Udruge Prsten pozdravio je predsjednik Udruge Vjekoslav Bratić. Zahvalio je svima koji su dali svoj doprinos u razvoju Prstena u proteklih 18 godina, svim počasnim predsjednicima koji su utrli put kojim novo vodstvo nastavlja voditi Prsten, uz novi zamah i polet, izrazivši nadu da će opravdati ukazano im povjerenje. Osvrnuo se na najvažnije aktivnosti i projekte Prstena, među kojima je istaknuo Humanitarni koncert za Zakladu i godišnji časopis Prsten, posebno je pohvalio Forum mladih i njihovu humanitarnu božićnu akciju Mladi mladima, kojom prikupljaju sredstva za pomoć domovima za djecu u BiH. Istaknuo je da Udruga trenutačno okuplja oko 3400 fizičkih i 300 pravnih osoba te najavio daljnje širenje na nove podružnice i ogranke. "Radimo i na osnaživanju naših klubova i članstva, kao i naše Zaklade, na koju smo svi ponosni kao i na naše stipendiste, posebno na bivše stipendiste koji danas postaju zakladnici. To je Prsten!" poručio je Bratić.

JANDROKOVIĆ: HRVATI U BIH IZA SEBE IMAJU ZAGREB I HRVATSKU

Predsjednik Hrvatskog sabora Gordan Jandroković pozdravio je u ime zastupnica i zastupnika Hrvatskog sabora, izrazivši zadovoljstvo što je ponovno na svečanoj večeri Udruge Prsten, na kojoj je zadnji put bio 2019. godine.

"U protekle četiri godine svijet i naše okruženje dramatično se

Bivši stipendisti danas postaju zakladnici. To je Prsten! - rekao je predsjednik Udruge Vjekoslav Bratić

promijenilo, najviše unatrag nekoliko desetljeća. Prošli smo veliku pandemiju, dva velika razorna potresa u Hrvatskoj, onda su se dogodili sukobi u Ukrajini i na Bliskom istoku, a sve to prati razvoj tehnologije i umjetne inteligencije... I svijet više nije isti kao što je bio 2019. godine, a u tom svijetu, unatoč svim izazovima i poteškoćama, Hrvatska se dobro snalazi", kazao je Jandroković te istaknuo dva ostvarena velika geopolitička cilja, uz članstvo u EU-u i NATO-u, a to je ulazak u Eurozonu i Shengen. Osvrnuo se na najvažnija postignuća Hrvatske u proteklom razdoblju te zaključio da se imamo čime pohvaliti i da moramo nastaviti u tom ritmu. Istaknuo je važnost povezivanja u novom međunarodnom porijeku te poručio da Hrvati u BiH iza sebe imaju Zagreb i Hrvatsku te Bruxelles i EU u određenoj mjeri. "Hrvatska je ta koja čvrsto stoji i stajat će iza hrvatskog naroda u BiH, a Hrvati iz BiH koji žive u RH glavna su poveznica prema našoj braći koji žive u BiH", poručio je Jandroković. "Ne možemo predvidjeti što će se događati u idućem razdoblju, ali iznimno je važno graditi to jedinstvo i zajedništvo koje postoji danas između Hrvatske i Hrvata koji žive u BiH. Udruga Prsten jedan je od ključnih čimbenika u tim vezama i jedna od najjačih udruga koje djeluju u Hrvatskoj. Vaše zasluge za očuvanje identiteta, tradicije, kulture, gospodarskih pa i političkih veza koje postoje između RH i

VEČER ČLANOVA I PRIJATELJA UDRUGE I ZAKLADE PRSTEN

Mi u BiH imamo snage i odlučnosti i hrabrosti nastaviti dalje, a sve vas pozivamo - budite uz nas - rekao je predsjednik HNS-a BiH Dragan Čović

Hrvatska je ta koja čvrsto stoji i stajat će iza hrvatskog naroda u BiH, a Hrvati iz BiH koji žive u RH glavna su poveznica prema našoj braći koji žive u BiH, poručio je predsjednik Hrvatskog sabora Gordan Jandroković

BiH, Hrvata koji žive u BiH, zaista su neprocjenjive“, istaknuo je te posebno pohvalio angažman mladih u Prstenu. “Vjera nas je očuvala, naša konzervativnost na određeni način, poštovanje obitelji i naših običaja, i tu je Prsten odigrao i igra važnu ulogu, kao i u poduzetništvu, gdje ste također važan čimbenik,“ zaključio je Jandroković.

BOŽINOVIĆ: NEMA HRVATA U BiH BEZ JAKE HRVATSKE, NITI JAKE HRVATSKE BEZ HRVATA U BiH

“Nema Hrvata u Bosni i Hercegovini bez jake Hrvatske, kao što nema jake Hrvatske bez Hrvata u BiH“, poručio je potpredsjednik Vlade RH i ministar unutarnjih poslova Davor Božinović, koji je pozdravio sve u ime predsjednika Vlade Andreja Plenkovića. Dodao je kako se to odnosi i na Hrvate u Srbiji i Boki kotorskoj i gdje god živjeli, pogotovo u ovo izazovno vrijeme kad se svi skupljaju oko svojih izvorišta, i to moramo činiti i mi. Izrazio je zadovoljstvo što je danas pitanje ravnopravnosti Hrvata legitimna tema, kao i važnost potpore Bosni i Hercegovini na njezinu europskom putu. “Hrvati u BiH imaju posebnu ulogu u stvaranju hrvatskog nacionalnog i kulturnog identiteta, imali

su je i u obrani Hrvatske, na čemu smo im posebno zahvalni, a imat će važnu ulogu i ubuduće. Važno je da Hrvati tamo ostanu, a i da se vrate jer to nas čini jačima“. Istaknuo je dobru suradnju RH i BiH u pograničnim područjima te izrazio uvjerenje da ćemo napredovati, u Hrvatskoj, i Hrvati kao konstitutivan narod u BiH, u željenom smjeru, a to je zapad i Europa, iskazavši potporu Hrvatske na europskom putu BiH.

ČOVIĆ: ZAJEDNIŠTVO HRVATSKOG NARODA ODGOVORIT ĆE NA SVE IZAZOVE S KOJIMA SE MI U BiH SUOČAVAMO

Predsjednik Hrvatskog narodnog sabora BiH Dragan Čović izrazio je zadovoljstvo što je ponovno u krugu Prstena, koji vidi kao veliku obitelj s jasnim ciljem i misijom djelovanja i kao najmoćniju asocijaciju hrvatskog naroda iz BiH u svijetu. Istaknuo je da je Prsten uvijek pratio što se događa u BiH, pružajući ohrabrenje svojim sunarodnjacima, ali i konkretnu pomoć te posebno istaknuo zajedništvo koje pomaže Hrvatima u BiH da lakše podnose sva iskušenja da bi se očuvali kao konstitutivan, jednakopravan narod. “Toga svega ne bi bilo bez potpore Vlade RH, izvršne i zakonodavne vlasti u RH, i velika hvala na tome, jer mi maštamo o našem europskom putu upravo zahvaljujući Vladi RH i svima vama koji nas predvodite na tom putu“, poručio je Čović. “Mi u Bosni i Hercegovini imamo snage i odlučnosti i hrabrosti nastaviti dalje, a sve vas pozivamo - budite uz nas. Onoliko koliko ste vi uz nas, u snazi zajedništva, siguran sam da ćemo izdržati očuvati svoje mjesto u BiH kao ustavno jednakopravnog naroda. Izborit ćemo se da nas legitimni predstavnici predstavljaju na svim razinama vlasti. Bez potpore Prstena i svih vas večeras ovdje i mnogih drugih koji su vezani uz nas, teško da bismo u tome uspjeli. Zajedništvo hrvatskog naroda u Bosni i Hercegovini i Republici Hrvatskoj odgovorit će na sve izazove s kojima se mi u BiH suočavamo,“ rekao je Čović.

ZAKLADA PRSTEN DODIJELILA 25 STIPENDIJA

Jedan od ciljeva Prstena jest i poticanje obrazovanja mladih, zbog čega je 2007. godine Udruga osnovala Zakladu sa svrhom stipendiranja učenika i studenata Hrvata u BiH i podrijetlom iz BiH koji žive u RH.

snaga zajedništva

Do sada je Zaklada Prsten dodijelila više od 300 stipendija studentima za sve godine studiranja. Na svečanoj večeri uručeni su novi ugovori stipendistima, kojih je iz godine u godinu sve više, te je za ovu akademsku godinu Zaklada Prsten dodijelila 25 stipendija u povećanom iznosu od 200 eura mjesečno.

U ime stipendista zahvalio je student Pejo Bosnić iz Odžaka te ujedno čestitao 18. rođendan Udruzi, istaknuvši kako svi *prstenovci* i *prstenovke* ponovno šalju i više nego snažnu i jasnu poruku snage zajedništva koja ih okuplja već 18 godina.

**Stipendisti
Zaklade Prsten
s čelnicima
Prstena i najvišim
uzvanicima**

“Prsten je kroz godine aktivnog angažmana u društvu, u Hrvatskoj i u Bosni i Hercegovini, okupio tisuće ljudi koje vežu zajedničko podrijetlo, povijest, tradicija, vrijednosti, kultura i još mnogo toga, a kao vodeća udruga nastoji sve to i očuvati. Na taj je način Prsten postao brend koji u svima nama ovdje okupljenim, ali i šire budi duh zajedništva i suradnje“, poručio je Bosnić. Zahvalio je Udruzi i Zakladi Prsten te pozvao sve stipendiste da svojim zalaganjem i rezultatima opravdaju ukazano im povjerenje, kazavši: “Na nama je da kroz godine koje su pred nama osvijetlamo obraz naše Zaklade i Udruge i budemo njihovi ambasadori u društvu te kao neki bivši stipendisti jednog dana pomognemo budućim stipendistima tijekom studentskih dana, baš kako ste i svi vi nama.“

Program svečane večeri Udruge i Zaklade Prsten vodila je novinarka i televizijska voditeljica Martina Validžić, a okupljene je zabavljao bend Neretva te je i ova večer završila uz pjesmu i ples *prstenovaca* i njihovih gostiju.

Tonči i Alen u Sheratonu

Izborna skupština Kluba žena i Udruge Prsten

Prsten
UDRUGA HRVATA
Bosne i Hercegovine

Prsten
ZAKLADA

SNAGA

Ivan Kopčić i Ana Babić u plesnom ritmu

Tri mušketaira Prstena

U Sheratonu se tražilo mjesto više

Uvijek vesela atmosfera na Prstenovim večerama

ZA JEDNIŠTVA

Novoizabrani predsjednik Prstena s dopredsjednicima

Prstenovci iz Rijeke na koncertu u HNK-u Zagreb

Naši Varaždinci na humanitarnom koncertu za Zakladu Prsten u HNK-u Zagreb

KUD Prsten iz Varaždina na Izornoj skupštini

VIJESTI IZ PRSTENA U BIH

U VITEZU ODRŽANA KONFERENCIJA O ENERGETICI

Udruga bosanskohercegovačkih Hrvata Prsten organizirala je 23. ožujka 2023. u Vitezu kvartalnu stručnu konferenciju na temu "Energetika kao izvor konkurentnosti".

Konferencija je održana pod pokroviteljstvom predsjednika Hrvatskog narodnog sabora BiH dr. Dragana Čovića, koji ju je i otvorio, a u ime organizatora sudionike je pozdravio predsjednik UBHH Prsten Svjetlan Stanić. Održano je više predavanja. Konzultant i predstavnik Hrvatske udruge za razvoj i primjenu vodikovih gorivnih članaka Ivica Jakić govorio

je na temu "Sadašnja energetska kretanja i trendovi u BiH i regiji i pogled u budućnost".

"Vanjskotrgovinska razmjena BiH u energetici" bila je tema dr. Vjekoslava Vukovića, dopredsjednika Vanjskotrgovinske komore BiH, a financijsku situaciju u okruženju s posebnim osvrtom na Federaciju BiH predstavio je Dalibor Milinković, izvršni direktor za projekte i razvoj Razvojne banke FBiH. Nakon predavanja održana je i panel rasprava s mnoštvom pitanja iz područja energetike, a konferenciji su nazočili i brojni hrvatski politički predstavnici.

U NEUMU ODRŽANA HUMANITARNA BOŽIĆNA VEČER ZA STIPENDISTE PRSTENA U BIH

Udruga bosanskohercegovačkih Hrvata Prsten i ove je godine organizirala humanitarnu božićnu večer sa svrhom prikupljanja sredstava za stipendiranje studenata.

U neumskom hotelu Marea, 1. prosinca, na humanitarnoj večeri uz članove Prstena u BiH, okupili su se brojni politički dužnosnici i gospodarstvenici te poznate osobe iz javnog i društvenog života iz različitih krajeva Bosne i Hercegovine.

DOBRO JE ČINITI DOBRO

Pod geslom *Dobro je činiti dobro* sav prihod od ulaznica i bogate tombole bio je namijenjen stipendiranju studenata, kao i prošle godine kad su prikupljena vrijedna financijska sredstva kojima se potpomoglo 60 studenata.

Izvor: Večernji list BiH

Iz Udruge Prsten poručili su kako je potpora Udruge studentima ujedno i potpora visokom obrazovanju koje bi trebalo biti pokretač daljnjeg gospodarskog razvoja.

Na svečanoj večeri uručene su zahvalnice pojedincima i kompanijama za izniman doprinos u razvoju Udruge Prsten u BiH, sa zahvalom svima koji pomažu mladima u njihovu obrazovanju.

Predsjednik UBHH Prsten Svjetlan Stanić istaknuo je da Prsten u BiH namjerava i nadalje biti predvodnik pozitivnih promjena u društvu, posebno u pogledu prepoznavanja gospodarstva kao ključnog za ostanak i opstanak hrvatskog naroda u Bosni i Hercegovini i jačanje životnog standarda kao preduvjeta ostanka mladih na svojim ognjištima.

snaga zajedništva

U Mostaru predstavljena knjiga *Trag vjere u književnost* dr. sc. Marine Kljajo Radić

U organizaciji Ogranka Kluba žena Hercegovačko-neretvanske županije UBHH Prsten 21. studenog 2023. u Galeriji kraljice Katarine Kosača u Hrvatskom domu hercega Stjepana Kosače u Mostaru predstavljena je knjiga - znanstvena studija *Trag vjere u književnost* autorice dr. sc. Marine Kljajo Radić, članice Prstena u BiH.

Knjigu su, uz autoricu, predstavili dr. fra Andrija Nikić i dr. sc. Jela Sablijić Vujica, program je vodila dr. sc. Maja Lasić, a u glazbenom dijelu programa nastupio je tamburaški sastav Ensminger iz Bijelog Polja.

PRSTENOVKE U UDRUZI VEDRI OSMIJEH U RODOČU

Članice Ogranka Kluba žena posjetile su Udrugu Vedri osmijeh u Rodoču. Vrijedne ruke članova i korisnika Udruge održavaju dvorište, travnjak, prostorije u kojima borave i druže se, sudjeluju u izradi adventskih vijenaca i drugih prigodnih suvenira, a u tome su im se pridružile i članice Prstena. "Nakon druženja, otišle smo zahvalne za svaki osmijeh i zagrljaj koji su nam dali korisnici Vedrog osmijeha," istaknule su *prstenovke*.

U vjeri da nijedan zločin neće ostati nekažnjen, s dubokim poštovanjem i pijetetom prisjećamo se patnje i stradanja svih žrtava Domovinskog rata, zahvalni hrvatskim braniteljima za našu slobodu i neovisnost...

PRSTENOVCI U ŠKABRNJI NA DAN SJEĆANJA NA ŽRTVE DOMOVINSKOG RATA

U povodu obilježavanja Dana sjećanja na žrtve Domovinskog rata i Dana sjećanja na žrtvu Vukovara i Škabrnje, članovi Udruge Prsten sudjelovali su 18. studenog na obilježavanju 32. obljetnice stradanja hrvatskih branitelja i civila u Škabrnji. Prigodan komemorativni program započeo je jutarnjim okupljanjem na zapadnom ulazu u mjesto, na početku Ulice 18. studenog 1991. Baš, kao i tog dana, to ravnokotarsko mjesto obasjavale su jake zrake

sunce i vladala je potpuna tišina. Među nekoliko tisuća ljudi osjećala se neizmjerena zahvalnost i ponos, ali i neopisiva tuga i bol. Isprepleteni snažni osjećaji ne poznaju podjele, kao što ih nisu znali ni oni koji su stradali nevini. Samo zato što su bili Hrvati, koji su ostali u svojem domu vjerujući da nemaju razloga bježati. No, velikosrpski agresori oduzeli su im ljudsko dostojanstvo, slobodu i naposljetku život.

I ova obljetnica, kojom se prisjećamo jednog od najtužnijih dana novije hrvatske povijesti, protekla je u iznimno emotivnom ozračju, uz prigodne stihove i pjesme te molitvu u spomen na sve žrtve Domovinskog rata, s posebnim sjećanjem na žrtvu Vukovara i Škabrnje.

Tekst:
Petra Jozićović

Foto:
Hrvoje Soldan

snaga zajedništva

Sa svijećama i cvijećem te kronicama u rukama, sudionici Kolone sjećanja uputili su se do spomen-obilježja na mjestu masovne grobnice, gdje je odana počast škabrnskim žrtvama. U ime Udruge Prsten svijeće su položili dopredsjednica Gordana Jelavić, predsjednica Kluba žena Ivana Milas i predsjednik Ogranka Sveta Nedelja Pavo Ćorluka zajedno s nazočnim članovima Udruge. Euharistijsko slavlje za sve stradale u Domovinskom ratu u župnoj crkvi Uznesenja Blažene Djevice Marije predslavio je zadarski nadbiskup Milan Zgrablić. U molitvi za sve poginule, nestale i ranjene hrvatske branitelje i civile u Škabrnji i Vukovaru te za sve žrtve Domovinskog rata i njihove obitelji, poslao je snažnu poruku: "Ljubite neprijatelje, molite za one koji vas progone da budete sinovi svoga oca koji je na nebesima." (Mt 5 44 – 45) Nakon svete mise, ujedinjeni snagom zajedništva, u znak sjećanja na žrtve Škabrnje, *prstenovke* i *prstenovci* sudjelovali su i u mimohodu pod nazivom "Korak po korak" do spomen-obilježja na mjesnom groblju sv. Luke. U vjeri da nijedan zločin neće ostati nekažnjen, s dubokim poštovanjem i pijetetom prisjećamo se patnje i stradanja svih žrtava Domovinskog rata, zahvalni hrvatskim braniteljima za našu slobodu i neovisnost. Njihova ustrajnost i odlučnost u obrani i oslobađanju naše domovine daje nam snagu zajedništva i potiče nas da nastavimo izgrađivati našu domovinu, nikad ne zaboravljajući naše temeljne vrijednosti za koje su mnogi položili svoje živote.

PREDSTAVLJAMO

Europski centar za mir i suradnju ima misiju zasnovanu na obrazovnim programima i susretima europske mladeži i svih ljudi dobre volje

MARIJA ZVIJEZDA U NOVOM SJAJU

Pripremio:
prof. dr. sc. Pavo Barišić

Udruga Prsten sudjelovala je u predstavljanju projekta Kuća susreta Europskoga centra za mir i suradnju Marija Zvijezda. Predstavljanje je održano 14. travnja 2023. u prepunoj dvorani Hrvatske paneuropske unije u Zagrebu, a tribinu su zajednički organizirali Hrvatska Paneuropska unija, HKD Napredak i Udruga Prsten.

Pozdravne govore u ime organizatora održali su predsjednik Prstena Pavo Zubak i dopredsjednik Napretka prof. dr. sc. Dražen Vikić Topić. Istaknuli su značenje suradnje na projektu Marije Zvijezde, čija je glavna djelatnost posvećena mladima, obrazovnim programima, međukulturalnim susretima i dijalogu. Naglasili su kako i u okviru djelatnosti Prstena, kao i Napretka, središnje mjesto pripada skrbi za mlade kroz stipendije i druge programe. Stoga su iskazali potporu projektu Marije Zvijezde

snaga zajedništva

U ime Prstena obratio se Pavo Zubak

u želji da zasja u novom sjaju. Na tribini su se pozdravnim riječima obratili dopredsjednik Republike Srpske iz reda hrvatskog naroda dr. Davor Pranjić, dopredsjednik Međunarodne paneuropske unije akademik Mislav Ježić, ravnatelj Hrvatskog državnog arhiva dr. sc. Dinko Čutura, predsjednik Internacionalne akademije nauka i umjetnosti u Bosni i Hercegovini akademik Asim Kurjak, dopredsjednica Udruge Hrvata banjolučkoga kraja Nazaret Jacinta Laštro i drugi. O projektu Marija Zvijezda govorili su banjolučki biskup mons. dr. sc. Franjo Komarica i predsjednik Hrvatske Paneuropske unije prof. dr. sc. Pavo Barišić, a voditelj tribine bio je glavni tajnik HPEU-a Vanja Gavran.

**KOMARICA:
U DUHU KRŠĆANSKIH I
EUROPSKIH VREDNOTA
DO MEĐUSOBNOG
POVJERENJA**

Biskup Komarica osvrnuo se na znatan kulturni i posebno obrazovni prinos svećenika trapista. Predvođeni opatom Franzom Pfanerom, oni su 1869. došli iz Njemačke u Banju Luku i pokrenuli njezin duhovni, obra-

Europski centar za mir i suradnju utemeljen je kao neprofitna međunarodna organizacija za vjerske i obrazovne, kulturne i gospodarske programe, susrete, suradnju i razmjenu u području međukulturalnog, međuetničkog, međuvjerskog i političkog dijaloga

zovni i gospodarski razvoj. Okosnica je bila opatija Marija Zvijezda sa sjedištem u samostanu i crkvi koji su izgrađeni u Delibašinu selu pokraj Banje Luke.

“Nakon sedam i pol desetljeća iznimno uspješna djelovanja uslijedio je uništavajući, protuvjerski, osobito protukatolički i protueuropski uragan. On je donio sa sobom sumrak i početak kraja ovog jedinstvenog europskog dijela u našim krajevima,” istaknuo je biskup Komarica, predstavljajući arhitektonska rješenja Europskog centra, koja su izradili arhitekti Ivana Barišić i Dario Pleša.

Na kraju Drugog svjetskog rata, dolaskom komunističke vlasti bivše države, velezasluznim redovnicima trapistima nacionaliziranjem je oduzeta gotovo cjelokupna njihova vrlo vrijedna nepokretna i pokretna imovina te onemogućen svaki javni rad i djelovanje. Samostan je i službeno zatvoren 2017. jer nije bilo dovoljno redovnika u njemu, podsjetio je Komarica, dodavši da Banjolučka biskupija, kojoj su trapisti predali na upravljanje samostan, projektom Kuće susreta Marija Zvijezda i Europskog centra za mir suradnju, želi baštiniti trapističko nasljeđe ovog kraja. “Uvjeren sam da će i ovaj Europski centar za pomirenje, mir, međuetnički i međureligijski dijalog i suradnju u duhu kršćanskih, europskih vrednota, njegovanjem kulture dijaloga, susreta i rasprave s ljudima različitih vjerskih i svjetonazorskih uvjerenja i pogleda pridonijeti stvaranju međusobnog povjerenja, osobito među mladima, pripadnicima različitih naroda u ovom dijelu Bosne i Hercegovine i Europe,” poručio je biskup Komarica. Europski centar za mir i suradnju ima misiju zasnovanu na obrazovnim programima i susretima europske mladeži i svih ljudi

Banjolučki biskup mons. dr. sc. Franjo Komarica

PREDSTAVLJAMO

dobre volje. Utemeljen je kao neprofitna međunarodna organizacija za vjerske i obrazovne, kulturne i gospodarske programe, susrete, suradnju i razmjenu u području međukulturalnog, međuetničkog, međuvjerskog i političkog dijaloga.

BARISIĆ: EUROPSKI CENTAR - SVJETIONIK NA PUTU PROŠIRENJA EU-a NA CJELOKUPNI PROSTOR JIE

O osnivanju i misiji Europskog centra za mir i suradnju govorio je Pavo Barišić. Podsjetio je na to da je ta ustanova – koja u nazivu nosi riječ mira – otvorena 20. rujna 2020. Osnivački čin odvijao se uoči Međunarodnoga dana mira koji je proglasila Opća skupština UN-a kao dan nenasilja i prekida neprijateljstava diljem svijeta. Svečanim otvaranjem Kuće susreta i Europskog centra obilježena je istodobno 195. obljetnica rođenja utemeljitelja samostana Franza Pfannera, koji je rođen 21. rujna 1825.

Obrazlažući misiju projekta Marije Zvijezde, prof. Barišić istaknuo je nakanu da se na plodnom povijesnom susretištu kultura, na posvećenom mjestu dijaloga i vjere, izgradi Europski centar za mir i suradnju. Projekt za izgradnju predstavljen je 6. listopada 2020. u Vladi RH predsjedniku Andreju Plenkoviću i suradnicima. Uz iskazanu potporu, dogovoreno je da se projekt usmjeri posebno na područje obrazovne suradnje i razmjene u vidu izgradnje središta dijaloga i povezivanja za mlade iz cijele Europe, kazao je.

Biskup Komarica i bivši predsjednik SR Njemačke Christian Wulff, koji je supredsjedavajući Europskog centra, imenovali su 1. ožujka 2021. Kuratorij centra koji se sastoji od 20 potpornih članova iz sedam zemalja. Da bi se Europa primjereno uredila, valja na osobit način učvrstiti pomirenje i razumijevanje u onoj zemlji o kojoj među Europljanima još uvijek vladaju proturječja i nesporazumi, kazao je Barišić te zaključio: “Bosna i Hercegovina svojom raznolikošću i bogatom kulturnom baštinom ogledno je mjesto za susrete i deliberaciju o

snaga zajedništva

mirotvornom uređenju europskog zajedništva i oblikovanju poželjne budućnosti. Europski centar postaje u tom obzoru značajan svjetionik na putu proširenja Europske unije na cjelokupni prostor jugoistočne Europe.“

BISKUP KOMARICA - PROMICATELJ MIRA, SURADNJE I DIJALOGA

Govoreći o biskupu Franji Komarici kao utemeljitelju Europskog centra za mir i pomirenje i Kuće susreta Marija Zvijezda, Barišić je posebice istaknuo zauzetost za promicanje mira među ljudima, vjerama i narodima te ulogu duhovnog zagovornika pomirenja i tolerancije.

“Biskup Franjo Komarica neumorni je poklisar mira, promicatelj suradnje i dijaloga ljudi različitih vjera i narodnosti. Poznat je i cijenjen diljem Europe. U više od pola stoljeća svoje duhovničke službe predano se posvetio službenju bližnjih; postao je glas nade i utjehe obespravljenih. Zauzeo se za opstanak vjernika katolika na prostoru raseljene i opustošene Banjalučke biskupije kao i za prava svih ljudi u njoj na dostojanstven život,“ istaknuo je Barišić. Na osobit je način prihvatio misiju da njegova biskupija bude dragocjena ekumenska spojnica kršćanskog Zapada i Istoka. Jednako tako, stekao je ugled kao pouzdan zagovornik zbližavanja između kršćana i muslimana. Vjerodostojan je navjestitelj pomirenja i praštanja u duhu kršćanske ljubavi prema bližnjem. Zbog iznimnih mirotvornih zasluga kandidiran je 2004. za Nobelovu nagradu za mir, podsjetio je.

Dopredsjednik
Republike
Srpske iz reda
hrvatskog
naroda
dr. Davor
Pranjić

SVJETSKI DAN MIRA U MARIJI ZVIJEZDI

U povodu 42. obljetnice Međunarodnoga dana mira Banjalučka biskupija i Međunarodna paneuropska unija u rujnu 2023. proslavile su treću obljetnicu utemeljenja Europskog centra za mir i suradnju u Kući susreta Marija Zvijezda.

Biskup Komarica predstavio je rezultate rada ustanove u protekle tri godine. Naglasio je kako je svrha centra zagovaranje mira i promicanje dijaloga: "Put k trajnom i pravednom miru dug je i trajan proces koji i danas traje, a treba trajati i sutra. Ne samo katolici, pravoslavci i drugi kršćani, nego i pripadnici islama i židovstva pozvani smo ponovno otkriti snagu svoje vjere, kad je u pitanju doprinos izgradnji mira među svima nama."

Članica Kuratorija Europskog centra Doris Pack naglasila je kako svi narodi u BiH žele prosperitet i bolji život da ne moraju odlaziti iz svoje zemlje

Na pitanje novinara u kojem je svojstvu nekoliko dana prije toga Europski centar posjetio visoki predstavnik Christian Schmidt, Komarica je odgovorio da je Schmidt došao u Kuću susreta Marija Zvijezda kao vjernik "jer su ga zanimali naši projekti. Mi smo, kako i samo ime kaže, centar dijaloga i ovdje je dobro došao svatko s tom nakanom." Bivša zastupnica u Europskom parlamentu i članica Kuratorija Europskog centra Doris Pack održala je izlaganje s temom: "Potrudimo se da svi stanovnici BiH mogu imati miran zajednički život". Naglasila je kako svi narodi u Bosni i Hercegovini žele prosperitet i bolji život da ne moraju odlaziti iz svoje zemlje. Kao posebne projekte mira u Bosni i Hercegovini istaknula je katoličke školske centre te zaključila svoj govor sljedećim riječima: "Mir je nešto što ljudi žele i ostvaruju, a političari znaju izazvati nemir i sukobe. Treba nadići napetosti koje postoje i omogućiti život u zajedništvu i suradnji. Političari u tom smjeru tre-

Biskup Komarica predstavio je rezultate rada ustanove u protekle tri godine. Naglasio je kako je svrha centra zagovaranje mira i promicanje dijaloga

baju voditi zemlju. To im ne treba govoriti nitko izvana, već to moraju sami pokretati."

U ime Međunarodne paneuropske unije govorio je glavni tajnik prof. dr. sc. Pavo Barišić. "Paneuropska unija snažno se zauzima za europsko zajedništvo. Najstariji je pokret za ujedinjenje Europe u znaku mira i proslavila je 100 godina postojanja. Od samoga je početka uključena u projekt Europskog centra u Banjoj Luci," kazao je te dodao kako Međunarodna paneuropska unija pokazuje koliko su Banja Luka, kao i cijela Bosna i Hercegovina, važni za izgradnju te očuvanje mira u Europi i svijetu. Voditelj programa bio je direktor Caritasa i Europske akademije Banjalučke biskupije mons. dr. sc. Miljenko Aničić, a program je završio svečanom svetom misom u župnoj crkvi Uznesenja Blažene Djevice Marije koju je predvodio biskup Komarica i na kojoj je Puhački orkestar lovačkih rogista izveo Misu sv. Huberta.

U glazbenom dijelu programa nastupio je Puhački orkestar lovačkih rogista iz njemačkog grada Novog Ulma koji su održali koncert u katedrali

PREDSTAVLJAMO

NOVI VAREŠ SE

Na izlazu s autoceste za Vareš

Projekt Vareš službeno je proglašen investicijom godine i najvećom stranom investicijom u BiH te ima status projekta od posebnog državnog interesa

Piše:
Sladjan Bešlić

Grad Vareš, mali, zanemaren i zaboravljen grad u srcu Bosne, udaljen 46 km sjeverno od Sarajeva na 829 m/n, u prošlosti je bio važno rudarsko i industrijsko sjedište, koje je u svojim najboljim danima imalo više zaposlenika od stalnih stanovnika u samom gradu.

VAREŠ I VAREŠKI KRAJ KROZ STOLJEĆA

Vareš obuhvaća četiri župe - Vareš, Jelaške, Vijaku i Borovicu. Prvo naselje veže se uz antičko doba, a spominje se u brojnim pisanim izvorima i neiscrpoj literaturi koju je detaljno proučio poznati pisac i rođeni Varešak Željko Ivanković te 2019. objavio monografiju *Vareš i vareški kraj kroz stoljeća*.

snaga zajedništva

RAĐA

Danas je Vareš najveća strana investicija u BiH u koju je dosad uloženo više od 220 milijuna američkih dolara i od koje investitori očekuju zaradu veću od milijarde dolara u idućih deset godina

U tom monumentalnom djelu Ivanković kronološki opisuje razvoj Vareša i vareškog kraja još od rimskog, ilirskog i ranokršćanskog doba čemu svjedoče i brojni sačuvani spomenici, od ranokršćanske bazilike u Dabravinama, kraljevskog grada Bobovca u kojem su stolovali posljednji bosanski kraljevi i iz kojeg je nakon pada Bosne pod Osmansko Carstvo otišla nikad prežaljena kraljica Katarina. Stoljećima nakon progonstva kraljice Katarine iz Bobovca žene su na području Kraljeve Sutjeske i Borovice nosile crne marama kao dio svojih narodnih nošnji, a sve u spomen

žalovanja za dobrom kraljicom, danas blaženom Katarinom Kotromanić, koja je svoje posljednje počivalište pronašla u vječnom gradu, Rimu.

Korijene u kraljevskom gradu Bobovcu ima i sv. Jadviga, poljsko-litavska kraljica, unuka bosanskog bana Stjepana II. Kotromanića te je u tijeku realizacija projekta spomenika sv. Jadvigi pored crkve u Borovici, nedaleko od kraljevskog grada Bobovca. U Varešu je danas dobro sačuvana i najstarija katolička crkva u BiH, crkva svetog Mihovila.

VAREŠ U GLAZBI I UMJETNOSTI I POZNATI VAREŠACI

Na kraju monografije Ivanković nabroja poznate Varešake rođene u Varešu i one koji su dio života proveli u Varešu, među kojima su bubnjar Bijelog dugmeta Goran Ivandić - Ipe, poznati glumac Boro Stjepanović, brojni fratri i intelektualci čija imena nose današnje ulice diljem RH i BiH. Hrvatskoj javnosti danas možda su najpoznatija imena nekoliko Varešaka među kojima su prof. dr. sc. Dragan Schwarz, ravnatelj Specijalne bolnice Radiochirurgia Zagreb i prof. dr. sc. Mirjana Kasapović, a u političkom životu ime vezano uz Vareš je Marija Pejčinović Burić, bivša ministrica u Vladi RH, danas glavna tajnica Vijeća Europe, čiji je otac Zdravko Pejčinović rođeni Varešak. Poznato je i da je Goran Bregović kod svojih prvih izleta u filmsku glazbu inspiraciju tražio i u Varešu s vareškim glazbenicima, gradu u kojem je Angelina Jolie snimala dio svojeg filma *U zemlji krvi i meda*. Film Antonija Nuića *Sve džaba* snimljen je 2006. velikim dijelom u Varešu, a na festivalu u Puli osvojio je tri zlatne palme.

A vezano za umjetnost i posebno glazbu treba istaknuti jedno veliko ime, mladu Andreu Nikolić trenutno jednu od najboljih violinistica na svijetu koja u Varešu već cijelo desetljeće organizira međunarodni festival klasične glazbe VaClaf.

Andrea Nikolić u Vareš dovodi najjeminentnije glazbenike klasične glazbe, živi u Beču, i nastupa diljem svijeta te promovira svoju Bosnu i Vareš, koji je na kulturnoj karti Europe upravo zahvaljujući njoj na vrlo visokom mjestu, gotovo u rangu najpoznatijeg međunarodnog Sarajevu film festivala. Andrea i njezin festival VaClaf su 2022. u Vareš doveli glasovitog dirigenta Mladena Tarbuka, a 2023. vjerojatno danas najboljeg gitarista u BiH Boška Jovića. Ono što je danas u najvažnijoj sporednoj stvari na svijetu nogometu Luka Modrić, to je u klasičnoj glazbi naša Andrea Nikolić.

VAREŠ U BOSANSKIM PLANINAMA, VAREŠACI DILJEM SVIJETA

Danas i Zagreb i Sarajevo imaju Varešku ulicu, dok se dvije glavne ulice u Varešu zovu Zvijezda po istoimenoj planini na čijim je obroncima nastao Vareš i njegova

PREDSTAVLJAMO

Financijski analitičari procjenjuju su da će u prvoj pravoj godini eksploatacije 2024. mali i donedavno zaboravljen Vareš pridonositi s čak 2 % BDP-a BiH i da će BiH prvi put od osamostaljenja imati pozitivnu vanjskotrgovinsku bilancu

naselja, te Put mira, što je ujedno i opis Vareša, miroljubiva mjesta skrivenog u bosanskim planinama. U toj ulici nalazi se današnja velika katolička crkva sv. Mihovila, arhitekturom slična sarajevskoj katedrali i crkvi sv. Jakova u Međugorju, s dva velika zvonika koja dominiraju cijelom panoramom grada Vareša. Nasuprot je pravoslavna crkva posvećena Pokrovu Presvete Bogorodice i nacionalni spomenik Bosne i Hercegovine, a nekih 300 metara dalje u istoj je ulici i vareška džamija. Također, i jedno od brojnih vareških sela zove se Mir. Povjesničar i pisac Hamdija Kreševljaković, početkom prošlog stoljeća u svojim bilješkama navodi da je stanovništvo Vareša

od njegova postanka bilo pretežno katoličke vjere. Tako je bilo sve do zadnjeg rata početkom 90-ih, kad se veći dio Hrvata u jesen 1992. iselio iz svojeg grada. Željeni povratak sustavno se otežavao, tako da danas Varešaka ima diljem svijeta - od RH, preko Austrije i Njemačke pa sve do daleke Kanade i Australije. Službeno, Varešaci žive u 40 zemalja svijeta. Uzroci su predmet budućih istraživanja, a iznimno su iscrpno opisani i dokumentirani u još jednom kapitalnom djelu, knjizi fra Mate Topića *Vareš u ratu - otpor, pad i povratak*. Knjiga s 878 stranica objavljena je 2022. godine, točno 29 godina od pada Vareša i egzodusa dotad većinskog hrvatskog stanovništva od njegova postanka do 1993. godine.

PRIRODNA BOGATSTVA VAREŠKOG KRAJA

U već spomenutoj monografiji Ivanković navodi kako su Vareš i vareški kraj ograničeni svojom geografijom jer se veći dio općine nalazi na više od 800 metara nadmorske visine i bogat je šumom, bez uvjeta za razvijanje urbanih naselja. Stiješnjen u kotlini između brda i planina, u kojoj je nastao grad Vareš, u cijeloj svojoj duljini prati i na dvije polovine dijeli tok rijeke Stavnje koja izvire ispod planine Zvijezde i ulijeva se 30 km dalje u rijeku Bosnu kod Ilijaša. Najviši vrh općine nalazi se na 1472 m na planini Perun, dok je nova župna crkva u Borovici na 1200 m.

bez svih drugih nabrojanih minerala. Vareš je stoljećima u više različitih država i uređenja bio rudarsko zanatsko središte s nadaleko cijenjenim majstorima, ljevačima i kovačima, tako i danas u selu Očevija egzistiraju tri stare kovačnice koje se pokreću na vodu, jedine takve u Europi gdje se proizvode poznate očevske peke.

Zbog svojih prirodnih rudnih bogatstava, Vareš je i u prošlosti bio mjesto stranih investicija koje su se tada zvale domaćim jer je pripadao državama i uređenjima koje su ga zvale svojim. Tako je najveći procvat doživio za vrijeme Austro-Ugarske Monarhije koja je u Varešu izgradila željeznicu i prvu livnicu na Balkanu, otvorenu 1891. godine. Livnica već desetljećima ne radi, strši kao spomenik i kulisa filmskim setovima uglavnom ratne i slične apokaliptičke tematike.

PAD I PROPADANJE VAREŠA

Vareš je za vrijeme Austro-Ugarske imao više od 2000 stanovnika što je prema tadašnjim propisima bila administrativna granica za status grada te je bio jedan od 46 gradova u tadašnjoj BiH.

Rudnik i željezara Vareš do zadnjeg su rata proizvodili velike količine uglavnom željezne rude koja je, kažu, izgradila i danas mnogo veću Zenicu te punila državni proračun u svim sustavima u kojima je radila.

Područje Vareša obuhvaća četiri župe - Vareš, Jelaške, Vijaku i Borovicu, a župa Borovica, koju su desetljećima vodili oci isusovci, pored Vidovica, naselja pokraj Orašja u Bosanskoj Posavini, mjesto je s najviše duhovnih zvanja u cijeloj BiH. Borovica je rodno selo moje obitelji, a u zadnjem je ratu doživjela golemo razaranje. Danas se upravo na području Borovice u mjestu Rupice otvara najveći novi rudnik u BiH.

“Ono što je Varešu uzela geografija, dala mu je geologija,” zaključio je Ivanković. Naime, vareška brda i planine u svojoj utrobi kriju goleme količine minerala, od olova, cinka, barita i željeza do srebra i zlata. Sredinom XX. stoljeća, nakon desetljeća eksploatacije, procijenjeno je da se u vareškim brdima krije 150 milijuna tona samo željezne rude,

Najstarija katolička crkva u BiH

PREDSTAVLJAMO

Nadalje, često se govorilo i o stogodišnjoj koncesiji Austrije na rudnik Rupice nedaleko od Borovice koja je vrijedila do početka XXI. stoljeća, a koju nitko nije mogao poništiti sve do njezina isteka.

Brojne su činjenice i priče vezane za Vareš i vareški kraj, čija su rudna bogatstva bila predmet interesa brojnih zainteresiranih strana.

Padom Vareša 1993. godine, bez obzira na enormnu vrijednost rudnih bogatstava koja se nalazila i još se uvijek nalazi u njegovim brdima i planinama, grad je izgubio velik dio svog najvrednijeg kapitala, a to su ljudi. Pritom ne mislim na činjenicu kako su iz Vareša iselili dotad najbrojniji stanovnici Hrvati, nego majstori, zanatlije, inženjeri i tehničari

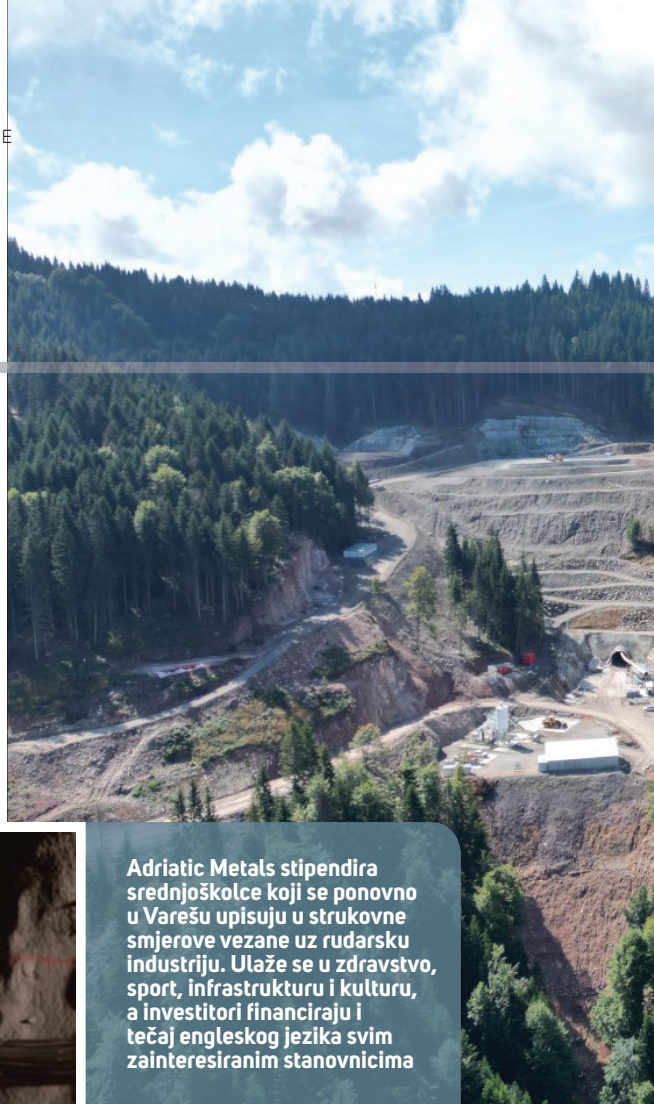
različitih struka koje novopridošli stanovnici nisu nikako mogli nadomjestiti. To je bio početak propasti Vareša, koji su i sve vlasti od 1993. nadalje zapustile.

Varešu je često trebala pomoć, u čemu je sudjelovao i Prsten preko Foruma mladih, koji je u nekoliko navrata pomagao Malu školu u Varešu u kojoj se časne sestre skrbe o nezbrinutoj djeci. U Varešu se dugo prepričavao nezaboravan posjet mladih štice-nika Male škole Zagrebu u vrijeme Adventa 2018. u organizaciji Foruma mladih. Bio je to nezaboravan vikend i divna uspomena za Prstenove mlade prijatelje iz Vareša.

Vareš se tako zadnjih nekoliko desetljeća polako gasio i propadao. Državne političke elite, koje uglavnom o gospodarstvu i ekonomiji često nemaju ni elementarnih znanja niti viziju za rast i napredak, nisu prepoznale potencijal za razvoj Vareša.

PROJEKT VAREŠ – NAJVEĆA STRANA INVESTICIJA U BIH

No, prepoznala ga je kompanija Adriatic Metals iz daleke Australije koja danas u Varešu ima svoje sjedište s povezanom tvrtkom Easter Mining d. o. o. i trenutačno zapošljava više od 250 djelatnika te još

Adriatic Metals stipendira srednjoškolce koji se ponovno u Varešu upisuju u strukovne smjerove vezane uz rudarsku industriju. Ulaže se u zdravstvo, sport, infrastrukturu i kulturu, a investitori financiraju i tečaj engleskog jezika svim zainteresiranim stanovnicima

gotovo dvostruko toliko kooperanata. Kao i prije rata, u Vareš dolaze radnici iz susjednih općina i 46 km udaljenog glavnog grada Sarajeva.

Danas je Vareš najveća strana investicija u cijeloj BiH u koju je dosad uloženo više od 220 milijuna američkih dolara i od koje investitori u idućih deset godina očekuju zaradu veću od milijarde dolara.

Osim toga, investitori su obnovili prugu Vareš - Breza - Podlugovi davno opjevanu u pjesmi Zdravka Čolića, a koja će rudu iz Vareša voziti željeznicom do luke Ploče, što je velik posao i od čega će izravne koristi imati i Željeznice BiH. Financijski analitičari procjenjuju da će u prvoj pravoj godini eksploatacije 2024. mali i donedavno zaboravljeni Vareš pridonositi s čak 2 % BDP-a BiH i da će BiH prvi put od osamostaljenja imati pozitivnu vanjskotrgovinsku bilancu. To su impresivni podaci Erica Rasmussena, direktora odjela prirodnih resursa u Europskoj banci za obnovu i razvoj koja je uložila

snaga zajedništva

dio sredstava u projekt Vareš tako što je svojim izravnim ulaganjem podržala ovaj projekt postavši suvlasnik Adriatic Metals BH.

Prvi će put u novije vrijeme vrijednost izvezenih dobara BiH biti iznad vrijednosti uvezenih, a sve zahvaljujući viziji, znanju i vjerovanju stranih investitora iz daleke Australije u potencijale malog i do tada često zaboravljenog Vareša. Projekt Vareš službeno je proglašen investicijom godine i najvećom stranom investicijom u BiH te ima status projekta od posebnog državnog interesa.

Adriatic Metals i Easter Mining d. o. o. kao dio grupacije zapošljava lokalne dobavljače koji, nažalost, uglavnom nemaju kapacitete i opremu potrebnu za rad u rudarstvu pa je jedan od kooperanata i tvrtka Swick Mining Services, dio Grupacije Perenti, vodeće svjetske kompanije u području bušenja s više od 11 tisuća zaposlenih diljem svijeta sa sjedištem u dalekoj Australiji, kao i nositelj projekta Vareš. Dionice kompanije Adriatic Metals uvrštene su na ASX – Australску burzu vrijednosnih papira i jedna su od vodećih dionica na australskom tržištu kapitala. Dionica također kotira i na londonskoj burzi London Stock Exchange jer je sjedište australske podružnice za Europu u Velikoj Britaniji.

Kao što je prije više od 100 godina u Vareš došla Austrija, tako je danas Australija, ponajprije zbog svojih ekonomskih interesa na kojima počiva kapitalizam, a to su prihod i profit.

No, s vremenom su i jedni i drugi sasvim sigurno zavoljeli i Vareš i Bosnu zbog njezinih ljudi velikog srca i tople bosanske duše vareškog čovjeka, što je u konačnici vrednije od svih rudnika i srebra i zlata na cijelom svijetu.

Svi naš kraj zavole i zbog nadasve Bogom dane prirode, šuma, voda i planina kakvih nema ni u Austriji, a pogotovo ne u Australiji. Kao što kaže stih u pjesmi Hanke Paldum, *ali pamtim još one livade, one rijeke, one šume i puteljke, staru majku dok se smije i ognjište dok me grije...* E, to je ta Bosna i Vareš i definicija našeg kraja koji ne možeš ne voljeti.

U povijesti je poznato koliko je koristi Austrija donijela Varešu i vareškom kraju i to ne treba posebno isticati jer ostaci te infrastrukture i danas svjedoče tom vremenu. A što će u budućnosti australski Adriatic Metals i njegovi partneri i kooperanti iz cijelog svijeta donijeti Varešu i njegovim stanovnicima, Zeničko-dobojskoj županiji i BiH, tek ćemo vidjeti.

VAREŠ – OD ZABORAVLJENOG DO MULTINACIONALNOG GRADA

Dok završavam ovaj tekst približava se 2. studenog 2023., točno 30 godina od pada Vareša i najvećeg egzodusa Hrvata sa svojih stoljetnih ognjišta u cijeloj povijesti. Danas u Vareš dolaze neki novi stanovnici: Australci, Britanci, Portugalci, Španjolci, Rumunji, Turci i mnogi drugi, a što je najvažnije vraćaju se i neki Varešaci svojim korijenima jer se konačno u Varešu traži kvalificirana radna snaga različitih profila i otvara se prilika za život u tom kraju.

Adriatic Metals stipendira srednjoškolce koji se ponovno u Varešu upisuju u strukovne smjerove vezane uz rudarsku industriju. Ulaže se u zdravstvo, sport, infrastrukturu i kulturu, a investitori financiraju i tečaj engleskog jezika svim zainteresiranim stanovnicima te se u prvom valu prijavilo njih nešto više od 700. Do jučer zaboravljeni grad u bosanskim planinama, danas je grad u kojem je drugi službeni jezik engleski.

PREDSTAVLJAMO

Spomenik u župnom dvorištu Župe sv. Mihovila u Varešu podignut u spomen na 125 hrvatskih žrtava, pripadnika HVO-a i civila

Novom investitoru ne ide sve glatko i u planiranim terminskim okvirima, no u Vareš dolaze diplomati i veleposlanici iz Britanije, SAD-a, cijelog EU-a i drugi zainteresirani koji cijelom projektu daju punu potporu. Jer, kako je generalni direktor Adriatic Metalsa u Varešu Australac Paul Conin u jednom od brojnih svojih intervjua istaknuo, procijenjeno je kako u Varešu ima dovoljno mineralnih resursa dostatnih za veći dio budućih potreba Europe, što korelira s nedavno izglasanim zakonom koji je u ožujku 2023. predstavila Europska komisija kao Uredbu za promicanje sigurne i održive opskrbe kritičnim mineralnim sirovinama u EU-u. Na globalnom tržištu i zbog učestalih poremećaja u dobavnim lancima i neodržive ovisnosti o sirovinama iz daleke Kine, Europa je odlučila *vratiti se kući*, a to Bosna svakako jest i dobro je da je Europa shvatila

da je i Bosna u Europi, a ne na nekom drugom planetu. Izgledno je da će BiH u EU ući puno prije od realnih očekivanja, ne zato što BiH želi u EU, nego zato što EU treba BiH u svojoj ingerenciji.

Adriatic Metals u Vareš je došao 2016., a početak istražnih bušenja je počeo je na dva lokaliteta - Rupice i Veovača, gdje se izgradilo i postrojenje za obradu i pripremanje rude za transport. Od lokacije Rupice do postrojenja izgrađena je u potpunosti nova cesta i sve pripremljene radnje odrađene su za početak rada u punom kapacitetu 2024. godine, u kojoj će se zaposliti još nekoliko stotina novih djelatnika uglavnom iz inozemstva.

Općepoznata je činjenica u brojnim industrijama, pa tako i u rudarstvu, da na jednog rudara u rudniku radi još pet do šest u drugim popratnim, uglavnom uslužnim i sličnim djelatnostima. Rudari koji danas dolaze u Vareš nisu kao u prijašnjim vremenima, riječ je o educiranim ljudima koji upravljaju modernim strojevima povezanim s najmodernijom tehnologijom i internetom.

U Varešu se danas ponovno osjeti optimizam, teško je pronaći slobodan smještaj, otvara se potreba za restoranima, trgovinama i svim popratnim zanatima i djelatnostima. Sigurno će neki od novodoseljenih radnika dovesti i svoju obitelj te će se otvoriti potreba i za dodatnim vrtićima, školama i ostalim sadržajima za djecu i mlade, i to na nekom od svjetskih jezika.

A naši će franjevci uskoro morati uvesti barem jednu nedjeljnu misu na engleskom jeziku kojim se koriste uglavnom svi novopridošli stanovnici Vareša. Zaključno, što god bude u idućim mjesecima, godinama pa i desetljećima, danas je sigurno - novi Vareš se rađa.

Crkva sv. Mihovila Vareš

UPRAVO IZAŠAO IZ DUGE VEZE. NEOKRZNUT.

Rabljeni automobil kojeg ćeš voljeti.

Nissan Qashqai

2018. godište

16.990 € / 128.011,15 kn

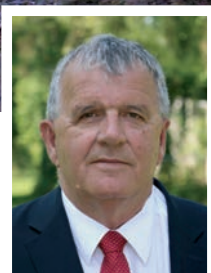

AUTOZUBAK PRODAJNA MREŽA RABLJENIH VOZILA

ZAGREB Kobiljačka cesta 101, Sesvetski Kraljevec / ZAGREB Ljudevita Posavskog 7a, Sesvete / VELIKA GORICA Zagrebačka 117 / VARAŽDIN Ul. Braće Krajanski 13 / OSIJEK Martina Divalta 326 / SISAK Zagrebačka 49e / POŽEGA Hrvatskih dragovoljaca 35

 AUTO ZUBAK
RABLJENA VOZILA

KAKVA ĆE POLJOPRIVREDA BITI U BUDUĆNOSTI?

Piše:
prof.dr.sc. Ivo
Grgić

Iznova sam se prihvatio nezahvalne zadaće *gledanja u staklenu kuglu*, umjesto da seciram prošlost te na kraju povežem pojedine njezine dijelove u prihvatljivu cjelinu i time pokušam opravdati sadašnjost. Jer poljoprivreda je vrlo zahvalna kao tema s prilikom da se mnoge nedaće i nelogičnosti mogu pravdati *Božjom voljom* ili neefikasnošću države.

Kod poljoprivrede je promjenjivo samo što i na koji način se proizvodi, jer ona kao i druge djelatnosti ima smisla dok postoji potreba za stvorenim proizvodima odnosno dok postoji potražnja, tj. potrošnja. A potrošnje će, u bilo kojem obliku, biti još dugo. Dok je sama budućnost ipak samo *the day after*, pri čemu ona za pojedinca ima smisla samo ako on taj dan i doživi. Kod poljoprivrede već odavno nema mi-

Kod poljoprivrede je promjenjivo samo što i na koji se način proizvodi, jer ona kao i druge djelatnosti ima smisla dok postoji potreba za stvorenim proizvodima odnosno dok postoji potražnja, tj. potrošnja. A potrošnje će, u bilo kojem obliku, biti još dugo

stičnosti, ona je kao djelatnost toliko ogoljena da se njome bavi sve manje ljudi i već je odavno prestala biti *način života*, a postala profit i/ili oruđe ucjena. Zbog toga mi je kod daljnjeg promišljanja ove problematike uteg ostao na strani budućnosti.

Postoje mnoge definicije budućnosti, posebno u pogledu razdoblja, najčešće mjenog godinama. Ali kod poimanja budućnosti značajna je dob onog koji je promišlja ili na što se ona odnosi. U projiciranju *očekivane promjene u budućnosti* nemalo nas iznenadi da se ona dogodi i ranije pod utjecajem tehničko-tehnološkog progresa ili, ne daj Bože, (ne)očekivanih katastrofa. Da se ona dogodi ranije, često svjedočimo kod nekih djelatnosti kao što je, primjerice, kod telekomunikacija. A ovaj drugi slučaj, (ne)očekivanih katastrofa, puno je izvjesniji kod poljoprivrede te posljedično i hrane.

Bilo kako bilo, pogled u *kristalnu kuglu* izazov je ako se budućnost predviđa srednjoročno te ako se i doživi očekivano. A u slučaju *promašaja*, ionako ljudsko pamćenje traje do sljedećeg *proricanja* i često vrijedi stih iz pjesme Bijelog dugmeta *Sve će to... prekriti...* šaš.

SVIJET NA PREKRETNICI

Čovječanstvo se nalazi u kovitlacu silnica koje ugrožavaju sve do danas posloženo u određene, omeđene kućice odnosno modele. Početak globalnih tektonskih poremećaja možemo označiti pojavom pandemije koronavirusa. Do tada sve poznato, često nazvano

snaga zajedništva

ekonomska kriza, postaje neuporabljivo, nepotrebno te, zbog prihvaćene nepredvidivosti, kod mnogih se ljudi javlja osjećaj ugroze i nemoći.

Pojedinci se osjećaju bespomoćno jer su se i do tada države proglašene njihovim zaštitnicima pokazale također nemoćnim ili bar u poduzetim mjerama nedoraslim. Jer, po nekima, do tada nepoznati virus pojavio se iznenada i niotkud, trajao je *koliko je bio programiran* i iza sebe ostavio puno pitanja bez odgovora, što i nije dobro zbog mogućeg ponašanja puka kod nekog novog slučaja pandemije. Ali posljedice utjecaja koronakrize bile su goleme i malo je, osim špekulanata, koji su nakon toga izišli neokrznuti.

I dok se svijet nije oporavio od pandemije, dolazi do rata u Ukrajini gdje se zna tko gubi, ali se ne zna i tko profitira. A ratni je sukob prilika za sve one koji zgrću materijalnu korist na tuđoj tragediji. I dok smo očekivali kraj ovog sukoba i zbrajali štete, buknuo je novi ratni plamen na Bliskom istoku. I pitamo se je li tu i kraj tragedija. Ako tome pridodamo lokalne ratove, neratne sukobe iza zavjesa te već vidljivu izgradnju nove globalne karte svijeta, osjećaj je da u tom kovitlacu nitko nije ostao po strani.

I sve bi nekako bilo lakše da nismo do nedavno gradili paradigmu globalizacije na temelju *zakona spojenih posuda*, koja je očito više poslužila za kontrolu slabijih, a manje na njihovu korist.

Posljedice previranja osjećaju se svuda, a najosjetljiviji smo kod poljoprivrede odnosno hrane. Zbog porasta cijena poljoprivrednih inputa, poljoprivredna se proizvodnja smanjuje i/ili bilježimo velike skokove cijena hrane, pucaju lanci opskrbe, dolazi do zatvaranja u nacionalne granice, hrana postaje poluga ucjena, jača strah od nestašica i gladi... i mnoge ekonomske zakonitosti na izgled više ne vrijede. A jedino jača utjecaj država i skrivenih centara moći, globalno i na nižim, nacionalnim razinama.

I ako još tome pridodamo stvarne ili potencirane klimatske promjene, sa znatizeljnom se propitkuje poljoprivreda sadašnjosti, ali još više poljoprivreda budućnosti, stavljajući najčešće naglasak na odnos raspoložive hrane i brojnosti svjetskog pučanstva kojem je poljoprivreda i proizvodnja hrane i namijenjena.

POLJOPRIVREDA I STANOVNIŠTVO

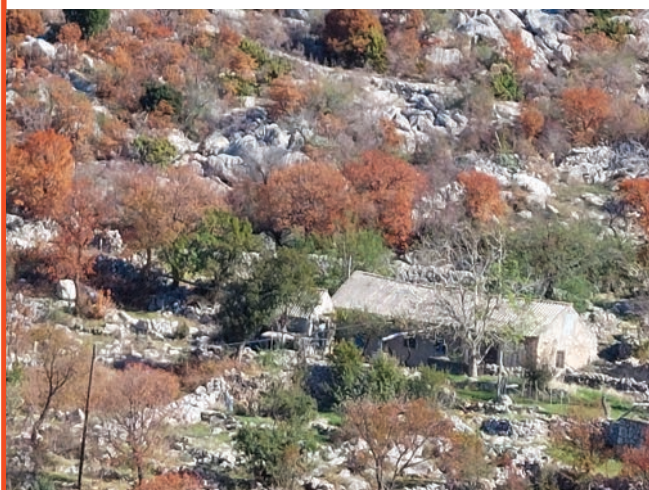
Nekoliko je funkcija poljoprivrede od koje je najvažnija njezina uloga u ljudskoj opstojnosti jer je hrana bila, jest i još će dugo biti nezamjenjiva u životu ljudi. Od poljoprivrede se očekuje da podmiri sve veću potražnju koja je posljedica povećanja brojnosti pučanstva, ali i porasta njihove platežne moći. I sve pod uvjetom *prava na dostupnost hrane*, uvjetom koji nije uvijek izostajala *pravilne raspodjele proizvedenog*.

Prema nekim izračunima, godišnja proizvodnja hrane nadmašuje svjetske potrebe, kažu za oko 30 %, ali svjedočimo da je oko 800 milijuna osoba pothranjeno odnosno da oko šest milijuna osoba godišnje umire od gladi. Istodobno, pretihli i

debelih osoba je oko tri milijarde. I bilo bi zanimljivo korelirati bujanje zarade farmaceutskih kompanija, najčešće zbog prekomjerne težine, a za ove koje umiru od gladi brinu se neki drugi.

Prikaz demografskog buma izaziva asocijaciju na davno zaboravljenog Thomasa Roberta Malthusa, čije djelo *Esej o principima stanovništva*, pojednostavnjeno upozorava da će brži porast pučanstva u odnosu na porast proizvodnje hrane dovesti do toga *da će ljudi pojesti ljude ili po novom da se to ne dogodi prije će se pobrinuti tajne sile moći, a ne Svevišnji*.

Prva milijarda stanovnika dosegnuta je oko 1800. godine, druga 1928. godine te, uz sve nedaće, za današnjih osam milijardi trebalo je samo sto godina. A za sedam na osam milijardi trebalo je samo jedanaest godina. Iako nas ovo *straši*, demografi upozoravaju da se rast ipak usporava pri čemu je najveći bio 1964. godine (2,2 % godišnje) a danas je ispod 1 %. Očekuje se da će vrhunac brojnosti (10,4 milijarde) biti oko 2100. godine i da će nakon toga doći do smanjenja broja ljudi. Ali kao što je slučaj i s dugoročnom vremenskom prognozom, ni dugoročna

Ruralni prostor, kakav smo nekad poznavali, s velikom proizvodnom ulogom, smanjio se i postao rekreativni i životni dio pučanstva. Jedino što se nije promijenilo jest podjela na bogate i siromašne. Prema novim kriterijima. I još jačim i višim zidovima između dva svijeta

ISTRAŽUJEMO

prognoza rasta stanovništva nije sigurna.

A rastuće potrebe za hranom treba podmiriti poljoprivredna proizvodnja čiji su proizvodni resursi, najblaže rečeno, ugroženi, a to su poljoprivredno tlo, voda i radna snaga.

POLJOPRIVREDA DANAŠNJICE

Današnja se svjetska i hrvatska poljoprivredna proizvodnja nalazi u procijepu potrebe podmirjenja sve veće potražnje i očuvanja prostora u kojem se ona odvija. Do sada se povećanje proizvodnje manjim dijelom tražilo kroz povećanje korištenja glavnih proizvodnih resursa, ponajprije poljoprivrednih površina, brojnosti stoke i sl., a više kroz njihovo intenzivnije korištenje i veću proizvodnu učinkovitost.

Primjerice, u Hrvatskoj se već dulji niz godina koristi oko 1,158 milijuna ha i to uz istodobno, procjena je, oko 600 tisuća ha neobrađenih površina. I korištene površine većim su dijelom neuređene i potrebno je provesti okrupnjavanje te hidromelioracijske i druge tehničko-tehnološke zahvate, čime bi se povećala njihova prirodna te u konačnici ekonomska proizvodna učinkovitost.

Nasuprot tome, u gospodarski razvijenim državama povećava se iskorištavanje proizvodnih resursa te bilježimo golemo povećanje proizvodnje bilja po hektaru, a krave postaju žive tvornice mlijeka. Do sada je najveća zabilježena proizvodnja kukuruza bila u SAD-u (35,8 t/ha), a proizvodnja kravljeg mlijeka u Švicarskoj (oko 20 tisuća litara godišnje).

Iako se radi o iznimnim proizvodnjama, one pokazuju genetski potencijal sorti i pasmina i postavlja se pitanje *plaćene cijene za takvu proizvodnju*. A već prije spomenute velike neobrađene poljoprivredne površine i dalje su izvan proizvodnje jer se na njima ne isplati proizvoditi? dok se postojeće površine sustavno degradiraju odnosno proizvodno uništavaju.

Ovakvo povrće već sada je rijetkost

Proizvodnja u kontroliranim uvjetima

Iako je cilj poljoprivrede kao i drugih proizvodnji ostvariti što veći output sa što manjim inputima (cost-benefit), ono što je razlikuje od drugih jest njezin biološki karakter. Razdoblje proizvodnje, primjerice pšenice, ne može se znatno skratiti kao ni tov junadi odnosno proizvodnja jaja.

Primjena suvremenih tehničko-tehnoloških postupaka i tehnika omogućava sigurnost proizvodnje kao i veću količinu po jedinici kapaciteta, hektaru ili govedu. I proizvodnju proizvoda boljih traženih vrijednosti kao što je npr. manje šećera, manje masti, više suhe tvari... Takva poljoprivredna proizvodnja prisutna je u gospodarski razvijenim državama gdje, gle paradoksa, bilježimo najveći problem prekomjerne težine odnosno pretilosti kod stanovništva.

Istodobno, velik dio svijeta, posebno u Africi, još se uvijek nalazi u vremenu prve poljoprivredne revolucije, uporabi radne stoke i lemešnog pluga. Proizvodnja je mala, nesigurna, a prirodni uvjeti, češće suše a manje preobilne oborine, dovode do ciklične ili stalno prisutne gladi.

U nekim zemljama, u kojima postoje i dobri prirodni uvjeti za poljoprivrednu proizvodnju, ukupna ekonomska nerazvijenost ne pogoduje većoj primjeni tehnike i novijih tehnologija i proizvodnju karakterizira velika uporaba jeftine radne snage. I najveći je paradoks da takve zemlje dobivaju sve veći udjel u organskoj poljoprivrednoj proizvodnji, pri čemu takvi proizvodi završavaju na stolovima ekonomski najrazvijenijih država.

Tako smo do nedavno imali porast tržišta ekološki proizvedene hrane u zemljama u kojima se bilježio značajan porast konvencionalne poljoprivredne proizvodnje. I tako nerazvijene zemlje dvostruko gube kod poljoprivrede: prvi put kad visokovrijedne poljoprivredne proizvode izvoze jer je domaća potražnja zbog dohodaka iznimno mala, a drugi put jer postaju tržište industrijske poljoprivrede.

snaga zajedništva

Idiličnost koje je sve manje

Najveći je problem u dijelu svijeta u kojem su proizvodni uvjeti vrlo nepovoljni te uz iznimno visok natalitet svjedočimo gladi i smrti te najčešće *preskačemo slikopisne zapise* ljudskih tragedija.

POLJOPRIVREDA BUDUĆNOSTI

Kod promišljanja budućnosti polazim od nekoliko pretpostavki. Pretpostavljamo nastavak trenda smanjenja proizvodnog prostora i broja proizvođača, ali i koncentraciju proizvodnje kod malog broja proizvođača te povećanje proizvodnje u strogo kontroliranim uvjetima. Ove pretpostavke, a prateći dostupne informacije, ukazuju na to da će prehrambena sigurnost biti koncentrirana u malom krugu moćnika, kompanija i/ili osoba, kao što je već slučaj, primjerice, kod farmaceutske industrije.

A poljoprivreda 2100. godine, uz mnoge izazove, doživjet će veliku transformaciju kao i struktura prehrane. Barem kod velikog dijela pučanstva. Svijet je postao bipolaran nakon velikih migracija stanovništva pod utjecajem klimatskih promjena te su smanjene poljoprivredne površine. Nekad područja umjerene klime postala su suptropska, a značajan dio stanovništva preselio se na nadmorski viša područja. Sve je to dovelo do promjene proizvodne strukture, pri čemu su neke proizvodnje u potpunosti nestale, a neke se proizvode u do tada nezamislivim uvjetima. Proizvodnja ratarskih kultura, kao što su pšenica, kukuruz, proso pa čak i riža, gotovo je nestala jer su se značajno smanjile potrebne proizvodne površine. A i potrebe za njima bivale su sve manje. Veći dio proizvedenih žitarica nekad se trošio u stočarskoj proizvodnji za koju krajem stoljeća nema potrebe. Već u Zajedničkoj poljoprivrednoj politici (ZPP) EU-a od 2023. do 2030. godine cilj je bio smanjiti CO₂ otisak pri čemu je velik doprinos imala stočarska proizvodnja. Broj stoke stalno se smanjivao, a istodobno se povećavala proizvodnja tzv. mesa iz laboratorija. Tehnološki iskorak u takvoj proizvodnji mesa proizvod je cjenovno približio prosječnom potrošaču.

Oni s manjim dohocima potrebe podmiruju konzumirajući prerađevine od crvi, larvi i kukaca koji su se već početkom XX. stoljeća pokazali kao izvrsni nutrijenti. Već je 2021. godine EU dopustio njihovu uporabu, a prvi je bio dehidrirani crv brašnar *Tenebrio Molitor*. Tako su i kukci, koji su početkom trećeg milenija, iako su bili neuobičajeni u prehrani zapadnog svijeta, dio obroka za oko dvije milijarde ljudi u Aziji, Africi i Latinskoj Americi, i to čak 1900 vrsta.

U mnogoljudnoj Kini na cijeni su bili sušeni štakori, a drugdje su to gliste. Tako su kalifornijske gliste bogate vitaminima, vlaknima, mineralima i imaju čak 63 % proteina te sadrže antikancerogena svojstva, a služe i za borbu protiv drugih bolesti.

Povrće i voće proizvodi se u zaštićenim prostorima s malim udjelom ljudskog rada. Umjetno stvoreni, izvrsni proizvodni uvjeti u visokim *pogonima* omogućavaju stalnu i veliku proizvodnju, najčešće neposredno uz mjesta stanovanja. Genetika je omogućila proizvode s dovoljno ciljanih sastavnica te puno duže trajanje svježine nego kod proizvoda početkom trećeg milenija.

Najveći dio riba, mekušaca i ostalih jestivih organizama, koji se nekad lovio i/ili proizvodio u otvorenim vodama, sad se proizvodi u strogo kontroliranim bazenima ili se njihovo meso proizvodi u laboratoriju.

Ruralni prostor, kakav smo nekad poznavali, s velikom proizvodnom ulogom, smanjio se i postao je rekreativni i životni dio pučanstva.

Jedino se nije promijenila podjela na bogate i siromašne. I dalje postoji prema novim kriterijima. I još jačim i višim zidovima između *dva svijeta*.

Ili je možda i ovaj put zakazala metoda predviđanja poznata kao *kristalna kugla* te se već jučer osvijestimo pokušavajući spriječiti u nakani one kojima je sve profit, pa tako i budućnost čovječanstva. I nisam sretan događanjima kojima svjedočim.

PREDSTAVLJAMO

VITEZ

grad poduzetničkog duha u srcu Bosne i Hercegovine

Vitez je primjer grada koji, unatoč svojoj veličini, pokazuje iznimnu poduzetničku snagu i uspješnost. Njegova lokacija i potpora lokalnih vlasti stvaraju optimalno okruženje za razvoj poslovanja i otvaranje novih radnih mjesta. Uz daljnju potporu i suradnju, zasigurno će nastaviti rasti kao grad poduzetničkog duha u srcu Bosne i Hercegovine

Tekst:
Ana Puljić

Bosna i Hercegovina, zemlja bogate kulturne baštine i raznolikosti, krije u svojem srcu grad koji se ističe po svojoj poduzetničkoj energiji i inovativnosti - Vitez. Ovaj poduzetnički grad ima bogatu povijest, a danas je moderna sredina koja nudi plodno tlo za razvoj različitih poslovnih pothvata. Sa svojom iznimnom geografskom pozicijom i povezanošću s glavnim gradovima u regiji, Vitez je postao ključno čvorište za ekonomsku aktivnost.

VITALNO SREDIŠTE U SRCU BOSNE I HERCEGOVINE

Vitez je relativno mali grad smješten u srednjoj Bosni, točnije u prelijepoj Lašvanskoj dolini, i broji oko šest tisuća stanovnika. Osim doline, područje

Iako je rat na ovom području ostavio trag, gradić u srcu BiH uspješno se ekonomski oporavio u poslijeratnom razdoblju i postao jedno od vitalnih lokalnih središta, u gospodarskom i u demografskom smislu

općine Vitez obuhvaća i slikovita brdašica s izraženom planinom Kruščicom, koja se izdvaja svojom bujnom šumom. Kruščica je također naziv za veće naselje pokraj Viteza te za rijeku koja već nekoliko godina simbolizira otpor prema mini hidroelektranama u Bosni i Hercegovini.

Općina je po veličini skromna, oko 26 tisuća ljudi živi na tom području, ali postala je jedno od najnaseljenijih područja u Srednjobosanskoj županiji. Zanimljivo je spomenuti da se geometrijsko središte Bosne i Hercegovine nalazi upravo na teritoriju ove općine.

Unatoč tome što je ime Vitez poznato stoljećima, pravi urbani razvoj ovog mjesta dogodio se tek u XX. stoljeću, kad su se razvile vodeće tvornice drva i kemijske industrije. Kraj je tada postao i poznat po proizvodnji eksploziva, čija se tvornica nazivala Vitezit.

Iako je rat na ovom području ostavio trag, ovaj gradić u srcu Bosne i Hercegovine uspješno se ekonomski oporavio u poslijeratnom razdoblju i postao

jedno od vitalnih lokalnih središta u Bosni i Hercegovini, u gospodarskom i u demografskom smislu.

Trgovina je postala temeljni pokretač gospodarskog razvoja, posebno ističući veliki trgovački centar FIS, koji privlači mnoštvo kupaca iz svih krajeva zemlje te brojne uspješne tvrtke čija su se djelovanja proširila i izvan granica Bosne i Hercegovine. Kao jedna od novijih turističkih atrakcija, posebno se izdvaja etnoselo Čardaci, čime je Vitez postao sve popularnija destinacija posjetiteljima.

PREDSTAVLJAMO

PODUZETNIČKI ORIJENTIRAN GRAD

U poduzetnički orijentiranom gradu mali i srednji poslovni subjekti razvijaju se uz potporu lokalnih inicijativa i različitih programa potpore. Grad aktivno promovira start-up i inovativne ideje, stvarajući atmosferu gdje poduzetnici mogu rasti i razvijati svoje poslovne pothvate. Vitez se može pohvaliti raznolikošću sektora koji su prisutni u njegovoj ekonomiji. Od poljoprivrede do informacijskih tehnologija, grad nudi brojne prilike za poslovni razvoj. Vrlo uspješne tvrtke iz različitih sektora, kao što su staklarska industrija, trgovina, poljoprivreda i turizam, imaju svoja sjedišta ili proizvodne pogone u Vitezu. Jedan od ključnih razloga uspjeha poduzetništva blizina je autoceste A1, koja spaja Vitez s velikim gradovima Bosne i Hercegovine i omogućuje brz i efikasan transport robe, a blizina međunarodnih zračnih luka u Mostaru i Sarajevu povezuje ga i s drugim dijelovima svijeta. Još jedna prilika za strateški rast i razvoj ovog grada jest i činjenica da uskoro počinje i izgradnja brze ceste Lašva – Nević Polje, čija će ukupna duljina biti veća od 24 kilometra, što će svakako ovaj *poduzetnički inkubator* učiniti investitorima još primamljivijim. Osim odlične prometne povezanosti, lokalne vlasti Viteza aktivno podupiru poduzetništvo te u suradnji s poduzetničkim

Jedan od ključnih razloga uspjeha poduzetništva u Vitezu je blizina autoceste A1, koja ga spaja s velikim gradovima Bosne i Hercegovine

Vitez se ističe kao jako poduzetničko čvorište u središtu države i jedno je od uporišta hrvatskog naroda u Bosni i Hercegovini

udrugama provode brojne inicijative i projekte koji olakšavaju poslovanje i potiču otvaranje novih tvrtki. Također, postoje i programi poticaja i subvencija koji pomažu mladim poduzetnicima pokrenuti i razviti svoje poslovne ideje.

Vitez je primjer grada koji, unatoč svojoj veličini, pokazuje iznimnu poduzetničku snagu i uspješnost. Njegova lokacija i potpora lokalnih vlasti stvaraju optimalno okruženje za razvoj poslovanja i otvaranje novih radnih mjesta. Uz daljnju potporu i suradnju, zasigurno će nastaviti rasti kao grad poduzetničkog duha u srcu Bosne i Hercegovine.

POPULARNA DESTINACIJA ZA LJUBITELJE PRIRODE I SPORTA

Vitez je poznat i po svojoj bogatoj povijesti i kulturnoj baštini. Grad je domaćin mnogim kulturnim događanjima i manifestacijama koje privlače lokalno stanovništvo i posjetitelje iz drugih dijelova zemlje i regije. Ovi događaji ne samo da promoviraju njegovu kulturu i tradiciju, već pružaju i priliku za turistički razvoj i povećanje ekonomske aktivnosti. Prirodne ljepote ovog kraja čine rijeke i planine te šumska područja, što je potencijal za razvoj turizma, posebno za aktivan odmor, planinarenje, biciklizam i ribolov. Grad bogat prirodnim resursima već je prepoznat kao popularna destinacija za ljubitelje prirode i sporta te se kontinuirano ulaže u razvoj sportske infrastrukture i objekata.

Treba naglasiti i još jedan ključni faktor koji pridonosi poduzetničkom duhu ovog grada, a to je zajednički rad lokalnih poduzetnika kroz razne inicijative. Postoje različite udruge, poduzetnički inkubatori i poslovni centri koji pružaju potporu i mentorstvo mladim poduzetnicima. Organiziraju edukativne radionice, seminare i *networking* događaje kako bi pomogli novim poduzetnicima u razvoju poslovnih vještina i umrežavanja.

Geometrijsko središte BiH nalazi se na teritoriju općine Vitez

snaga zajedništva

S obzirom na sve navedeno, ne iznenađuje činjenica da Vitez privlači sve više investitora i stranih ulagača. Poslovne mogućnosti i povoljno poslovno okruženje čine ga privlačnom destinacijom za otvaranje novih podružnica i investiranje u različite sektore, čime se stvaraju nova radna mjesta i pridonosi gospodarskom rastu i razvoju tog područja.

Ukratko, Vitez se ističe kao jako poduzetničko čvorište u središtu države i jedno je od uporišta hrvatskog naroda u Bosni i Hercegovini. Iako taj kraj, kao i većinu dijelova BiH, pogađaju negativna migracijska kretanja, upravo jaka poduzetnička zajednica i povoljno poslovno okruženje te potpora lokalnih vlasti i bogata kulturna baština mogu zauzvrat taj negativan trend, a dobar primjer može biti upravo Vitez.

Izvor: Stranica Booking Etno selo Čardaci
(<https://images.app.goo.gl/YfQXZKvibzoHsg8B>)

MediaKing

Lords of Light

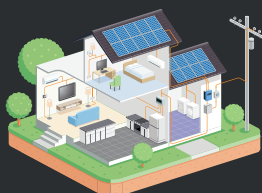
- **Fotonaponske elektrane po sistemu "ključ u ruke"**
(projektiranje, nabava, ugradnja, **financiranje** i puštanje u pogon fotonaponskih elektrana, ishodovanje svih dozvola)
- **Elektroinstalacije**
- **Računalne mreže**
- **Videonadzor**

Nudimo više načina financiranja svih projekata za pravne i fizičke osobe!

Smart Connectivity and Solar Solutions

www.mediaking.hr

Kings of Connection

- **Smart city rješenja** (jedinstveno Smart Wi-Fi rješenje na svijetu, pametne klupe, pametne bus stanice, punjači za električna vozila, reklamni panoji...)
- **Carsharing sustav**
- **Bikesharing sustav**

Tražimo partnere diljem svijeta za primjenu naših rješenja u njihovim gradovima!

BUGOJNO

NEKAD TVORNIČKO SREDIŠTE, DANAS POŽELJNA TURISTIČKA DESTINACIJA

Piše: Ana Milanović

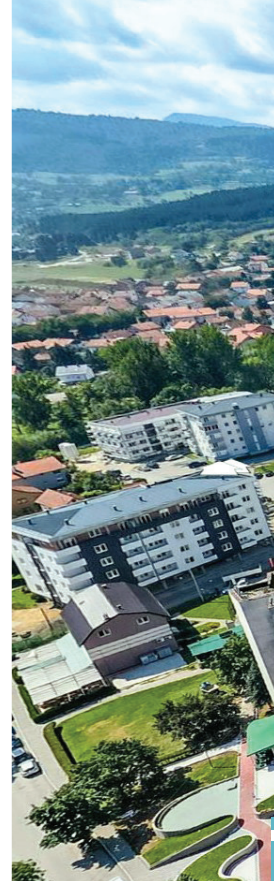
U usporedbi sa susjednim gradovima, u odnosu na koje je nekad bio znatno napredniji, od ratnih događanja taj grad stagnira. Proizvodnja je potpuno ugašena i danas nema nijedne tvornice, ono po čemu je taj kraj bio prepoznatljiv. No, i nadalje ostaju vrijednosti koje ga svrstavaju u poželjnu i kvalitetnu turističku destinaciju

U srcu Bosne, u plodnoj i prostranoj Skopaljskoj dolini, na 600 metara nadmorske visine, u području gornjeg toka rijeke Vrbas smjestio se grad Bugojno na 361 četvornih kilometara površine. Zaštitni znak grada i glavne vrijednosti njegove su planine koje ga okružuju - Kalin (1530 m) i kako neki kažu dvije sestre blizanke - Rudina (1385 m) i Stožer (1662 m), ali i prelijepe rijeke kao što su Vrbas, Poričnica, Gračanica, Duboka i Bunta.

MALI RIM U SRCU BOSNE

O tom gradu srednje Bosne ili kako su ga zvali Mali Rim zbog obilja spomenika i urbanih dekorativnih elemenata mnogo se piše, slika i pjeva. Doći u taj kraj bilo je pravo zadovoljstvo za brojne prolaznike pa i povijesne ličnosti. Primjerice, Josip Broz Tito, poznat po strasti za lovom, rado je dolazio u Bugojno i njegovu okolicu, gdje je imao i tri vile.

Na bugojanskim ulicama često ste mogli susresti poznate svjetske šahovske velemajestore jer se u Bugojnu od 1978. do 1986. održavao šahovski turnir. Mnogi su svoje prve plaće zaradili u Špediciji vozeći njezine teretnjake, a i u Slavku Rodiću stvarajući pisaače strojeve i vojnu opremu. Nogometni klub Iskra bio je rasadnik brojnih nogometnih talenata, a poznat je i hotel Kalin visoke kategorije, smješten u samom srcu Bugojna. Tu su i tvornica kože, obuće i tekstila, prehrambena, kovinska industrija i bogato lovište Koprivnica, zaslužni također za razvoj Bugojna i ostatka ove gornjovrbaske regije. Zahvaljujući bogatoj industriji, grad je privukao velik broj intelektualaca i stručnjaka iz drugih krajeva i država koji su se zapošljavali u Bugojnu, gdje

Pjesma ili, kako kažu, himna Bugojna autora Saše Živanova:

*Bugojno moje
Svakog jutra kad se probudim,
Pogledam kroz prozor, meni sunce sja,
Znam nisam sam uvijek je tu moj grad*

*Svaki dan dok hodam ulicom, osjetim taj dah
Uzalud sam ga tražio, to ima samo moj grad*

*Bugojno moje, ima puno da ispriča al neće reći ni jednu riječ
Urbas nosi sve, nek tu bude kraj i ostane samo sjaj*

*Svaki put kad se vratim sve je jasno odmah shvatim, da je sreća i
tuga ovdje najveća i kad odu svi, pa i ti, moja ljubavi u dobru i u zlu,
moj grad je tu*

*Uveče kad se svjetla pogase i zvijezde nebo prekriju
Ko nigdje drugo utonem u san jer to je moj grad*

Planina Kalin

su gradili svoje karijere i zasnivali obitelji. Gradu su se rado vraćali i mladi koji su odlazili na fakultete izvan granica države. Zato i nije čudno da je Bugojno u to vrijeme doživjelo gospodarski i društveni procvat, bilo je jedno od najrazvijenijih općina u tadašnjoj Jugoslaviji, s iznimno visokom stopom bruto nacionalnog dohotka po glavi stanovnika.

PRIRODNE LJEPOTE I TURISTIČKI POTENCIJAL

Općina Bugojno graniči s općinama Gornji Vakuf-Uskoplje, Donji Vakuf, Novi Travnik i Kupres. Iz kojegod se susjedne općine spuštate u Bugojno, uočit ćete toranj bugojanske župne crkve sv. Ante Padovanskog, poznate kao najveće crkve u BiH. Tu su i školske sestre franjevke Bosansko-hrvatske provincije, koje žive i djeluju u Bugojnu.

Bugojno ima i turistički potencijal u koji se svakako ubraja srednjovjekovno utvrđeno naselje Vesela Straža, gdje je boravio kralj Tomaš i koje je 2005. godine proglašeno nacionalnim spomenikom.

Franjevci su u tom naselju pokraj Bugojna imali svoju crkvu i samostan, a sad je na toj lokaciji izgra-

PREDSTAVLJAMO

Gimnazija Bugojno

Crkva sv. Ante Bugojno

đena nova crkva nazvana crkva mira, ljubavi i poštovanja. Planira se izgradnja galerije u kojoj će se moći vidjeti ostaci pronađeni prilikom otkopavanja temelja srednjovjekovne crkve, ali i dokazi kako su tu nekad živjeli bosanski kraljevi sa svojim obiteljima. Neki izvori tvrde kako je nađeno i tijelo kraljice Jelene u Veseloj Straži, jedine kraljice koja je došla na vlast rođenjem, a ne udajom.

Vruća ljekovita voda koja se nalazi 6 km od samog centra Bugojna pravi je prirodni biser, a i jedini je izvor termomineralne

vode u Europi. Nalazi se na dionici ceste Bugojno - Novi Travnik prije planinskog prijevoja Rostovo. Stanovništvo tog kraja često je zimi grijalo ruke u vrućoj vodi za vrijeme sječe drva u tim šumskim krajevima.

Zbog predivnog pejzaža i sadržaja kao što su staza za šetnju, planinarska i biciklistička te skijaška staza, kao i teren za motocross utrke te lovačka kuća, Rostovo je idealno turističko odredište tijekom cijele godine.

GRAD GOSTOLJUBIVIH DOMAĆINA

Bugojno je poznat i kao iznimno gostoljubiv grad čiji su stanovnici susretljivi, pa obližnje planine, rijeke i pritoke te brojne skriveno lokalitete možete posjetiti uz aktivne i vrijedne planinare iz

Stanovništvo

Stanovništvo ukupno grad Bugojno	1991.	2013.
Hrvati	16 031 (34,18 %)	5767 (18,33 %)
Bošnjaci	19 697 (42,00 %)	24 650 (78,33 %)
Srbi	8673 (18,49 %)	376 (1,19 %)
Ostali i nepoznato	927 (1,97 %)	677 (2,15 %)
Stanovništvo naselja Bugojno	1991.	2013.
Hrvati	6836 (30,19 %)	12338 (79,32 %)
Bošnjaci	6878 (30,37 %)	2425 (15,59 %)
Srbi	6809 (30,07 %)	325 (2,09 %)
Ostali i nepoznato	669 (2,95 %)	677 (2,15 %)

snaga zajedništva

Gradski folklorni ansambl Bugojno - Plato KSC

Bugojanska vaza - najstariji spomenik u BiH

hrvatskog planinarskog društva "Stožer".

Sadašnji fond divljači na tom području bogat je i raznovrstan pa je Bugojno i željeno odredište strastvenih lovaca.

Dašak kulture zasigurno u ovaj grad donosi Hrvatsko kulturno društvo "Napredak", Podružnica Bugojno, sa svojom bogatom poviješću koja svake godine organizira manifestaciju "Napretkovi lipanjski dani kulture".

Bugojno je poznato kao i Lutkarska republika koja redovito sudjeluje na brojnim festivalima dječjeg i srednjoškolskog dramskog stvaralaštva, dramskim susretima i festivalima autorskih radova, a valja istaknuti i Radio Bugojno, medij koji postoji od 1969. godine i spada u red najstarijih radiopostaja u BiH.

U usporedbi sa susjednim gradovima, u odnosu na koje je nekad bio znatno napredniji, od ratnih događanja taj grad stagnira. Proizvodnja je potpuno ugašena i danas nema nijedne tvornice, ono po čemu je taj kraj bio prepoznatljiv.

No, prirodne ljepote i bogatstvo tog kraja, uz kulturno-povijesne znamenitosti, kao i gostoljubivost domaćina, i nadalje ostaju vrijednosti koje ga svrstavaju u poželjnu i kvalitetnu turističku destinaciju.

INFORMIRAMO

POGLED NA SVIJEST I UMJETNU INTELIGENCIJU

Današnji svijet obilježen je načinom života u kojem su robotika, umjetna inteligencija i nanotehnologija postali svakodnevnica. Trend razvoja tako je ubrzan da je teško pratiti njegovu brzinu i integriranje ljudskih znanja u cjelovit sustav koji počinje dominirati današnjim životom

Piše:
doc. dr. sc.
Vjekoslav Jeleč,
neurokirurg

REALAN NAPREDAK I NAŠA OČEKIVANJA

Neosporiv je napredak u svim sferama života koji donose novi trendovi. Uza sve dobrobiti primjene novih spoznaja, u svakodnevnoj praksi postoji mnoštvo izazova s kojima se moderni čovjek suočava. Robotski su sustavi i umjetna inteligencija nerazdvojiv integralni sustav i traže simultanu dogradnju i usavršavanje.

Eksperti upozoravaju da je *točka singulariteta* trenutak koji postaje izvjestan i prijelomna točka kad će *Artificial Global Intelligence* (AGI) preći u superiornu umjetnu inteligenciju - *Artificial Super Intelligence* (ASI) i eksponencijalno početi rasti te povećavati svoj raspon.

I pojavit će se jaz koji će ljudska inteligencija teško moći kontrolirati, ako se prije toga vrlo jasno ne definiraju i odrede postavke i algoritmi te jasna pravila egzistiranja tog sustava. Otvaraju se mnoga pitanja koja su već sad nepoznanica, a jedno je od njih *The Law Accelerating Returns* odnosno realan napredak i naša očekivanja.

U sjajnom eseju profesora Gojka Nikolića o umjetnoj inteligenciji i kontroverzama obrađena je problematika vezana za *nadu i strah* koju umjetna inteligencija izaziva kod prosječno informiranog pojedinca. Ovaj esej s optimizmom gleda na budućnost, ali i kritički propituje stvarnost.

(NE)OPRAVDAN STRAH OD UMJETNE INTELIGENCIJE

Umjetna inteligencija uglavnom se veže za ime Johna Mc Carthyja koji je 1950. rekao: "Svaki aspekt učenja ili bilo koja druga značajka inteligencije može se u načelu tako precizno opisati, da se može napraviti stroj da to simulira. Pronaći će se rješenje kako natjerati strojeve da koriste govorni jezik, oblikuju apstrakcije i koncepte, rješavaju vrste problema koji su sada rezervirani za ljude i da se sami poboljšavaju."

snaga zajedništva

ZA DOBROBIT ČOVJEKA I ŽIVOTA

Sveučilište u Austinu u Texasu razvija novi oblik umjetne inteligencije koji koristi neinvazivne metode skeniranja kako bi dekodirao misli neke osobe i pretvorio ih u tekst. Koristili su semantički deko-der, tehnologiju koju koriste i chatbotovi ChatGPT i Bard. On hvata suštinu misli..

Zanimljive su opservacije i prognoze Raya Kurzweila koji je prognozirao da će točka singulariteta biti ostvarena 2030. godine, kad će umjetna inteligencija postati inteligentnija od čovjeka, tvrdio je 1999. godine da će umjetna inteligencija do 2030. izražavati emocije, na čemu se intenzivno radi, a to je svojstvo čovjeka i živih bića.

Mnogi ugledni časopisi poput *Naturea* i *Sciencea* donijeli su odluku da zabranjuju upotrebu ChatGPTu pisanju tekstova i znanstvenih radova, vjerujući da se gubi originalnost te da se stvara plagijat. Ugledni znanstvenik Siraj Raval izražava strah o prisvajanju monopola umjetne inteligencije pojedinih vlada i korporacija i da te centre moći učini mogućim kreatorima diktatura. Da bismo na ispravan način postavili stvari, vrlo je važno razumjeti prirodu čovjeka i svijeta u kojem živimo. Polazište za ispravan put i pristup je dobrobit čovjeka i života kao pojave u univerzumu. Smisao unapređenja znanja i robotske tehnologije jest koristiti čovjeku i omogućiti mu bolji, duži, zdraviji život. Mjera svih stvari s te pozicije pitanje je svijesti sa svim njezinim svojstvima koje posjeduje.

Pojašnjavajući stvarnost robota prof. Nikolić je rekao: "Ne treba se bojati robota, već ljudi". Isto se načelo odnosi i na umjetnu inteligenciju. S obzirom na to da je umjetna inteligencija na neki način *simulacija čovjekova uma*, opasnost proizilazi iz sadržaja s kojim je *dubokim učenjem* napunjena njezina memorija, kao i namjena tako razvijene i opremljene umjetne inteligencije. Danas svjedočimo multicentričnom razvoju i postojanju više svjetskih centara istraživanja ovog područja: SAD, Europa, Daleki istok koji producira sve više znanstvenih radova iz ovog područja (triput više nego ostatak svijeta). Posebno je značajno mjesto umjetne inteligencije u ovladavanju i raspolaganju s velikom količinom informacija i podataka (2018. godine bilo je 33 zetabajta uz očekivan porast na 175 u 2025. godini).

O kakvoj je količini informacija riječ? Jedan zetabajt je ekvivalent od tisuću milijardi gigabajta. Pretraživanje i pristupanje tim informacijama, kao i dijagnostika te obrada velikog broja podataka bit će značajno olakšana umjetnom inteligencijom, usluga će biti jeftinija.

Procjena je da će se do 2035. godine povećati produktivnost rada za 11 do 37 %, a u 2040-im godinama umjetna će inteligencija upravljati sa 75 % vozila (IEEE 2012.).

U medicini će biti moguće ostvariti velika poboljšanja i preciznost, posebice u dijagnostici, kao i u terapiji i psihoterapiji te istraživačkim djelatnostima. Nedavno je objavljeno da je uz pomoć umjetne inteligencije otkriven novi antibiotik – abaucin za bakteriju *Acinetobacter baumannii*.

Svakako da je potreban oprez da umjetna inteligencija kroz različita tehnička rješenja bude integrirana u ljudsko tijelo te da dovede do hakiranja i mogućih zloupotreba. Na društvenim mrežama mogu biti učinkoviti kod društvenih manipulacija, ali i za sprečavanje takvih aktivnosti, kontrolirati i nadzirati sadržaje na internetu i sprečavati svaki oblik mogućeg nasilja.

INFORMIRAMO

MOĆAN RESURS KOJI OSIGURAVA DOMINACIJU I KONTROLU

Ono što nazivamo sviješću i danas je predmet velikih rasprava o njezinoj prirodi. Mnoštvo teorija, ovisno o svjetonazoru, pokušava proniknuti u njezinu prirodu. Oni koji su po svojem poimanju svijeta bliski znanstvenom materijalizmu zagovaraju funkcionalizam, tvrdeći da je svijest nuspojava fizikalne aktivnosti mozga.

Drugi znanstveni koncepti razumijevanja svijesti zagovaraju koncepte kao što su epifenomenalizam, emergentizam, agnostički fizikalizam, procesna filozofija, dualistički interakcionizam (Shwartz, *Um i mozak*).

Strukturu psihe čovjeka čine intelekt, volja i osjećaji. Postavlja se pitanje - koja su svojstva i koja je priroda umjetne inteligencije? Ima li umjetna inteligencija i može li u kvalitativnom smislu dostići kvalitetu i svojstva osjećaja, može li imati savjest? Čovjek ima razmišljanje i razum, AI ima mogućnost obrade velikog broja podataka; čovjeku je svojstvena etika i moral, AI koristi prepoznavanje uzorka; čovjek ima maštu, AI ima logičko zaključivanje; čovjek ima intuiciju i apstrakciju, AI ima strojno učenje; čovjek ima snove i raspoloživ strah, AI nema emociju i svijest (Nikolić, Jerbić).

Kakav je njezin odnos s onim što definiramo kao svijest (kolektivna i individualna)?

Moderno doba obilježeno je eskalacijom mentalnih bolesti kao što je depresija, do 2030. godine preuzima primat i postaje bolest broj 1. Progresivno povećanje broja oboljelih od depresije i sličnih stanja i njihova povezanost s modernim tehnologijama (Manfred Spitzer, *Digitalna demencija*).

Različite interesne grupacije i entiteti u robotskoj tehnologiji i umjetnoj inteligenciji vide moćan resurs koji osigurava dominaciju i kontrolu. Važno je na ispravan način razumjeti mjesto i ulogu čovjeka u svijetu u kojem živimo.

SVIJEST ČINI BITNU RAZLIKU

Ono što čovjeka čini osobitim jest njegovo svojstvo svjesnosti i inteligencije koji je tom pozicijom uzeo primat, ali i odgovornost u svijetu u kojem živimo.

Poziciju u svijetu u kojem čovjek živi najbolje je opisao psiholog i psihijatar C. G. Jung tezom da "sve što je nesvjesno, to je naša sudbina, a sve što uspijemo osvjestiti naša je pobjeda nad sudbinom". Upravo od stupnja konverzije nesvjesnih sadržaja u svjesne ovisi sudbina i kvaliteta čovjekova života.

Važno je u centar etičkog, moralnog, ali i duhovnog razmatranja, staviti tako moćan sustav i entitet kao što je svijest. I pored sve postojeće literature i spoznaja koju baštini naša civilizacija, naš pogled na nju i dalje je tajnovit. Tim se pitanjima uz psihologe, psihijatre, filozofe i duhovnjake, bave i kvantni fizičari i matematičari.

S obzirom na to da je riječ o važnom pitanju, smatramo potrebnim ukazati na to. Ako želimo da se mogućnost greške svede na najmanju moguću mjeru, važno je uvažavati zakonitosti i ustroj nečeg iz čega proizilazi pojavi svijet. Stare kulture i civilizacije baštinite su mnoga od ovih znanja, bila su skrivena pod različitim imenima.

Zakonitosti ovog svijeta predstavljaju principijelnu svijest. Upravo je umjetna inteligencija obradom velikog broja podataka omogućila razumijevanje prirodnih fenomena kao što je *teorija kaosa*. Kvantna

snaga zajedništva

mehanika stvorila je novo područje nelinearne dinamike kao jedno od područja čiji značaj tek moramo shvatiti (Briggs i Peat, 1989).

TEŽAK PUT EVOLUCIJE SVIJESTI

Umjetna inteligencija i robotika funkcioniraju tako da se koristi simulacija određenih segmenata i funkcija svjesnosti. Priroda umjetne inteligencije za sada ni izbliza ne može narušiti i ugroziti postojeću *Matricu svjesnosti* jer su njihove prirode sasvim drugačije.

Umjetna inteligencija ima svojstvo i mogućnost djelovati indirektno, djelovati na kreiranje kolektivne svijesti te pod uvjetima i poštivanjem zakonitosti hijerarhije svijesti može znatno pridonijeti unapređenju čovjekova života.

No, činjenično stanje i globalna društvena stanja u svijetu nisu ohrabrujuća. Istina se kao jedan od najdragocjenijih kvaliteta i produkata svijesti negira, zanemaruje, naša ga kultura ne prepoznaje kao esencijalan element ni individualne ni kolektivne svijesti (Arant, *Esej o istini*). Postojeća znanstvena i društvena paradigma temelji se na znanstve-

nom materijalizmu, pragmatičnoj filozofiji i društvenom inženjeringu koji za rezultat ima veliku krizu morala, dominiraju interesi grupacija. Prestiž je danas paradigma, nedostatak empatije, pohlepa, financijske krize, ratovi, jasno pokazuju da je težak put evolucije svijesti... Korporativna i institucionalna koncentracija novca i moći može kreiranjem i usmjeravanjem pravaca programiranja AGI odrediti ishode i sudbinu svijeta. Regulatorni zakoni i mehanizmi zasnovani samo na visokoj svjesnosti (moralnosti i etičnosti) mogu osigurati sretnu budućnost čovječanstvu.

BIT PROMET
Bit gradnje je u BiT Prometu

SPECIJALIZIRANA TRGOVINA GRAĐEVINSKOG MATERIJALA

SUHA GRADNJA
(GIPS PLOČE, PROFILI,...)

FASADE

IZOLACIJE

 WEBSHOP
bitpromet.hr

SIGURNA I BRZA DOSTAVA DILJEM HRVATSKE

Odra

Zagreb

Sesvete

Rijeka

Vodice

Koprivnica

Sisak

ZDRAVLJE

Kralježnica je nezamjenjiva podrška našem uspravnom postojanju - tajna ravnoteže između stabilnosti i fleksibilnosti

Piše:
Stipe Čorluka, dr.
med., specialist
ortopedije i
traumatologije

Kralježnica je složena središnja struktura tijela koja čini kostur vrata i leđa te našem tijelu pruža podršku, omogućuje pokretljivost i štiti leđnu moždinu. Ne može se zamijeniti pa je zbog toga jedan od najvitalnijih dijelova našeg organizma koji često podcjenjujemo.

Suvremen način života donosi brojne izazove i otvara mogućnosti za razvoj bolesti kralježnice. Dugotrajno sjedenje, nedostatak tjelesne aktivnosti, nepravilno držanje, prekomjerna težina i stres samo su neki od faktora koji mogu negativno utjecati na našu kralježnicu. Kako bi se smanjili rizici povezani s takvim načinom života, važno je usvojiti zdrave navike. To uključuje održavanje pravilnog držanja tijela, redovitu tjelesnu aktivnost, uključujući vježbe jačanja leđnih mišića i redovite pauze od sjedenja tijekom radnog dana.

Bitno je održavanje tjelesne težine u granicama normalnog indeksa tjelesne mase te zdrave

**BRINEMO LI DOVOLJNO O
ZDRAVLJU KRALJEŽNICE?**

prehrambene navike. Važno je također pravilno podizati teške predmete i koristiti ergonomski dizajnirane stolice kako bi se smanjio pritisak na kralježnicu.

KOLIKO SU ČESTE TEGOBE S KRALJEŽNICOM?

Bol u kralježnici danas je najrasprostranjenija bolest. Tegobe s kralježnicom vrlo su česte diljem svijeta. Bol u vratu i donjem dijelu leđa, koja traje dulje od tri mjeseca, bilježi značajan porast od 2005. do 2015. godine, povećavajući se za 18,7 %.

Ova vrsta boli smatra se najbrže rastućim simptomom povezanim sa sustavom za kretanje, što može rezultirati privremenom ili trajnom onesposobljenošću za obavljanje svakodnevnih aktivnosti. Također, bol u kralježnici vodeći je uzročnik

FAKTORI KOJI UTJEČU NA BOLNOST KRALJEŽNICE

Postoji nekoliko faktora koji mogu utjecati na bolesti kralježnice. Neki od njih uključuju:

- Starenje je jedan od najvažnijih faktora koji pridonose bolestima kralježnice. Starenjem hrskavica i kosti postaju manje otporne i podložnije oštećenjima.
- Padovi, nesreće ili sportske ozljede mogu dovesti do problema s kralježnicom, kao što su prijelomi, dislokacije ili hernije diska.
- Loše držanje tijela, dugotrajno sjedenje ili stajanje u neergonomskim pozicijama mogu dovesti do prekomjernog stresa na kralježnicu i izazvati probleme poput bolova u leđima ili deformacija kralježnice.
- Određene genetske predispozicije mogu povećati rizik od razvoja određenih bolesti kralježnice, kao što su ankilozantni spondilitis ili skolioza.
- Prekomjerna tjelesna težina može opteretiti kralježnicu i uzrokovati povećani stres na zglobove i diskove, što može dovesti do razvoja bolesti kralježnice.
- Nedostatak redovite tjelesne aktivnosti može oslabiti mišiće koji podržavaju kralježnicu i dovesti do slabosti, nelagode i problema s kralježnicom.
- Pušenje može smanjiti protok krvi i oksigenaciju tkiva, što može negativno utjecati na zdravlje kralježnice i potencijalno povećati rizik od razvoja bolesti kralježnice.
- Kroničan stres može izazvati napetost u mišićima kralježnice i pridonijeti razvoju bolnih stanja.

TRAFFICON

Selska cesta 50, Zagreb, HRVATSKA
tel: 00 385 1 364 03 22
fax: 00 385 1 366 49 83
www.trafficon.hr
e-mail: trafficon@trafficon.hr

SNAGA JE U NAMA

Omladinska 1, Odžak, BiH
tel: 00 387 31 76 34 96
fax: 00 387 31 71 11 65
www.trafficon.hr
e-mail: trafficon@trafficon.hr

DJELATNOST

- svi geodetski poslovi
- projektiranje cesta i svih objekata niskogradnje
- izrada projekata prometne tehnike
- konzalting i nadzor

ZDRAVLJE

indeksa godina života s invaliditetom na globalnoj razini od 1990. godine. Osobe u dobi od 25 do 64 godine najčešće pate od ovih tegoba. Nakon malignih oboljenja, bolovi povezani s kralježnicom najčešći su razlog propisivanja opioidnih analgetika.

KAKO BOLESTI KRALJEŽNICE UTJEČU NA RADNU SPOSOBNOST?

Bolovi u kralježnici imaju značajan utjecaj na radnu sposobnost radno aktivnog stanovništva. Oni se manifestiraju povećanim brojem dana odsustva s posla, skraćenim radnim vijekom i često rezultiraju ranijim umirovljenjem zbog nemogućnosti obavljanja posla. Osim toga, bolovi u kralježnici povezani su s pogoršanjem mentalnog zdravlja i smanjenjem funkcionalnosti osobe.

Oštećenja kralježnice su nepovratna, što znači da oboljeli zahtijevaju trajnu skrb i povećanu potrošnju zdravstvenih usluga. To je i ekonomski problem u zdravstvenim sustavima, pogotovo u zemljama s populacijom koja sve više stari, kao što je slučaj i s Hrvatskom. Istraživanja su pokazala da bolesti kralježnice ekonomiju SAD-a koštaju oko 250 milijardi dolara.

KADA SE OBRATITI LIJEČNIKU?

Kad se suočavate s bolovima u kralježnici i drugim problemima vezanim uz nju u suvremenom načinu života, ponekad može biti teško odrediti kad je pravo vrijeme za posjet liječniku, ali za to je važno poznavati upozoravajuće znakove i situacije koje bi mogli biti razlog za razmatranje posjeta stručnjaku. Kada je operativni zahvat izgledan?

Ako imate tegobe s kralježnicom koje su u skladu s kliničkom slikom i dijagnostičkom obradom – operacija je uvijek opcija, ali zadnja. Prije nego se donese odluka o operativnom liječenju, ako postavljena dijagnoza to omogućuje, potrebno je iscrpiti sve druge znanstveno utemeljene neoperativne metode liječenja.

Moderna kirurgija kralježnice (spinalna kirurgija) nudi niz minimalno invazivnih metoda kojima se uz najmanju moguću agresiju na organizam postiže maksimalan učinak s trajnim poboljšanjem zdravstvenog stanja te je na taj način osiguran brz oporavak i povratak u svakodnevne životne aktivnosti.

UPOZORAVAJUĆI ZNAKOVI

Kronični bolovi: Ako bolovi u kralježnici traju dulje od šest tjedana i ne popuštaju, to može biti znak da je vrijeme za konzultaciju sa spinalnim kirurgom. Kronični bolovi mogu ukazivati na ozbiljnije probleme koji zahtijevaju stručnu intervenciju.

Neurološki simptomi: Prisutnost neuroloških simptoma kao što su trnci, slabost, gubitak osjeta ili promjene u funkciji crijeva i mokraćnog mjehura može biti ozbiljan znak problema s kralježnicom. Ovi simptomi mogu ukazivati na stisak živaca ili oštećenje kralježnične moždine te zahtijevaju brzu medicinsku procjenu.

Ozljeda: Ako ste nedavno doživjeli ozljedu kralježnice, poput pada, prometne nesreće ili sportske ozljede, važno je potražiti medicinsku pomoć. Čak i ako se simptomi ne pojavljuju odmah, ozljede kralježnice mogu imati odgođene učinke i zahtijevaju stručno praćenje.

Progresivni simptomi: Ako primijetite da se vaši simptomi pogoršavaju s vremenom, poput povećane boli, slabosti ili gubitka funkcionalnosti, to može biti znak da je vrijeme za konzultaciju sa spinalnim kirurgom. Progresija simptoma može ukazivati na napredovanje bolesti ili stanja koje zahtijeva intervenciju.

Neuspjeh konzervativnog liječenja: Ako ste već pokušali s konzervativnim metodama liječenja, poput fizikalne terapije, lijekova protiv bolova ili promjene životnog stila, a simptomi se ne poboljšavaju, može biti korisno konzultirati se sa spinalnim kirurgom. Stručnjak može procijeniti situaciju i razmotriti druge mogućnosti liječenja.

Sve za održavanje higijene poslovnih i privatnih prostora
na jednom mjestu!

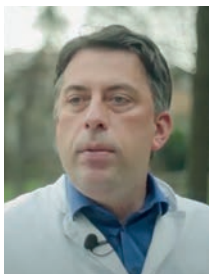
www.europapier.hr

ISTRAŽUJEMO

Tko ne proradi
traumu, riskira
da ju ponovi ili
ponovno proživi
(Pierre Janet,
1902.)

Transgeneracijska trauma

KAKO NASTAJE I ZAŠTO JU TREBAMO PREVLADATI?

Piše:
prof. dr. sc.
Darko Marčinko,
psihijatar

Hesse i Main definiraju transgeneracijsku traumu kao proces u kojem roditelji neku vlastitu problemsku situaciju u formi nerazriješene traume prenose na vlastitu djecu kroz niz interakcija (direktnih i indirektnih), što rezultira time da i djeca dobivaju teška iskustva traume, a nisu ju izvorno doživjeli.

O TRAUMI TREBA RAZGOVARATI

Transgeneracijska trauma sa svojim posljedicama poput karmičkog iskustva prelazi na iduće generacije. Ovaj oblik traume pogađa primarno žrtvu traumatskog iskustva, ali nažalost nerazriješena trauma tendira prijeći i na drugu generaciju, a moguć je prijenos i na treću generaciju.

U terminologiji se za prijenos traume na iduće generacije koriste izrazi intergeneracijski (kad su zahvaćene dvije generacije) i transgeneracijski (kad su zahvaćene više od dvije generacije). Paralelno se koristi i termin sekundarna traumatizacija, s ciljem da se napravi razlika od primarne, direktne izloženosti traumatskim sadržajima. Roditelji koji nisu razriješili traumu, mogu u interakciji s vlastitom djecom ponovno aktivirati memoriju vezanu uz bol traume, a koju su odgurnuli iz svjesnog (disocirali). Ova disocijativna stanja, mogu kod djeteta potaknuti stvaranje zona konfuzije ili čak dezorganizacije te predisponirati anksioznost ili izbjegavajuća ponašanja. Uvodne riječi knjige: "Ima puno ljudi koji razumiju naše riječi, ali malo koji razumiju našu tišinu!" ukazuju na to da je trauma nešto što često ide uz šutnju povezanu s težinom, koju onda postupno treba pretvoriti u riječi, kao oblik smirenja. Zato je bitno razgovarati o traumama. Jer tko ne proradi traumu, riskira da ju ponovi ili ponovno proživi (Pierre Janet, 1902.).

NERAZRIJEŠENE TRAUME IZ PROŠLOSTI

Transgeneracijski prijenos traume bazira se jednim dijelom i na tzv. zamrznutom doživljaju vremena, kad osoba ostaje fiksirana na teškim trenucima vlastite osobne ili obiteljske prošlosti, koja su i dalje bolna i ne napuštaju doživljaje psihe. Ovi sadržaji obično su praćeni negativnim emocionalnim kolori-

snaga zajedništva

tima, kao što su osjećaji nelagode, srama ili razočaranja. Osoba se troši na problemske situacije iz prošlosti, samim time ima oštećenje na razini optimalnog korištenja psiholoških potencijala u sadašnjosti, jer bitan kvantum energije blokiran je nerazriješenim traumama iz prošlosti.

Ako uzmemo u obzir da su na ovom području u prošlom stoljeću vođena čak tri rata, a svaki rat nosi jake traume, jasno je koliko je ova tema aktualna. U nastanku transgeneracijske traume, uz psihološke i socijalne faktore, važni su i biološki faktori.

Transgeneracijskim prijenosom traume mogu biti zahvaćeni ličnost, spoznajno funkcioniranje, emocije kao i međuljudski odnosi. Problemi na razini ličnosti mogu biti problem identiteta (pitanja "Tko sam ja iznutra?"), pretjerano poistovjećivanje s bliskom osobom koja je bila žrtva traume, nekad i potreba za pretjeranim postignućima kako bi se kompenzirali gubici uz očekivanje da se bude dostojna zamjena žrtvi traume. Spoznajne promjene uključuju sklonost negativnim predviđanjima, strah od nove traume slične ranijoj, unutarnji svijet ispunjen traumatskim iskustvima uz nemogućnost adekvatnog odmaka prema zdravijim mehanizmima.

Promjene na emocionalnoj razini uključuju anksioznost koja može biti sveprožimajuća, noćne more neugodnog sadržaja, razdoblja oscilacija raspoloženja što je povezano s osjećajima gubitka. Povećana je i osjetljivost kao i rizik nastanka depresije i različitih stresom uzrokovanih poremećaja.

ŽALOVANJE I TRANSGENERACIJSKA TRAUMA

Naravno, nerazriješena trauma opterećuje i međuljudske odnose. Psihodinamika nas uči da su svi tzv. novi odnosi zapravo stari odnosi, jer svaki novi odnos duboko je određen faktorima prošlih odnosa. Ako u tim prošlim odnosima nosimo teret i negativne sjene, to nas koči od uspostavljanja optimalnih odnosa. Zato je bitno raditi i na procesima žalovanja, u smislu zdravog oslobođenja od pritisaka koji gubici raznih modaliteta nose. Dokazano je i kako neodrađeno žalovanje u okviru transgeneracijske traume može voditi u stanja depresije, a koja onda može postati i kroničan teret za osobu. Preživjeli članovi obitelji prenose sjenu transgeneracijske traume na nove generacije svjesnim, ali i nesvjesnim mehanizmima.

Ljudska psiha ima neugodnu osobinu da sve pamti i sprema u dubine nesvjesnog. Posljedice transgeneracijske traume koje se događaju na razini međuljudskih odnosa, mogu se očitovati kao problemi u ostvarivanju veza s ljudima drugih identitetnih skupina, jer su ti novi odnosi opterećeni negativnom sjenom trauma iz prošlosti vlastite grupe.

Žalovanje je proces povezan s transgeneracijskom traumom. U kontekstu transgeneracijske traume gubici trebaju biti razmotreni i u kontekstu aktualnih životnih događaja na razini osobe i obitelji, a ne samo kroz fokus na traumatskim događajima. Žalovanje pri tome ima pozitivnu životnu vrijednost jer omogućuje da organizam nadoknadi (dijelom ili skroz) neravnotežu koju gubici nose. Ono je prijekopotrebno ako osoba ili grupa želi krenuti dalje nakon gubitaka.

IMA LIJEKA ZA TRANSGENERACIJSKU TRAUMU

Psihoterapija kao bitan dio psihološke medicine uključuje tehnike kojima se osoba oslobađa od teških sadržaja koje trauma nosi. Tri su važna faktora pri oslobađanju od teških sadržaja: PREPOZNATI, IMENOVATI i KOMUNICIRATI problemske sadržaje, u sigurnom okruženju.

Primjer sigurnog okruženja je psihoterapijski odnos, između terapeuta i klijenta koji treba pomoć. Suština stvaranja narativa (izražavanja) traume

Design by
Lea Aviani

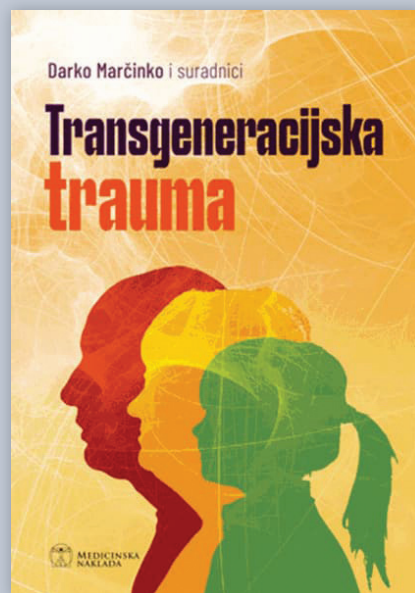
Design by
Tak Kolektiv

Showroom
Zagreb, Ilica 168a

www.nunc.design

ISTRAŽUJEMO

optimalan je model komunikacije ovih teških sadržaja, koji trebaju biti vremenski i sadržajno usklađeni. Teški sadržaji trebaju biti iskommunicirani u pravom trenutku, tako da ne stvore dodatne povrede članova obitelji nego da pojačaju faktore otpornosti, rezilijencije. Važno je naglasiti da socijalne i medijske poruke mogu poboljšati razumijevanje transgeneracijske traume. Nasuprot mitovima, koji se često baziraju na iluzijama ili parcijalnim istinama, ključno je na društvenom planu poticati istine o traumi koje su cjelovitije jer jedino približavanje istini može dovesti do procesa čišćenja u društvu i među ljudima. U skladu s tim, komunikacija koja nudi i pozitivne faktore (rezilijencija, otpornost), može pomoći u boljem razumijevanju pa onda i u procesima razrješenja transgeneracijske traume. Kad uspijemo u jednoj generaciji prekinuti lančani krug traume prethodne generacije, djelujemo i na prevenciji za buduće generacije. U kontekstu traume, rad na oprost i mirenju s problemima prošlosti oslobađa energiju za djelovanje u sadašnjosti te sprečava prijenos problemskih sadržaja u budućnost. Znači, ima lijeka za transgeneracijsku traumu. On je u nama jer čovjek je čovjeku lijek!

Nedavno objavljena knjiga *Transgeneracijska trauma* autora Darko Marčinka i suradnika govori o fenomenu prijenosa traumatskih iskustava s generacije na generaciju. Uz izdavanje knjige, na KBC-u Zagreb organiziran je i istoimeni tečaj Medicinskog fakulteta vezan uz problematiku transgeneracijske traume.

Sirevi i plate za svaku prigodu...

stanić
DISKONT

www.diskont.hr

snaga zajedništva

ČLANOVI PREDSDJEDNIŠTVA PRSTENA NA GOSPODARSKOM FORUMU U RIJECI

David Sopta, a prigodnim govorima obratili su se i rektorica Sveučilišta u Rijeci prof. dr. sc. Snježana Prijić Samaržija te zamjenik župana Primorsko-goranske županije Petar Mamula i gradonačelnik Rijeke Marko Filipović. Sudjelovanje članova Predsjedništva Prstena na tom važnom događanju bila je ujedno prilika za promociju Udruge, koju je organizator najavio kao počasnog gosta te je logo Prstena bio na svim materijalima zajedno sa sponzorima, suorganizatorima i pokroviteljima EFRI Gospodarskog foruma.

U organizaciji Gospodarskog savjeta Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, u riječkom hotelu Hilton 17. studenog 2023. održan je EFRI Gospodarski forum na kojem je Udruga Prsten bila počasni gost. Predsjednik Udruge Vjekoslav Bratić, članovi Predsjedništva Ante Mandić, Ivan Pandurević i Ana Babić te član Prstena Darko Tipurić sudjelovali su na forumu

Forum je otvoren uvodnim riječima organizatora i najviših uzvanika. O strateškim projektima Republike Hrvatske uvodno je izlagao potpredsjednik Vlade i ministar mora, prometa i infrastrukture Oleg Butković, a o monetarnoj politici i uvjetima financiranja gospodarstva govorio je izv. prof. dr. sc. Boris Vujčić, guverner Hrvatske narodne banke. Paneli su pokrivali širok spektar tema kao što su Refleksija na poslovno okruženje u Hrvatskoj, Budućnost održivosti: kako ESG strategija transformira korporativno upravljanje, koji je vodio prstenovac Darko Tipurić, Strateški projekti – izazovi i prilike te Umjetna inteligencija: izazovi i mogućnosti za poslovni svijet, na kojem su sudjelovali članovi Prstena Ante Mandić, Ivan Pandurević i Ana Babić. U ime organizatora sudionike foruma pozdravili su dekan riječkog Ekonomskog fakulteta prof. dr. sc. Saša Drezgic i prodekanica izv. prof. dr. sc. Vesna Buterin te predsjednik EFRI Gospodarskog savjeta

SAVJETUJEMO

POVJERENJE

Veća je sramota ne vjerovati našim prijateljima, nego biti prevaren od njih (Konfucije)

Piše:
Mijo Marić, prof.
- psihoterapeut

Mariju, našu urednicu Prstena, ne viđam često. Uglavnom na Prstenovim događanjima, ponekad iz naših radnih uloga na službenim putovanjima, ali neizostavno prije izlaska našeg časopisa. Uz uobičajene razgovore, na rastanku me usput zamoli da pošaljem članak za časopis.

Iako se već godinama spremam reći joj kako ovaj put neću stići, potpuno suprotno, kao da imam već napisano, kažem joj da ništa ne brine i da ću članak dostaviti na vrijeme.

Odjednom mi njezina potreba da ima članak, postaje važnija od moje teškoće da ga napišem. Pa otkud takav zaokret? Vjerojatno u Marijinoj zamolbi. Jednostavnoj, toploj i pomalo brižnoj, a koja u takvom obliku prestaje biti teret i postaje izraz povjerenja. Mogućnost, a ne obveza!

Marija mi ukaže povjerenje i ja se mijenjam. Zvuči neobično moćno, gotovo čarobno i zaslužuje da vidimo što je to povjerenje.

POVJERENJE VS. SUMNJA

To je odnos koji gradimo bez provjeravanja, dokazivanja, garancija. Temelji se na iskustvima naših odnosa u prošlosti, kao i na iskustvu konkretnog odnosa, pri čemu drugu stranu doživljavamo kao dobronamjernu,

sposobnu i pouzdanu. I želja nam je da nas dožive kao dobronamjerne, sposobne i pouzdane.

Ako jedan od ova tri uvjeta nije ispunjen, javlja se sumnja. Ona je negacija povjerenja i dovodi u pitanje dobronamjernost, sposobnost i pouzdanost. U razumnoj mjeri, štiti nas od prevelikog rizika, pomaže nam razlikovati istinu od neistine i priprema nas za nepovoljan ishod. I povjerenje i sumnja mogu biti djelomični i potpuni. U društvu u kojem živimo, prijekopotrebni su, pri čemu svatko od nas mora pronaći svoju funkcionalnu mjeru.

Visoko povjerenje pretpostavka je bliskog odnosa. Pretjerana sumnja u tuđu dobronamjernost je paranoidna, a prekomjerna sumnja u tuđe sposobnosti oblik je vlastite idealizacije i perfekcionizma. Osjećaji da nikom ne vjerujemo i kako sve možemo sami, vode nas u izolaciju. Pritom smo uskraćeni za socijalnu interakciju i emocionalne odnose. Razvijamo pretjeranu sumnjičavost, nesigurnost i nepovjerenje prema sebi i drugima.

Takve osobe u tuđim postupcima stalno traže skrivene namjere, uvijek su na oprezu, uplašene su, a iz potrebe da se zaštite, djeluju prema vani napadački, agresivno, ili se povlače u sebe, izoliraju i postaju bezvoljne i depresivne. Disfunkcionalni su i ugrožavaju sebe i druge.

Kad je riječ o drugima, važno je osvijestiti kako smo svi mi u nekim odnosima oni drugi. U svakom odnosu u kojem sudjelujemo, odgovorni smo za neki njegov dio. To znači da smo sukreatori i ukupnog svjetskog povjerenja.

A KAKO DANAS STOJIMO S POVJERENJEM U SVIJETU?

Na prvu, pesimisti bi rekli da je prije bilo bolje, kao što je njima i sve drugo prije bilo bolje. Andrić kaže da im je najbolje ono što nije ni bilo. Optimistima uvijek ostaje nada, a realisti bi trebali stati na čvrsto tlo i usporediti navode jednih i drugih, razumjeti ljude, pojave i ustroj svijeta, povećati njegovu predvidivost i našu sposobnost, kako bismo na njega mogli utjecati. Popravljati ga!

Bili pesimisti ili optimisti, teško ćemo promijeniti činjenicu da je cijela nama poznata ljudska povijest puna mržnje, osjećaja koji pokreće uništenje. Bezbroj je takvih događaja. Svjedočimo im i danas.

Koliko god prali ruke, teško ćemo pobjeći od istine da je ovaj svijet naše djelo i jedino ga mi možemo mijenjati. Umjesto kulta sumnji, mržnje, nasilja i rata, razvijajmo kult povjerenja. Počnimo svatko od sebe. Vjerujem da već imamo većinu. Potrebno je samo da postane glasnjia.

www.zito.hr

TRADICIJA

Posavina kroz generacije:

OČUVANJE TRADICIJE I BAŠTINE HRVATA

Tekst:
Pejo Bosnić

Posavski je čovjek skroman i radišan, bio, a i danas je, uvijek spreman pomoći drugom, a nadam se da ćemo i u budućnosti uspjeti očuvati duh Posavljaka, našu tradiciju i baštinu, jer je to osobna iskaznica svih nas

Posavska narodna nošnja

Izvor: <https://www.vecernji.ba/hkd-napredak-odzak-cuva-tradiciju-folklornih-obicaja-469266>

Posavina, predivan i pitoresni dio Bosne i Hercegovine smješten na otvorenoj peripanonskoj nizini i bogat rijekom Bosnom i Savom, kroz stoljeća je svjedočila velikim promjenama i izazovima.

Promjene carstava koja su godinama vladala ovim krajevima, različite prirodne nepogode, poplave, egzodusi stanovništva, ratovi i mnoge druge neprilike među koje spada i odljev mozgova, često su narod ovog rav-

ničarskog kraja tjerali da iznova gradi ono materijalno što su im te iste neprilike znale oduzeti. Istodobno, ljudi iz ovog kraja uvijek su se okupljali i pronalazili snagu u nečem što je za ovaj kraj neizostavan dio nematerijalne kulturne baštine, a to su tradicija i narodni običaji. Hrvati Posavine uspjeli su očuvati svoju bogatu tradiciju i baštinu, prenoseći je s generacije na generaciju, a dokaz tomu mnogobrojne su kulturne i tradicijske manifestacije, udruge, tradicionalni zvuci izvorne glazbe i mirisi tradicionalne kuhinje. U ovom članku kratko ćemo se osvrnuti na tradiciju i baštinu Hrvata u Posavini.

NARODNE NOŠNJE - ČUVARICE TRADICIJE

Posavina je oduvijek bila sjecište različitih kultura, koje su ostavile trag na identitetu Hrvata Posavine. Naseljena je još od prapovijesti i doba antike, čemu u prilog idu ostaci pronađenih rimskih grobnica i predmeta. Tijekom različitih povijesnih okolnosti, Hrvati su se na prostor Posavine doselili i tu pronašli svoj dom. Sudjelovali su u izgradnji lokalne zajednice i svoje tradicije uklopili s običajima drugih naroda, posebno za vrijeme vladavine Habsburške Monarhije i Osmanskog Carstva koji su pomogli da se na prostoru Bosanske Posavine stope zapadna i istočna kultura te se isprepletu s običajima domaćeg stanovništva. Ova mješavina kultura i tradicije oblikovala je autentičnost Posavine i njezina stanovništva.

Jedan od ključnih elemenata koji su preneseni s generacije na generaciju jest definitivno tradicionalna odjeća ovog kraja. Raznolike narodne nošnje, s ručno izrađenim vezom i bogatim bojama, jedan su od prepoznatljivih identiteta Hrvata Posavine.

Tradicionalna narodna nošnja Posavine satkana je iz više dijelova, i to od dominantne bijele pamučne podloge, košulje i suknje. Prevladavaju vezovi s biljnim motivima kojima su ukrašeni rukavi i skute. Pregače kao ukrasni dio nošnje uglavnom su izrađene od vune, a

ukrašene su dugim vunanim resama i šarama u obliku kvadrata, dok su stare bake uz sve to za nedjeljne mise i velike blagdane cjelokupni dojam često upotpunjavale i dukatima. Osim svega toga bitno je spomenuti i pojam krpica, a to je komad platna ukrašen utkanim motivima koji djevojke nose na glavama. Ovi odjevni predmeti nisu samo simbol prošlih vremena, već i način na koji su mlade djevojke pokazivale svoj ponos i povezanost.

TRADICIJSKA KUHINJA S KOLJENA NA KOLJENO

Kuhinja u Posavini ima poseban status i čuva jedinstvene recepte koji se prenose *s koljena na koljeno*. Delicije poput tradicionalnog kruha, kobasica, pita, pogača, pokljukuša, sira i kajmaka, uštipaka i različitih slastica, nose bogatstvo okusa i često se pripremaju prigodom posebnih događaja i svečanosti. Obitelji se i danas, slično kao i prije, često okupljaju oko stola i pri tome dijele razne zgode i priče iz prošlosti i svakodnevne životne situacije dok uživaju u autentičnim jelima, a poseban ugođaj pruža nedjeljni ručak kad je obitelj na okupu, studenti dolaze svojim kućama, odlazi se u posjet bakama, djedovima i rodbini.

Često se čuje i pojam *sinija*, koji je zapravo velik drveni stol s niskim nogama koji se nalazi u sredini kuće, a kroz povijest je okupljao naše stare i njihove članove obitelji koji bi se molili i za njim objedovali te kako kažu za *sinijom nikad nije nedostajalo hrane ma koliko god članova obitelj imala*.

FOLKLOR I GLAZBA ZA OČUVANJE POSAVSKIH KORIJENA I OBIČAJA

Folklor i glazba imaju posebno mjesto u srcima Hrvata Posavine. Kroz folklorna društva sve dobne skupine sudjeluju u održavanju i promoviranju tradicionalnih pjesama, plesova i običaja. Ova umjetnost odražava bogatu povijest Posavine, ispreplećući se s modernim izričajima kako bi se osiguralo kontinuirano oživljavanje naših korijena.

Kraj je posebno poznat po zvucima tradicionalne izvorne glazbe (popularne šargije i violine) koji se i danas često začuju u našim selima, posebno u vrijeme obiteljskih slavlja i okupljanja te mnogih drugih prigoda, a jedna od takvih definitivno je pečenje domaće posavske rakije.

Kako kažu naši stari, obitelji koje su tada bile znatno brojnije nego što su sada, othranila je i digla na noge poljoprivredu, a velik dio stanovništva je od 1960-ih godina išao i na sezonski rad u Slavoniju te im je pozitivan duh očuvala upravo pjesma - pjevalo se i kad se išlo kopati i kad se vraćalo s kopanja.

Jedna od manifestacija koje u Posavini i dandanas okupljaju velik broj ljubitelja folkloru i izvorne glazbe je tradicionalno "Posavsko kolo", najveća kulturno-sportska manifestacija u Posavini koja svake godine dvadesetak dana nudi bogat sadržaj, a ljubitelji tradicije imaju priliku posjetiti smotru folkloru koja okuplja mnoga kulturno-umjetnička društva. To je ujedno središnji dio te manifestacije na kojem se svake godine okupi više tisuća ljudi.

POSAVLJACI - AMBASADORI POSAVINE U SVIJETU

Posavina i njezino stanovništvo imaju značajnu ulogu u povijesti Hrvata koji su u tom plodnom nizinskom kraju stvorili dom, a mnogi od njih stvarali su ga i po nekoliko puta. Unatoč svemu, uspjeli su očuvati svoju tradiciju i baštinu.

Od tradicionalne odjeće i plesova do prepoznatljive kuhinje i folklorne umjetnosti, svaki je element priča i temelj identiteta Posavljaka. Važno je istaknuti važnost očuvanja te baštine kako bismo osigurali da buduće generacije Hrvata u Posavini mogu nastaviti živjeti u skladu s našim bogatim nasljeđem. Važan potporni stup očuvanju naše tradicije i kulturne baštine pružaju udruge, društva, platforme i inicijative koje djeluju na području Posavine, ali i svih krajeva u inozemstvu i u Republici Hrvatskoj, gdje su Posavljaci otišli *trbuhom za kruhom* i u potrazi za boljim sutra, a danas su ondje izgradili velike zajednice iseljenika i zapravo su postali ambasadori Posavine u svijetu.

Posavski je čovjek skroman i radišan, bio, a i danas je, uvijek spreman pomoći drugom. Nadam se da ćemo i u budućnosti, koja je sve više nepredvidiva, uspjeti očuvati duh Posavljaka, našu tradiciju i baštinu, jer je to osobna iskaznica svih nas.

KULTURA

Autor Matej Škarica započeo je rad na knjizi prije nešto više od pet godina, a uvršteno je zanimljivo arhivsko gradivo i izvorna svjedočanstva sudionika tog vremena, uz brojne fotografije i ilustracije koje prate poglavlja

OBJAVLJENA KNJIGA

Prozor-Rama i sjeverna Hercegovina u vrtlogu Drugoga svjetskog rata

Knjiga *Prozor-Rama i sjeverna Hercegovina u vrtlogu Drugoga svjetskog rata* autora mr. sc. Mateja Škarice objavljena je ove godine. Rad na knjizi započeo je prije nešto više od pet godina, a uvršteno je zanimljivo arhivsko gradivo i izvorna svjedočanstva sudionika tog vremena, uz brojne fotografije i ilustracije koje prate poglavlja.

Recenzenti knjige povjesničari su dr. sc. Zdravko Dizdar i dr. sc. Josip Jurčević iz Zagreba te književnik Marijan Mandić iz Mostara.

IZVORNO ZNANSTVENO DJELO

Knjiga se bavi razdobljem Drugog svjetskog rata na području Prozora-Rame i sjeverne Hercegovine; točnije općina Prozor, Jablanica i Konjic te susjednih općina na koje se naslanjaju (Posušje, Duvno, Uskoplje).

Na tom području vođene su neke od najžešćih bitaka rata (u bivšoj Jugoslaviji poznate i kao velike neprijateljske ofenzive) i naprav-

ljen pokolj nad domaćim civilnim hrvatsko-muslimanskim stanovništvom Rame u jesen 1942. godine.

Na 387 stranica knjiga se djelomično bavi teškom sudbinom civilnog stanovništva nakon oštre zime i gladi 1943. godine, sa stotinama djece izbjeglica koja su nakon žestokih bitaka morala biti prevezena u Hrvatsku i širu zagrebačku okolicu.

Obrađena je također pozicija te gospodarska i prometno-strateška uloga grada Mostara između dva svjetska rata, posebno za vrijeme talijanske okupacije – od Travanjskog rata 1941. sve do jeseni 1943. godine, kad u grad ulaze jake njemačko-ustaške snage.

Jedan od recenzenata ističe kako je riječ o jednoj novoj, po mnogočemu zanimljivoj knjizi koja na drugačiji način progovara o prostoru Rame i sjeverne Hercegovine, uglavnom kronološkim slijedom – od prapovijesti, antičkog doba, srednjovjekovlja sve do kraja 1943. godine, s posebnim težištem na burno XX. stoljeće.

Knjiga je utemeljena na činjenicama i autorovim terenskim istraživanjima, što potvrđuju brojne bilješke, koje su gotovo na svakoj stranici teksta - navode izvore, literaturu, imena i prezimena svjedoka s njihovim iskazima te niz informativnih objašnjenja.

Usto, tekst prati 28 ilustrativnih uglavnom povijesnih fotografija i šest plakata uz tekst, a uz njih je 14 autorovih fotografija u boji, kao i pet ilustracija (od kojih su tri karte) s potrebnim legendama ispod njih, čime je autor oplemenio i upotpunio tekstualni dio knjige.

Sve to pokazuje da je autor uložio višegodišnji velik trud u proučavanju, kritičkoj analizi literature i objavljene građe, zatim terenskom i istraživanju arhivskih izvora, tako da je knjiga po sadržaju i novim podacima koje donosi izvorno znanstveno djelo.

Objavio ju je zagrebački nakladnik, a zainteresiranoj javnosti dostupna je u gradskim knjižarama i knjižnicama.

Niti duše posavske

Dr. sc. Ružica Sarić-Šušnjara

dr. sc. Ružica Sarić-
Šušnjara, autorica
knjige *Niti duše
posavske*

Iz recenzije:

Šušnjara je intelektualac koji uvida da je nešto dragocjeno ugroženo i da to treba pohraniti na sigurnije mjesto - dr. sc. **Mile Bogović**, pok. biskup gospičko-senjski

Knjiga Niti duše posavske ima obilježje spomenice...ljubav spram posavskog zavičaja i hrvatskog naroda... - prof. **Marica Štokić - Mostarac**

Ružica Šušnjara značajan je dio svog života posvetila Posavcima, bilježila i pohranjivala rasute komadiće, sastavljala ono što je teško, gotovo nemoguće sastaviti - **Željko Brandić**
Autorica zaslužuje pohvalu što je od zaborava očuvala ono što je najvrednije u Bosanskoj Posavini, prijašnje običaje i drage ljude koji su obilježili i obogatili svoj zavičaj - mr. sc. **Anto Knežević**

BROJ 23 godina XVIII. zima 2023.

Posavini i Hasiću *ab imo pectore* - iz dubine srca

Potkraj ove godine iz tiska je izišla knjiga dr. sc. Ružice Sarić-Šušnjare u vlastitoj nakladi od 200 primjeraka. Knjiga sadrži 296 stranica, s fotografijama, a sadržaj je podijeljen u tri dijela.

Prvi dio knjige *Niti duše posavske* obuhvaća gotovo sve posavske narodne običaje, od rođenja do smrti. Drugi dio pod naslovom *Veličina male-nih* opisuje život druge polovine prošlog stoljeća, evocirajući *male* i jednostavne ljude iz rodnog joj sela Hasić i šire, gdje će mnogi pronaći svoje najdraže, a treći dio posvećen je događajima iz autoričina djetinjstva.

U knjizi su i *Male narodne umotvorine*, *Imena i prezimena moga kraja* i *Dječje igre* te osvrt na zapis A. Kneževića *Odlazi majka* iz Biltena Udruge fra Grga Vilić, za koji također piše.

“Kad je potpisan Daytonski sporazum i Bosanska Posavina razdijeljena, a moje selo i moja župa ostala bez svojih žitelja, prva je pomisao bila izumiranje. Da sve ne propadne, jer što nije zapisano kao da nije ni postojalo, nadušak sam opisala naše posavske običaje. Kasnije sam nastavila pisati preko internetske stranice *hasicani.com*“, kazala je Sarić-Šušnjara.

“Veliki pisac senjskog književnog kruga Milutin Cihlar Nehajev, koji je poseban predmet mojeg znanstvenog istraživanja, rekao je: ‘Teško je vjerovati u vrijednost onoga što sam stvaraš.’ No, ovo je pisala Posavina koja je vrednija, veća, bolnija i voljenija od jednog čovjeka,“ zaključila je autorica. Istaknula je da je poticaj obitelji i prijatelja, sve zapisano o Posavini i njezinim ljudima, iznjedrilo ovu knjigu. Zahvalila je svima, osobito svojoj uzoj obitelji i rodbini te Draženku Mamiću iz Udruge Prsten.

Autorica planira održati promociju knjige u Odžaku i općini Kukuruzari, gdje živi dosta Posavljaka i nekadašnjih žitelja Hasića u župi tišinskoj, njezinu rodnom mjestu u općini Bosanski Šamac kojem je i posvetila ovu knjigu *ab imo pectore* iliti iz dubine srca.

TRADICIJA

PALIJA (ILI PALA) I PIRIZ

Za igru palije i piriza trebalo se podijeliti u dvije ekipe. U najgorem slučaju bio je dovoljan i po jedan igrač sa svake strane, ali Bogu hvala, u mojem djetinjstvu djece nije nedostajalo...

Piše:
prof. dr. sc.
Vera Rede

Kad sam jednom od svojih sinova jedanput u *ljutnji* rekla da će, ako ga tresnem, odletjet' ko piriz, svi su me u čudu gledali i nisu imali pojma o čemu ja to govorim jer nikad nisu vidjeli kako leti piriz kad ga spretno ruke dohvate s palijom.

Kad sam im objasnila što je i kako se igra *palije* i *piriza*, pitali su jesmo mi to onda izvezli u Ameriku i ne vjeruju da je mojoj generaciji ova igra bila jako zanimljiva. Možda malo više dječaci nego djevojčicama, iako je na obje strane bilo iznimaka.

IGRA NAŠEG DJETINJSTVA

Obično smo palije i piriza igrali dok smo čuvali krave i svinje na meraji uz Pustaru, državno poljoprivredno zemljište na kraju sela. Kad bi kombajni krajem lipnja poželi pšenicu, a na strnjaku poslije prve kiše krenula trava, vlasti bi dopustile da ondje napasamo stoku, samo bi ponekad nadobudni poljar tražilo simboličnu naknadu.

Počeo bi školski raspust i djeca koja nisu mogla raditi teže poslove tjerala bi krave na ispašu rano ujutro, odmah

poslije mužnje. Vrijeme smo kratili različitim igrama i pazili da marva (stoka) ne ode u tuđe kukuruze ili djetelinu. Krave su tražile svježije naraslu travu, a svinje su rovale po šašu i uživale u kaljužanju na Blatu koje se nalazilo s druge strane Pustare.

Za igru palije i piriza trebalo se podijeliti u dvije ekipe. U najgorem slučaju bio je dovoljan i po jedan igrač sa svake strane, ali Bogu hvala, u mojem djetinjstvu djece nije nedostajalo...

Od pribora, trebala su tri štapa, od kojih bi se jedan zabio u zemlju i taj se zvao babica. To je bila baza s koje se ispućavao piriz i od koje se mjerila udaljenost dobačenog ili odbijenog piriza. Nije bilo važno koliko je debeo i dugačak, samo da se dobro vidi s potrebne udaljenosti. Zato je bilo dobro da tlo ispred babice, na kojem se su se nalazili igrači, bude ravno i bez visoke trave.

Drugi štap zvao se palija (ili pala i slično, ovisno u kojem kraju se taj štap nazivao), i bio je najvažniji u igri. Duljina palije nije bila određena, a iznosila je od 40 do 50 cm. Ako je bila kraća, piriz nije letio daleko dok bi ga zahvatila, a ako je bila dulja teže su se prikupljali bodovi jer se njom mjerila i pretvarala u bodove udaljenost od babice do piriza. Palija je trebala biti izrezana iz ravne i glatke grane, debele toliko da dobro sjedne u ruku. Trebala je biti čvrsta, dovoljno teška i tvrda da se ne ošteti od udaraca u piriz. Najbolje su bile od jasena ili joške.

Treći i ujedno najkraći štap - piriz, bio je duljine pedlja ili manji, ili kraći, te debeo koliko i palija.

Obično su piriz i palija izrezivani s iste grane, jedan pokraj drugog. Rubovi bi se malo zaoblili, već prema spretnosti onog koji ih je izrezivao. Svi su sudionici tijekom igre koristili istu paliju i isti piriz. Ako se dogodilo da piriz kod ispućavanja završi u grmu bodljikavih trnina (koje su se kod nas zvale kukinje) i ne može se do njega, onda je trebalo napraviti novi piriz.

VAŽNA PRAVILA, ALI NE I POBJEDA

Kad je sve bilo spremno, jedna se ekipa skupila na udaljenosti za koju su procijenili da bi mogao doletjeti piriz koji je ispućavao

snaga zajedništva

jedan od igrača iz druge ekipe. Ako bi netko od njih uhvatio ispucani piriz, ekipe bi zamijenile mjesta, a ekipa čiji je igrač ispucavao piriz ostala bi bez bodova u toj zamjeni.

Ako je piriz pao na zemlju, što se najčešće događalo, s tog mjesta ga je netko trebao dobaciti što bliže babcici. Igrač koji je ispucavao piriz stajao je uz babcicu i nastojao palijom odbiti dobačeni piriz što dalje od babcice. To je morao napraviti u jednom potezu, i nije smio mlatiti palijom više puta. Ako je duljina između dobačenog piriza i babcice bila manja od duljine palije, opet bi došlo do promjene servisa i nije bilo bodova. Ako je piriz završio podalje od babcice, palijom se mjerila udaljenost tako što se palija zakretala po zemlji, a svako je zakretanje nosilo jedan bod.

Deset bodova činilo je jednu *struju*. Kad bi se bodovi zbrojili s onima iz prethodnog ispucavanja, igra je s istom postavom išla dalje sve dok, zbog prije navedenih razloga, ne bi došlo do promjene strana.

U ispucavanju su se redali svi sudionici pa je bilo važno da su ekipe podjednako jake. Obično bi prije početka igre, dva najbolja igrača birali naizmjenice igrače u svoju ekipu.

Za dobro ispucavanje piriza tražila se određena spretnost, a postojale su barem tri tehnike ispucavanja. Ako bi se piriz kod ispucavanja promašio, nije bilo bodova i ekipe su mijenjale mjesta. Najdalje je piriz letio ako bi se bacio u zrak i snažnim zamahom palice odbacio prema protivničkoj ekipi. Pritom je i rizik od promašaja bio najveći i ovu su tehniku koristili samo najbolji igrači.

Ostali su ispucavali piriz iz ruke tako da su ga držali okomito prema dolje i sa strane udarali palicom ili su ga držali vodoravno ispred sebe u ruci podignutoj iznad glave. To je bilo opasno za prste koji su trebali ispustiti piriz prije nego što ga zahvati palija.

Ako bi se netko udario po prstima, ili ako bi nekog piriz pogodio u glavu, nismo smjeli doma reći kako smo zaradili te ozljede, jer je većina naših roditelja plela korpe i šiba je bilo na sve strane. Ozljede su bile još češće u igri šudle, ali to je već druga priča.

U igri bi pobijedila ona ekipa koja bi prva skupila određeni broj *struja*. Vrlo često igra se završavala zbog toga što neki igrači više nisu vidjeli svoje krave pa su ih morali ići potražiti ili smo čuli da u daljini zvoni podne pa

bi okupili svoju marvu i išli kući na ručak.

Ne mogu se nikako sjetiti što je dobivala pobjednička ekipa i je li nam pobjeda bila uopće važna. Vjerojatno s godinama svi počnemo idealizirati ono što nam se događalo u djetinjstvu pa se to sigurno događa i meni, ali svejedno mi se čini da smo zapravo najviše uživali u samoj igri, a ne toliko u pobjedi.

Znam da se ova igra na vrlo sličan način igrala i u drugim selima u našem kraju. Možda su imali druga pravila i drugačije nazive, ali sigurno su jednako uživali kao i mi u Grebnicama pokraj Bosanskog Šamca.

Vjerojatno s godinama svi počnemo idealizirati ono što nam se događalo u djetinjstvu pa se to sigurno događa i meni, ali svejedno mi se čini da smo zapravo najviše uživali u samoj igri, a ne toliko u pobjedi

PREDSTAVLJAMO

Novi projekti Žito grupe

SPECIJALNA BOLNICA |

PRIORA | HOTEL MATERRA

Pripremila:
Marija Trogrlić

Oba projekta s radom počinju početkom 2024. godine, a imaju za cilj gospodarski ojačati regiju i pridonijeti pozicioniranju Slavonije na gospodarskoj, medicinskoj i turističkoj karti Hrvatske, Europe i svijeta. U Čepinu su sredinom listopada predstavljene novi projekti Žito grupe u vrijednosti više od 46 milijuna eura. Slavonska Žito grupa najveća je poljoprivredna i prehrambena grupacija u Hrvatskoj, a u samo godinu dana izgradili su dva nova velika investicijska projekta.

MEĐUNARODNI MEDICINSKI CENTAR S VRHUNSKIM LIJEČNICIMA

Specijalna bolnica Piora, budući je međunarodni medicinski centar s vodećim stručnjacima plastične, estetske i rekonstruktivne kirurgije te urologije, oftalmologije, ortopedije i drugih djelatnosti. Bolnica se prostire na 6500 četvornih metara s dvjema operacijskim salama opremljenim naprednim sustavom integriranih sala što omogućuje dvosmjernu komunikaciju i vizualizaciju u 4K rezoluciji s liječnicima bilo gdje u svijetu u realnom vremenu, kao i dostupnost podataka o pacijentu u svakom trenutku. U projekt bolnice uključeni su vrhunski liječnici, a ključnu ulogu ima dr. med. specijalist plastične, rekonstrukcijske i estetske kirurgije prof. dr. sc. Milomir Ninković, koji se nakon otvaranja bolnice vraća u Hrvatsku gdje nastavlja svoj rad, te dr. med. specijalist urologije mr. sc. Tomislav Kalem koji se također vratio u Hrvatsku i bit će ravnatelj Specijalne bolnice Piora. "Sretan sam da smo počeli s ovim izvrsnim konceptom, koji je ideja mojeg prijatelja Marka Pipunića, htjeli smo kombinirati moje iskustvo

snaga zajedništva

Vjekoslav Bratić, Marko Zrakić, Mijo Marić, Josip Burušić, Draženko Mamić i Ivo Grgić

i stručnost s njegovim poduzetničkim kapacitetima i to smo uspjeli. Cilj nam je imati vrhunsku medicinu u Slavoniji i svaka 3-4 mjeseca održavati simpozije na određenu temu kako bismo educirali naše kadrove od nule do najsofisticiranijih procedura," rekao je prof. Ninković

NOVA OAZA ZA UŽIVANJE U PRIRODI SLAVONIJE I BARANJE

Paralelni je projekt Wellness & Wholeness hotel Materra, nova oaza za uživanje u prirodi Slavonije i Baranje. Hotel je izrastao iz prostrane, plodne ravnice. Smještajnog je kapaciteta od 61 jedinice koje broje i jedan predsjednički apartman. Svaka soba pažljivo je osmišljena kako bi spojila udobnost suvremenog dizajna s prirodnim elementima. Posebnost hotela nalazi se i u 1500 četvornih metara wellness & spa prostora.

Oba projekta s radom počinju početkom 2024. godine, a imaju za cilj gospodarski ojačati regiju i pridonijeti pozicioniranju Slavonije na gospodarskoj, medicinskoj i turističkoj karti Hrvatske, Europe i svijeta. Predstavljanju projekata nazočili su ministar zdravstva Vili Beroš, ministrica turizma i sporta Nikolina Brnjac, tadašnji župan Osječko-baranjske županije Ivan Anušić, gradonačelnik Grada Osijeka Ivan Radić i načelnik Općine Čepin Dražen Tonkovic, uz brojne druge uzvanike iz područja gospodarstva, turizma i medicine. Uzvanike, među kojima su bili i članovi Udruge Prsten, kroz projekte je proveo domaćin i osnivač Žito grupe Marko Pipunić, ujedno počasni predsjednik Udruge Hrvata BiH Prsten.

PIPUNIĆ: OBVEZA JE PODUZETNIKA U DRUŠTVU STVARATI NOVU DODANU VRIJEDNOST

"Moj motiv za ulazak u zdravstveni biznis želja je da iza sebe ostavim nešto trajnije. Obveza je poduzetnika u društvu stvarati novu dodanu vrijednost. Kroz svoj životni vijek stekao sam dojam i osjećaj zadovoljstva kad stvaram neke nove stvari. Sve što napravite za sebe, umire s vama, što napravite za druge, ostaje živjeti duže od vas", rekao je Pipunić te dodao: "Moja misija nije samo stvoriti novac nego stvoriti novu vrijednost koja je dodana društvu i zajednici u

"Sve što napravite za sebe, umire s vama, a što napravite za druge, ostaje živjeti duže od vas," poručio je brojnim gostima na otvorenju domaćin Marko Pipunić

kojoj živimo. Ako to nemamo kao poduzetnici, onda mislim da smo pogriješili profesiju. Ako i kao liječnik nemamo osjećaj transfera svojeg znanja i pomoći pacijentu, mislim da smo i tada pogriješili profesiju."

Pipunić je kazao da je investicija u medicinski centar spoj prijateljstva i dviju različitih struka, a hotel je dodana vrijednost, kad dođu strani pacijenti da imaju gdje prespavati. "Potrudili smo se tim gostima pružiti visoku dozu hedonizma i ugone i da u čudu kažu - ovo je Slavonija! Nisu samo komarci Slavonija! Nismo inferiorni ni prema kojem dijelu Europe i želimo to pokazati preko ovakvih projekata," poručio je predsjednik Uprave Žito grupe Marko Pipunić.

In memoriam fra Stipo Karajica

HUMANITARAC I PRŠTENOVAC KOJI JE ŠIRIO MIR I ČINIO DOBRO

Bio je ponosan na svoj rodni kraj, koji je uvijek opisivao kao *povijesni i najljepši dragulj svijeta*, te na Hrvate iz kotorvaroške doline koji *zadivljuju kršćanski svijet u mjestima svog boravka*

Piše: Ivana Milas

Brojne vjernike, među njima i članove Udruge Prsten, duboko je potresla vijest da je naš dragi fra Stipo Karajica, svećenik franjevac Bosne Srebrene, nakon kratke i teške bolesti, opremljen svetim sakramentima blago u Gospodinu preminuo 24. rujna 2023., u 59. godini života, 38. godini redovništva i 32. godini svećeništva.

Tužna srca, ali sa zahvalnošću na poznanstvu i suradnji, neiscrpnim slikovitim propovijedima te uvijek spremnoj čašici razgovora sa svakim čovjekom, pamtit ćemo njegova velika djela koja je činio s ljubavlju.

BOSANSKI ŠARM I DUŠA ISPUNJENA NEBESKOM RADOŠĆU

Fra Stipo Karajica rođen je 7. travnja 1965. u mjestu Baščina, Župa Kotor Varoš u BiH, gdje je završio osnovnu školu. Pohađao je Franjevačku klasičnu gimnaziju u Visokom, gdje je i 15. srpnja 1984. obukao redovnički habit. Jednostavne redovničke zavjete položio je 4. srpnja 1985. na La Verni u Italiji, a svečane zavjete 29. rujna 1990. u Sarajevu, gdje je i stu-

snaga zajedništva

dirao na Franjevačkoj teologiji. Iste godine primio je sveti red đakonata u Župi Sokoline, a godinu dana poslije sveti red prezbiterata po rukama Vinka kardinala Puljića, nadbiskupa vrhbosanskog.

Nakon svećeničkog ređenja djelovao je kao župni vikar u Župi Bugojno od 1991. do 1992., zamjenik ravnatelja HKO Kruh sv. Ante od 1992. do 1993., voditelj Kruha sv. Ante od 1993. do 1994., samostanski i župni vikar u Župi i samostanu Rama – Ščit od 1994. do 1997., ravnatelj Kruha sv. Ante od 1997. do 2000., definitor Bosne Srebrene od 2000. do 2003., ekonom Provincije Bosne Srebrene od 2000. do 2006., gvardijan u Franjevačkom provincijalatu Bosne Srebrene od 2000. do 2006. i ravnatelj Franjevačkog međunarodnog centra u Sarajevu od 2006. do 2009.

Od tada pa sve do svoje smrti obnašao je različite dužnosti u Župi i samostanu Sesvetska Sopnica u Zagrebu: od 2009. do 2023. bio je župni vikar u Župi Marije Anđeoske, zatim samostanski vikar u samostanu sv. Ilije od 2016. do 2022., gvardijan samostana sv. Ilije od 2022. do 2023. i voditelj podružnice Kruha sv. Ante od 2016. do 2023. godine.

Bio je ponosan na svoj rodni kraj, koji je uvijek opisivao kao *povijesni i najljepši dragulj svijeta*, te na Hrvate iz kotorvaroške doline *koji zadivljuju kršćanski svijet u mjestima svog boravka*. Stoga ne čudi da je u suradnji s drugim autorima bio inicijator pisanja knjige *Hrvati u Kotor Varošu*, kao i njezina objavljivanja povodom dvadesete obljetnice stradanja i progona Hrvata iz kotorvaroške doline (2012.).

Osnovao je Framu u Sopnici, Bugojnu i Rami. Bio je organizator humanitarnog konvoja s hranom, lijekovima i drugim medicinskim potrepštinama *Bijeli put za Novu i Bilu i Bosnu Srebreu* te idejni začetnik projekta Kulturno-vjerska baština Hrvata Bosne i Hercegovine pod geslom *Vratimo nadu zavičaju* koji se održava od 2019. godine, a do sada je održan u Zagrebu, Jajču, Livnu, Sarajevu, a 2023. godine na Ščitu u Rami. Bio je iznimno aktivan i kao član Udruge

Hrvata BiH Prsten, a vrlo često smo nakon sjednica Upravnog odbora u Sesvetama znali otići kod fra Stipe na druženje. Svojom spontanošću i otvorenošću spajao je ljude i stvarao prijateljstva.

Bio je redovnik u pravom smislu te riječi. Nije poznavao strah u svojem djelovanju. *Spiritus movens*, iskren, pun energije i ljubavi. Tvrđog temperamenta i franjevačkog duha. Svoj život posvetio je služenju, osobito malom čovjeku i onima kojima je pomoć bila najpotrebnija.

Njegov život bio je ispunjen humanitarnim radom koji mu je bio Božji dar. Osjećao je potrebu ljudi za dobrotom, kao i potrebu da njihove živote preoblikuje u nešto ljepše. Posebnu važnost pridavao je mladima, trudeći se objasniti im kršćanske vrijednosti i snagu molitve, života prema načelima deset Božjih zapovijedi te empatije prema bližnjim.

S bosanskim šarmom i dušom ispunjenom nebeskom radošću, znao je od srca zapjevati i zasvirati gitaru šireći radost među drugima. Naučio nas je formulu postizanja najveće radosti - širiti mir i činiti dobro, naviještati Radosnu vijest i navještaj *podupirati konkretnim djelima*. U skladu s tim, u njegovom redovničkoj i svećeničkoj službi, pratilo ga je geslo *mir i dobro*.

Sve što je činio, fra Stipo Karajica činio je puna srca, s ljubavlju i odgovorno, što je ostavilo dubok trag, ali i veliku prazninu. Vjerujemo kako će njegova djela služiti kao motivacija mladima u svim crkvenim redovima, kako bi podarili drugima barem dio onog što nam je darovao.

Počivao u miru Božjem!

VIJESTI

Izvor: Plus portal, foto: Željka Gavranović

PRSTENOVKA MARICA MIKULIĆ UPALILA SVIJEĆU NADE U SLAVONSKOM BRODU

Dugogodišnja prstenovka Marica Mikulić na prvu adventsku nedjelju upalila je svijeću nade na slavonskobrodskom korzu, što ima posebnu simboliku s obzirom na njezinu životnu borbu.

Naime, zadnjih je godina naša Marica postala sinonim za hrabrost jer se neumorno i svim raspoloživim sredstvima, primarno kao majka njegovateljica, bori za prava svojeg sina Ante i sve djece s teškoćama u razvoju.

Osim što je hrabra majka, Marica Mikulić dopredsjednica je Udruge "Sjena" te dobitnica nagrada Ponos Hrvatske

i Štit Berislavića, a i ponos svojeg grada, Slavonskog Broda, koji joj je ovim činom ukazao posebnu čast.

"Gospođa Marica svojom je borbom ovo zaslužila. Ovo je prva svijeća, svijeća nade i mislim da je na najbolji mogući način započeo advent u Slavonskom Brodu," kazao je gradonačelnik Mirko Duspara.

Adventski vijenac blagoslovio je župnik Župe Gospe Brze Pomoći Anđelko Čindori, a uz simbolično paljenje svijeće nade Marica je odaslala i snažnu poruku.

"Naše obitelji svakodnevno se bude s nadom pa se tako nadam da će godina koja je pred nama biti ona u kojoj ćemo realizirati velike planove te da će naše obitelji postati vidljivije. Isto tako, nadam se da ćemo u ovo božićno vrijeme svi malo više gledati jedni na druge, kako bi to zajedništvo trajalo duže od ovog adventa," kazala je Marica Mikulić.

MLADI FRANJEVAC ODRŽAO PREDAVANJE MLADIMA U PRSTENU

U organizaciji Foruma mladih, prigodno u vrijeme došašća, fra Zvonimir Pervan održao je predavanje na temu *Zauzeta mladež: put od samodostatnosti do darivanja*.

U Središnjem uredu Udruge okupili su se brojni *forumaši* kako bi čuli poruke mladog franjevca konventualca, rodom iz Livna, koji je trenutačno u službi na Sv. Duhu, a u Prsten je došao na poziv *forumašice* Ane Milanović.

Unatoč brzom razvoju digitalnih komunikacijskih sredstava i brojnim mogućnostima međusobnog umrežavanja i povezivanja, sve je više raširena kultura individualizma koja čovjeka izolira te ga vodi do gubitka doticaja s konkretnom stvarnošću.

Fra Zvonimir opisao je taj fenomen sintagmom pape Franje "društveni pustinjaci". Istaknuo je kako čovjek nije izoliran otok i kako ne može tako (pre)živjeti. Citirajući Katekizam Katoličke crkve, rekao je kako je čovjek stvoren na sliku Boga, koji je zajedništvo triju Osoba i kao takav je, po svojoj naravi, upućen na povezanost s Bogom te na zajedništvo i interpersonalne odnose s drugim ljudima. Umjesto samodostatnosti, čovjek je pozvan na velikodušno darivanje. Onaj tko se spremno uključi u zajednicu, tko bezrezervno daruje svoje vrijeme i talente, pronalazi smisao života i kadar je sazrijevati kao čovjek.

Zato je važno graditi prijateljstva, zajedništvo, a mladost je upravo najbolje vrijeme za ostvarenje autentičnih međuljudskih odnosa, vrijeme za ostvarenje prijateljstva, otkrivanje poziva i razvijanja talenata, vrijeme kreativnog i zauzetog djelovanja te velikodušnog darivanja.

Pozvao je prisutne mlade da budu protagonisti, da se uključe u zajednice, civilne, i crkvene (župa, zajednica mladih, biblijska itd.). Zajednica daje prostor čovjeku za sazrijevanje, štiti ga, ali ujedno ga i neprestano potiče da se kreativno izrazi i da se nesebično daruje.

Poslije predavanja mladi su imali priliku postaviti pitanja, a razvila se i zanimljiva rasprava, koja je ukazivala na to da je tema predavanja bila opravdana.

PRSTENOVCI NA DONATORSKOJ VEČERI ZA PODMILAČJE

Donatorska večer za izgradnju svetišta sv. Ivana Krstitelja u Podmilačju kod Jajca održana je 9. prosinca u Zagrebu, a tim povodom u restoranu Gastro Globus okupilo se više od petsto dobročinitelja i prijatelja jednog od najstarijih i najpoznatijih svetišta u Bosni i Hercegovini, među kojima su bili i članovi Udruge Prsten.

Večer pod motom "Obnovimo zavjet za svetište sv. Ive" organizirala je Župa sv. Ivana Krstitelja Podmilačje u suradnji s Udrugom prijatelja kraljevskog grada Jajca te pod pokroviteljstvom Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

Cilj donatorske večeri bio je prikupljanje sredstava za pomoć u dovršetku izgradnje nove župne crkve u Podmilačju, a uz brojno svećenstvo iz BiH pozivu su se odazvali i izaslanik predsjednika Vlade RH državni tajnik Zvonko Milas,

izaslanica predsjednika Hrvatskog sabora saborska zastupnica Zdravka Bušić, izaslanik predsjednika HNS-a BiH Goran Božić te brojni drugi uzvanici i gosti. U ime organizatora sve nazočne pozdravio je župnik i upravitelj svetišta sv. Ivana Krstitelja u Podmilačju fra Filip Karadža, koji je, među ostalim, zahvalio i predstavniku Udruge Prsten dr. Ivanu Marčeti, predsjedniku Ogranka Novi Zagreb, na pomoći u organizaciji večeri i donaciji. Uz Marčetu, na večeri je bio i njegov zamjenik Ivo Bulaja, predsjednik Ogranka Sveta Nedelja Pavo Čorluka i počasni predsjednik Prstena Mijo Marić ravnatelj Hrvatske matice iseljenika, te drugi prstenovci.

"Svima je poznato da je Podmilačje jedinstveno svetište na našim prostorima i šire. Stjecište je svih ljudi koji traže u ovom svetom mjestu duhovni i tjelesni mir kao i lijek za svoje ranjenosti. Sakralni objekti koje gradimo služe upravo i toj svrsi. Svojim sudjelovanjem u ovoj dobrotvornoj večeri pridonijet ćete ovoj plemenitoj misiji," istaknuo je fra Filip Karadža.

Prije donatorske večeri služena je misa u župnoj crkvi na Sigetu, a euharistijsko slavlje predvodio je nadbiskup metropolit vrhbosanski i apostolski upravitelj Vojnog ordinarijata u BiH mons. Tomo Vukšić.

Svetište u Podmilačju jedno je od najstarijih i najpoznatijih u Bosni i Hercegovini. Datira iz XV. stoljeća kad je, vjeruje se, i sagrađena stara crkvice u gotičkom stilu. Mjesto je to brojnih zavjeta i molitvi te čudesnih uslišanja u kojem se svake godine okupe tisuće vjernika. Tijekom rata u BiH, u ožujku 1993., srpska je vojska do temelja razorila svetište, iz kojeg je spašen samo čudotvorni kip svetog Ivana Krstitelja. Izgradnja nove crkve započela je u ožujku 2004. godine, ali još nije završena.

SOLARNE ELEKTRANE

www.paxpro.hr

Poseban popust za članove Udruge Prsten

solar**edge**

SMA

Fronius

FUJI SOLAR

Trinasolar LONGI Solar

BOŽIĆNA HUMANITARNA AKCIJA MLADI MLADIMA

AUKCIJA DRES ZA DJEČJI OSMIJEH NADMAŠILA SVA OČEKIVANJA

Piše: Lucija Barišić

Bila je ovo najuspješnija akcija Foruma mladih do sada, a prikupljena sredstva bit će upućena Maloj školi iz Vareša i Udruzi Vodopad ljubavi iz Jajca te Centru Duga iz Novog Travnika

Forum mladih Udruge Prsten pokazao je svoje veliko srce i ove godine još jednom uspješno organiziranom i provedenom humanitarnom akcijom. Tradicionalna Božićna humanitarna akcija Mladi mladima održava se već 16 godina, a tim povodom proteklih godina organizirane su kazališne predstave i koncerti te nastupi stand-up komičara.

U sklopu ovogodišnje akcije *forumaši* su organizirali humanitarnu aukciju Dres za dječji osmijeh putem Facebook stranice Udruge. Od 26. studenog do 6. prosinca 2023. sudionici aukcije mogli su licitirati za ukupno 44 dresa, među kojima s potpisom Luke Modrića i Joška Gvardiola te Hajdukov dres s potpisima svih igrača, koji su posebno oduševili sudionike aukcije. Najviša ponuda na aukciji iznosila je 1200 eura za dres s potpisom kapetana hrvatske nogometne reprezentacije. Cilj *forumaša* bio je prikupiti pet tisuća eura, no humanitarnom aukcijom te privatnim donacijama prikupljeno je više od 12 tisuća eura, od čega je više od osam tisuća eura prikupljeno na samoj aukciji.

MALI VAREŠACI NA ADVENTU U ZAGREBU

Zahvaljujući iznimno uspješnoj ovogodišnjoj Božićnoj humanitarnoj akciji, Forum mladih ugostio je štíćenike Male škole iz Vareša na Adventu u Zagrebu od 8. do 10. prosinca. Bio je to uzvratni posjet, nakon što su *forumaši* u ožujku posjetili Malu školu Vareš u sklopu prošlogodišnje akcije.

snaga zajedništva

Forum mladih pripremio je raznolik program za svoje male prijatelje te su prvog dana boravka u Zagrebu zajedno posjetili Zoološki vrt. Sljedeći dan posjetili su Muzej čokolade u kojem su saznali sve o povijesti čokolade, kako se ona proizvodi, a imali su priliku i kušati nekoliko različitih vrsta.

Zabave i natjecateljskog duha nije nedostajalo, pa su se tako djeca i *forumaši* okušali i u kuglanju. Šetnja zagrebačkim Adventom bila je nezaobilazan dio ovog druženja, a završili su je na zajedničkoj svetoj misi.

Trećeg dana zabavili su se u Muzeju iluzija, a potom nešto novo naučili u Tehničkom muzeju. Večeri su provodili uz razgovor i društvene igre u prostorijama Udruge, gdje su djecu pod borom dočekali prigodni darovi. Osim Maloj školi Vareš, prikupljena sredstva od ovogodišnje akcije bit će upućena i Udruzi Vodopad ljubavi iz Jajca te Centru Duga iz Novog Travnika.

Bila je ovo najuspješnija akcija Mladi mladima do sada, a dosadašnji rekord u prikupljenim sredstvima držala je akcija iz 2019. godine kad je Forum mladih organizirao koncert Petra Graše. Tada su naši *forumaši* prikupili više od 45 tisuća kuna, a u Zagrebu su ugostili štićenike Doma Majčino selo iz Međugorja te darivali pet domova i edukacijsko-rehabilitacijskih centara i udruga za djecu u Bosni i Hercegovini.

SVETI NIKOLA U PRSTENU RAZVESELIO NAJMLAĐE

Na blagdan svetog Nikole, 6. prosinca, i ove godine u Prstenu su se okupili naši najmlađi, okitili su božićno drvce, bojili i crtali, s veseljem iščekujući svetog Nikolu, koji je stigao s punom vrećom darova

U organizaciji Kluba žena, u prostorijama Udruge u Zagrebu okupilo se desetak mališana u pratnji roditelja i baka, a svetog Nikolu utjelovio je Tonči Visković, koji se već u više navrata našao u toj ulozi.

Najprije je pozdravio svako dijete ponaosob, a onda ih je sve zajedno podsjetio zašto su se okupili baš u Udruzi Prsten. Potom je svima podijelio vrećice sa slatkišima, što ih je posebno razveselilo.

Ovo predblagdansko druženje u krugu Prstena proteklo je u veselom ozračju, a uz slatke darove djeca su, kao i uvijek kad se okupe u Prstenu oko svetog Nikole, ponijela i lijepe uspomene.

M. Trogrlić

Energija povezuje

M MARTIN
ALBUS

Umjetnost iz srca vinograda

Mladost, energiju, znanje i kreaciju preslikali smo u vina Martin Albus. S dva pomlađena, obnovljena položaja, Martin i Albus, koji su u kratkom vremenu pokazali svu svoju raskoš, stvorili smo pet posebnih vina. Vina Martin Albus nisu samo plod rada vinara i vinogradara, nego su ta vina napravljena kao *single vineyard* vina.